

การจัดการนำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2
(ตอนเพียง)

โดย

นางสาวณัฐมน จันทวาลย์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2
(ตอนเพียง)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**WATER MANAGEMENT OF FARMERS WHO UTILIZE WATER FROM KANG
KRACHAN DAM IN IRRIGATION DIVISION 2 (DONPRIANG)**

**By
Nattamon Chantawal**

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Program of Public and Private Management

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ” เสนอ โดย นางสาวณัฐมน จันทวาลย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงษ์ภิญโญ)

...../...../.....

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิไลนุช)

...../...../.....

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวิชา วรวิเชียรวงษ์)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

...../...../.....

ผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

50601311: สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : การจัดการ/เครือข่าย/การมีส่วนร่วม

ณัฐมน จันทวาลย์ : การจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง). อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์. 143 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มบริหารการใช้น้ำ หัวหน้ากลุ่มบริหารการใช้น้ำ และเจ้าหน้าที่ชลประทาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จำนวน 8 คน เนื่องจากตอนส่งน้ำนี้มีการทำการเกษตรมากที่สุดและได้รับรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551 จากกรมชลประทาน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นระบบ มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อวางแผนทางในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การวาง กฎระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการส่งน้ำ การวางแผนการส่งน้ำ การเลือกวิธีการส่งน้ำ การกำหนดการใช้น้ำที่เหมาะสม การจัดแผนการปลูกพืช เกษตรกรที่อยู่พื้นที่ปลายน้ำได้ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มมากกว่าเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ต้นน้ำ เพราะโอกาสในการรับน้ำน้อยกว่าถ้าไม่มีการจัดการที่ดีพอ การรวมกลุ่มทำให้ได้รับข่าวสาร เช่น ชนิดของพืชที่เหมาะสมกับการปลูกในแต่ละพื้นที่ แต่ละฤดูกาล เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการน้ำโดยรวม ด้านปัญหาอุปสรรคพบว่า เกษตรกรที่อยู่พื้นที่ต้นน้ำมีปัญหาและอุปสรรคน้อยกว่าเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ปลายน้ำ การรวมตัวของเกษตรกรจึงมีความเข้มแข็งน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่อยู่ปลายน้ำ ปริมาณน้ำจากเขื่อนมีไม่เพียงพอในฤดูแล้งทำให้การเพาะปลูกทำได้ไม่เต็มที่ และปัญหาเรื่องน้ำในอ่างเก็บกักน้ำเขื่อนแก่งกระจานมีปริมาณลดลงทุกปี

จากการศึกษาพบว่า การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายคือ เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน มาร่วมกันดำเนินการแก้ไข

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50601311: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT
KEY WORDS: MANAGEMENT/NETWORK/PARTICIPATION

NATTAMON CHANTAWAL: WATER MANAGEMENT OF FARMERS WHO UTILIZE
WATER FROM KANG KRACHAN DAM IN IRRIGATION DIVISION 2 (DONPRIANG). THESIS
ADVISOR: ASST.PROF.PITAK SIRIWONG, Ph.D. 143 pp.

This research is purposed to study water management, problem, and obstacle of farmer's water management from Kangkranchan Dam in Irrigation Division 2 (Donpriang). The research is the quality research, processed by in-dept interview and non-participant observation. The main informers are Integrated Water Users Group, Head of Integrated Water Users Group and the irrigation officers in irrigation Division 2 (Donpriang) about 8 persons. Regarding to this area is provided to large agricultural area, the largest rice field and this area got award from Royal Irrigation Department (The winner of quality management for Irrigation Division, Irrigation Program year 2008).

According to the study found that farmers distribute water each other effectively, contribute to be a group to target water usage management such as regulation, water distribution method, water usage planning, selection of water for distribution method, determination of water usage, crop management. Farmers who are in the downstream realize the contribution of grouping than farmers who are in the upstream, as the matter of fact that the less of opportunity to gain water without proper management. Grouping provides information such as type of plants which is suitable for each area, seasons in order to be information for water management. Obstacles factors found that farmers who are in the upstream have less problems and obstacles than middle stream and downstream. Therefore, the grouping of farmers at upstream is less strength than the grouping of farmers who are in downstream. Quantity of dam's water is not only sufficient in the drought season that may effect the cultivation incompletely but water in Kangkrachan Dam is declining every year.

As the study found that water management for a stable agriculture has to cooperate from different sections, there are farmers, government officers, and private sections to solve the matter problems accordingly.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

Program of Public and Private Management Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008
Student's signature
Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณทองล้วน เผ่าวิจารณ์ วิศวกรชลประทาน อดีตหัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเหนือ) และคุณทรงสิทธิ์ สุขพานิช วิศวกรชลประทาน หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเหนือ) พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเหนือ) ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณ คุณวิศิษฎ์ เกษรมาลา วิศวกรชลประทาน กลุ่มงานพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ ส่วนบริหารจัดการน้ำ สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการชลประทาน ขอขอบพระคุณ คุณสมปอง พึ่งแดง อนุกรรมการงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี ที่กรุณาพาไปแนะนำกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ขอขอบพระคุณเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเหนือ) ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์พลชัย เพชรปลอด อาจารย์พิเศษคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร คุณอชิรญาณ์ ยันตพร คุณเกศสุดา ธรรมอภิพล และคุณเขมจิรา เหลสุขสวัสดิ์ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและร่วมเดินทางในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยต้องขอโทษท่านอื่น ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยแต่ผู้วิจัยไม่ได้เอ่ยชื่อไว้ ณ ที่นี้ และผู้ที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการศึกษาคือ คุณพ่อบุญศรี และคุณแม่ห่วง จันทวาลย์ ที่ปลูกฝังให้ลูก ๆ เป็นคนชอบใฝ่เรียนใฝ่รู้

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ณัฐมน จันทวาลย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดการเสริมสร้างกลุ่ม	11
แนวคิดว่าด้วยการสร้างเครือข่าย	12
แนวคิดในการจัดการเครือข่าย	15
แนวคิดพื้นฐานเรื่องกลุ่มน้ำ	17
ทฤษฎีการพัฒนาสังคม : ความคิดตะวันออก	
ตัวแบบการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท	18
ทฤษฎีการจัดการ	19
ทฤษฎีการจัดการ	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
การเลือกพื้นที่	28
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	29
ระยะเวลาในการศึกษา.....	30
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	30

	หน้า
ประชากร	30
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
ฝายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	35
การจัดการน้ำของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	35
ปัญหาและอุปสรรคของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง).....	38
เกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	44
การจัดการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง).....	44
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา (โซนที่ 15)	47
การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ท่ายางบ้านลาดพัฒนา	47
ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ท่ายางบ้านลาดพัฒนา	50
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โซนที่ 24 - 25)	51
การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ.....	51
ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ	53
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา (โซนที่ 26)	54
การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน คลองสี่ขาพัฒนา	54
ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน คลองสี่ขาพัฒนา	56
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ (โซนที่ 27 - 28)	57
การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ	57
ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เกษตรร่วมใจ	60

	หน้า
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ (โซนที่ 29)	62
การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ...	62
ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน	
เหมืองตาหลอ	65
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา (โซนที่ 30 - 31).....	65
การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน	
บ้านแหลมพัฒนา.....	65
ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน	
บ้านแหลมพัฒนา.....	68
ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝาย	
ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	69
5 สรุปลงการศึกษา และข้อเสนอแนะ	72
การจัดการของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง).....	72
ปัญหาและอุปสรรคของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง).....	75
การจัดการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ส่งน้ำ	
และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	75
ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝาย	
ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)	79
ข้อเสนอแนะ.....	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก ภาพเขื่อนแก่งกระจาน เขื่อนเพชร และตอนเพรียง	85
ภาคผนวก ข กฎระเบียบ ข้อบังคับ.....	88
ภาคผนวก ค ภาพการประชุมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน	121

ภาคผนวก ง ภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และภาพรางวัล	124
ภาคผนวก จ โครงสร้างองค์การของเจ้าหน้าที่ชลประทาน และ โครงสร้างองค์กร ของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบ)	129
ภาคผนวก ฉ แนวทางการสัมภาษณ์	139
ประวัติผู้วิจัย	143

ผลงานวิจัยนั้ศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน ของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง).....	32
2	ปฏิทินการปลูกข้าวตามแผนงานปกติของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 .. (ตอนเพรียง)	36
3	ปฏิทินการปลูกข้าวของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา.....	37
4	รอบเวรการเร่งน้ำ/อัดน้ำของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)...	44

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

น้ำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญถึง 3 ใน 4 ส่วนของพื้นผิวโลก ปัญหาการขาดน้ำเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นตัวจำกัดผลผลิตทางเกษตร ความต้องการใช้ทรัพยากรน้ำได้เพิ่มปริมาณสูงขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น มนุษย์ได้ทุ่มเททรัพยากรและงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อใช้ในการปรับปรุง โครงการชลประทาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการระบบชลประทานให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อลดการสูญเสียผลผลิตทางการเกษตร (ทรงศักดิ์ จุนธิระพงศ์ 2539: 147)

ในการนำน้ำมาใช้ในการชลประทานจะดำเนินการสร้างเขื่อนเก็บน้ำ เขื่อนระบายน้ำ และเหมืองฝาย เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง บางพื้นที่อาจจะใช้เครื่องสูบน้ำช่วยในการควบน้ำขึ้นมา แต่ถ้าหากภูมิประเทศมีระดับสูงกว่า 70 - 100 เมตรขึ้นไป การจัดการน้ำมาใช้ในการเพาะปลูกจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน สำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเอียงไปทางด้านใดด้านหนึ่งเล็กน้อยนั้น การจัดการชลประทานจะทำได้สะดวก โดยทำเขื่อนหรือทำนบกั้นลำน้ำเพื่อยกระดับให้สูงขึ้นน้ำก็จะไหลผ่านพื้นที่ทำการเพาะปลูกได้ตามต้องการ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า หากพื้นที่ใดสามารถควบคุมน้ำ ป้องกันการขาดแคลนน้ำในระยะฝนทิ้งช่วง ก็จะสามารถลดความเสียหายที่เกิดจากน้ำท่วมได้ เพราะสามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี ผลผลิตต่อไร่ก็จะสูงกว่าพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน (สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม 2550 : 161)

การชลประทานเหมืองฝาย (Gravity Irrigation) เป็นการชลประทานซึ่งใช้อิทธิพลของแรงโน้มถ่วงของโลก (Cavity) ทำให้น้ำไหลจากแม่น้ำเข้าคลองส่งน้ำไปสู่พื้นที่เพาะปลูกได้โดยไม่ต้องใช้พลังงานอย่างใดยกน้ำขึ้น ถ้าระดับน้ำในแม่น้ำอยู่ต่ำกว่าน้ำไม่ไหลเข้าคลองส่งน้ำหรือไหลเข้าไม่เต็มตามความต้องการ จะต้องสร้างอาคารทดน้ำ ได้แก่ ฝาย หรือเขื่อนระบายน้ำขวางกั้นแม่น้ำเพื่ออัด หรือทดน้ำในแม่น้ำให้สูงขึ้นจนถึงระดับที่จะไหลเข้าคลองส่งน้ำได้สะดวกและเต็มตลอดเวลาที่ต้องการส่งน้ำ โครงการชลประทานขนาดใหญ่โดยมากเป็นโครงการชลประทานเหมืองฝายทั้งสิ้น เพราะเหมาะที่จะสร้างขึ้นในเนื้อที่กว้างใหญ่ ถึงแม้ว่าค่าลงทุนก่อสร้างในครั้งแรกจะสูงแต่เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่นใดอีก นอกจากค่าบริหารจัดการงานด้านการส่งน้ำและค่าบำรุงรักษาประจำปีเท่านั้นแม่น้ำบางสายมีปริมาณน้ำเพียงพอตลอด

ชลประทาน บางสายอาจมีปริมาณน้ำไม่พอ จึงต้องสร้างแหล่งเก็บน้ำ (Storage of water) ขึ้นเพื่อช่วยเหลือการชลประทาน เช่น การสร้างเขื่อนแก่งกระจานเก็บน้ำไว้ช่วยเหลือโครงการชลประทานเพชรบุรี ส่วนประกอบของโครงการชลประทานประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนของหัวงานของโครงการ (Headwork) ซึ่งหมายถึง สิ่งก่อสร้างทั้งหมดซึ่งสร้างไว้ที่ต้นน้ำหรือแม่น้ำ ส่วนของคลองส่งน้ำสายใหญ่ (Main canals) และในส่วนของระบบการส่งน้ำหรือคลองซอย (Distribution systems) (คณาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมชลประทาน 2546: 2 - 5)

การจัดการที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากต่อระบบชลประทาน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่ทำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคนทุกคน ทุกกลุ่ม ฉะนั้นจึงต้องช่วยกันหลายฝ่ายเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสม เป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีปัจจัยสำคัญอื่น ๆ อีกมากมายที่จะต้องนำมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา บางปัจจัยอาจจะผันแปรไปตามอิทธิพลของธรรมชาติที่ยากต่อการควบคุมและยากต่อการพยากรณ์ล่วงหน้า เช่น ภาวะความแห้งแล้งหรืออุทกภัย อิทธิพลที่เกิดจากธรรมชาติดังกล่าวช่วยเพิ่มเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดผลเสียต่อผลผลิตทางการเกษตร ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิต และอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับประเทศได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ธีรพงษ์ มหาวิโร และฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ 2550: 49 - 158) ได้ให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการกับการจัดการน้ำและการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาสังคมเอาหลายประการด้วยกัน ประการที่หนึ่งคือ ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดย ประการที่หนึ่ง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศโดยส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันให้เข้มแข็งส่งเสริมให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการให้เกิดความเป็นธรรมและความโปร่งใสในการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างเครือข่ายการทำงานของกลไกตรวจสอบภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐได้อย่างเข้มแข็ง ประการที่สอง สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจด้วยการปรับบทบาทโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ลดการบังคับควบคุมค้ำึงถึงความต้องการของประชาชนและการทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในกิจการของรัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และลดภาระการลงทุนของภาครัฐ ตลอดจนพัฒนากลไกการกำกับดูแลที่เข้มแข็งเพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม โปร่งใส โดยค้ำึงถึงผลประโยชน์ของประเทศและคุ้มครองผู้ใช้บริการ โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึก

ข้าราชการให้เห็นความสำคัญและยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และยึด/ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างเคร่งครัด และประการที่สาม การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ประการที่สองคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จากการประเมินพบว่า พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปถึง 67,000,000 ไร่ในช่วง 40 ปี ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ การสูญเสียพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาน้ำขาดแคลน สถานะการขาดน้ำของประเทศอยู่ในระดับรุนแรงเมื่อเทียบตามเกณฑ์ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งชาติดสหประชาชาติ (UNESCO = United Nations Education, Scientific and Cultural Organization) มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้นมาอย่างไม่มีการจำกัด ขณะที่การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมก็มีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งมีการครอบครอง การใช้ประโยชน์และนำมาซึ่งการขัดแย้งแย่งชิงน้ำที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ฉะนั้นการพัฒนาส่งเสริมสิทธิชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรจึงต้องกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วม การสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคม ส่งเสริมบทบาทของผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และการสร้างเครือข่ายทางสังคม เครือข่ายอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของชุมชนในการดูแลฟื้นฟูฐานทรัพยากร รวมทั้งถ่ายทอดยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรร่วมกับความรู้สมัยใหม่เชื่อมโยงการจัดการทรัพยากรกับการผลิตของชุมชน

ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม สินค้าส่งออกที่สำคัญอันดับหนึ่งของประเทศไทยก็คือข้าว จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่มีการปลูกข้าวมากเนื่องจากสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยและยังมีโครงการชลประทานจากเขื่อนแก่งกระจานกักเก็บน้ำช่วยเหลือเรื่องน้ำในยามที่เกษตรกรมีความขาดแคลน โดยเฉพาะการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัด ในภาคกลางมีอาณาเขตด้านทิศตะวันตกติดกับสหภาพพม่าและทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย มีพื้นที่ 6,255.138 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 3 สายได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี มีความยาวตลอดสาย 227 กิโลเมตร แม่น้ำบางกลอย มีความยาวตลอดสาย 44 กิโลเมตร และแม่น้ำบางตะบูน มีความยาวตลอดสาย 18 กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศทางด้านทิศตะวันตกเป็นป่าและเทือกเขาสูง ส่วนด้านตะวันออกเป็นที่ราบกว้างใหญ่ ประกอบไปด้วยที่ราบลุ่ม

แม่น้ำและที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ด้านตะวันออกนี้เองที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจของชาวเพชรบุรี อาชีพทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ การทำนาข้าว รองลงมาก็เป็น การทำตาลโตนด และผลไม้ประเภทมะนาว ชมพู่ ส้มโอ ละครูด (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง 2549: 42) จากที่มาดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่กรมชลประทานได้รับนโยบายเพื่อทำการสร้างเขื่อนแก่งกระจานจนแล้วเสร็จเมื่อปี 2509 เป็นเขื่อนดินกั้นแม่น้ำเพชรบุรี ที่บริเวณเขาเจ้าและเขาไม้รวกประชิดกับตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี อยู่ทางด้านเหนือของเขื่อนเพชรขึ้นไปตามถนน 27 กิโลเมตร เขื่อนแก่งกระจานอยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี 53 กิโลเมตร และห่างจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 3 กิโลเมตร สร้างขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำและเป็นแหล่งน้ำต้นทุนของโครงการส่งน้ำเพชรบุรี สามารถขยายเนื้อที่ชลประทาน ของโครงการเพชรบุรี ซึ่งเดิมมีอยู่จำนวน 214,000 ไร่ เพิ่มเป็น 336,000 ไร่ และเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้งได้ 174,000 ไร่ อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหา การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค เขื่อนแก่งกระจานเป็นเขื่อนดินสูง 58 เมตร ยาว 760 เมตร ฐานกว้าง 250 เมตร ระดับสันเขื่อน +106.00 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) ระดับน้ำสูงสุด +102.65 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) 900 ล้านลูกบาศก์เมตร ระดับน้ำเก็บกัก +99.00 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) 710 ล้านลูกบาศก์เมตร ระดับน้ำต่ำสุด +75.00 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) 67 ล้านลูกบาศก์เมตร ความยาวทางระบายน้ำสั้น 110.00 เมตร (ระบายน้ำได้เต็มที่ 1,380 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที) มีเขื่อนดินปิดช่องเขาขาดสองแห่ง แห่งที่หนึ่ง ห่างจากเขื่อนใหญ่ 170.00 เมตร สูง 36.00 เมตร กว้าง 8.00 เมตร แห่งที่สอง อยู่ทางขวาสุดของแม่น้ำสูง 24.00 เมตร สันเขื่อนยาว 255.00 เมตร กว้าง 8.00 เมตร เนื่องจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีมีการส่งน้ำโดย Gravity (ใช้อิทธิพลของแรงโน้มถ่วงของโลก) จึงได้สร้างเขื่อนเพชรขึ้นและสร้างเสร็จในปี 2509 เพื่อยกระดับน้ำให้สามารถระบายน้ำจากเขื่อนแก่งกระจานไปสู่พื้นที่การเกษตรโดยผ่านระบบชลประทาน มีบานระบาย 4 ช่องขนาด 6.56 x 5.50 เมตร ฝายน้ำล้นยาว 22.16 เมตร ระดับสันฝาย +180.00 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) ระดับธรณี +12.50 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) ระดับสันบาน +18.20 เมตร (ระดับน้ำทะเลปานกลาง) ประกอบด้วยคลองส่งน้ำสายใหญ่ 4 สาย (คลองส่งน้ำสายใหญ่ 1 ความยาว 16.660 กิโลเมตร คลองส่งน้ำสายใหญ่ 2 ความยาว 19.556 กิโลเมตร คลองส่งน้ำสายใหญ่ 3 ความยาว 25.900 กิโลเมตร และคลองส่งน้ำสายใหญ่ 4 ความยาว 36.330 กิโลเมตร) คลองส่งน้ำสายซอยและแยกซอย 41 สาย (ความยาว 311.690 กิโลเมตร) ระบบส่งน้ำในแปลงนา คันคูน้ำ 401,000 ไร่ ระบบการระบายน้ำ มีคลองระบายน้ำสายใหญ่ 28 สาย

การจัดการน้ำต้นทุนของเจ้าหน้าที่ชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีแหล่งน้ำต้นทุนคือเขื่อนแก่งกระจาน จากสถิติจะเห็นได้ว่าปริมาณน้ำเก็บกักสูงสุดในแต่ละปีจะลดลงเรื่อย ๆ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี มีแนวทางในการจัดสรรน้ำ

ต้นทุนโดย ในช่วงที่มีปริมาณฝนตกชุก เจ้าหน้าที่ชลประทานจะงดการระบายน้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเพื่อเป็นการเก็บน้ำไว้ หากมีปริมาณน้ำมากเกินระดับเก็บกัก เจ้าหน้าที่ชลประทานก็จะระบายน้ำทิ้งท้ายเขื่อน แพนส่งน้ำในฤดูแล้ง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำในเขื่อนแก่งกระจานมากกว่า 380 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่วนในช่วงฤดูฝนแผนการส่งน้ำจะอยู่ที่เดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม ปริมาณน้ำในเขื่อนแก่งกระจานมีมากกว่า 300 ล้านลูกบาศก์เมตร การใช้น้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีต่อปีแยกเป็น การส่งน้ำเพื่อการปลูกข้าวประมาณ 345 ล้านลูกบาศก์เมตร การส่งน้ำเพื่อการปลูกพืชไร่และพืชผัก และการส่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมการใช้น้ำต่อปีประมาณ 690 ล้านลูกบาศก์เมตร

การจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เกิดจากความร่วมมือของทั้งภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ชลประทานและภาคเอกชน/เกษตรกรผู้ใช้น้ำที่อยู่ในเขตพื้นที่ เพื่อทำให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูกในรอบปี การจัดการดังกล่าวต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ตกลงร่วมกัน เพื่อจัดการปัญหาและอุปสรรคภายในกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงการจัดการน้ำรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะการจัดการน้ำในช่วงเวลาที่ขาดแคลน แห้งแล้ง และมีปริมาณน้ำต้นทุนอยู่อย่างจำกัด เพื่อเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือระหว่างเกษตรกรผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ชลประทานในการพัฒนาการเกษตรให้มีความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคต่อการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.3 ประโยชน์ที่จะคาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ได้ทราบถึงการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.3.2 ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อน

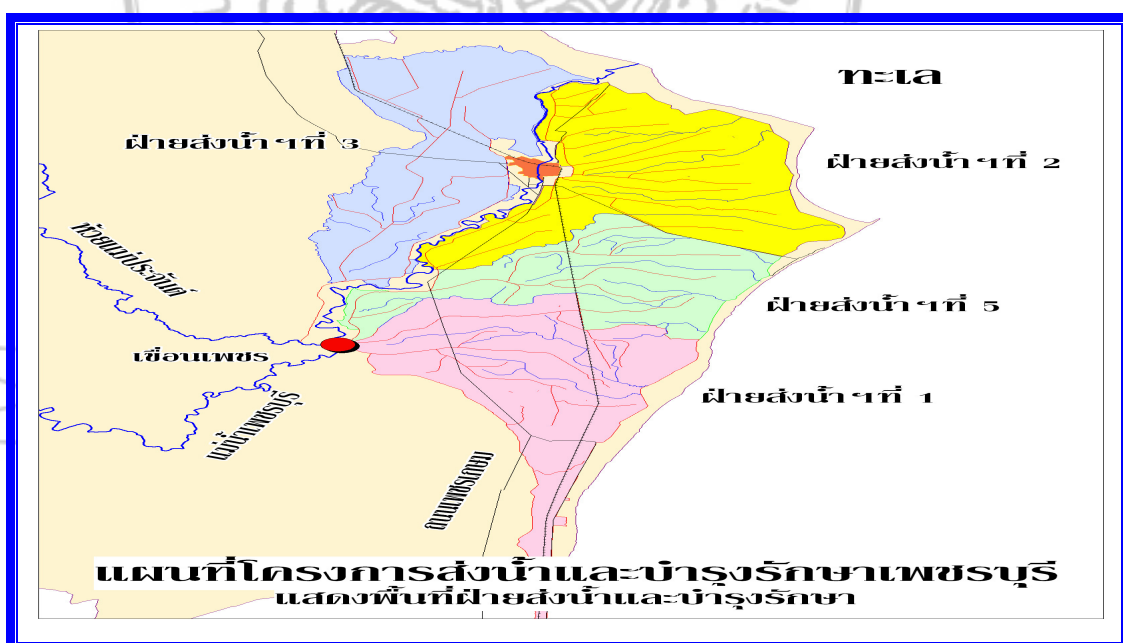
แก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็รียง)

1.3.3. ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการที่เหมาะสมในการจัดสรรน้ำเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันและอนาคต สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ด้านพื้นที่

เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก การวิจัยในครั้งนี้จึงศึกษาเฉพาะพื้นที่ของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็รียง) อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ที่มีการทำนาข้าวมากที่สุด มีปัญหาในการจัดการมากที่สุด และได้รับรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551 จากกรมชลประทาน ในเขตพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็รียง) อำเภอที่มีการปลูกข้าวมากตามลำดับ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด และอำเภอบ้านแหลม

ภาพที่ 1 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี แสดงพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษา

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็รียง) เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 30.

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ประกอบด้วยฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาทั้งหมด 5 ฝ่ายได้แก่

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 (ตอนเพชรบุรี)

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 (ตอนบางจาก)

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 4 (ตอนแก่งกระจาน)

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 5 (ตอนกระจิวร้าง/กระจิวพัฒนา)

เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ประกอบด้วยพื้นที่ดังนี้

1. คลองส่งน้ำสายใหญ่ 3 (RMC3)

2. คลองระบายน้ำสายใหญ่ 5 สาย คือ คลองระบายน้ำสายใหญ่ 18 (D18) คลองระบายน้ำสายใหญ่ 23 (D23) คลองระบายน้ำสายใหญ่ 25 (D25) คลองระบายน้ำสายใหญ่ 26 (D26) และ คลองระบายน้ำสายใหญ่ 27 (D27)

3. คลองส่งน้ำสายซอยและแยกซอย 16 สาย คือ

1. คลองแยกซอย 11 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (11R - 1L - RMC3)

2. คลองแยกซอย 10 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (10R - 1L - RMC3)

3. คลองแยกซอย 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (9R - 1L - RMC3)

4. คลองแยกซอย 8 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (8R - 1L - RMC3)

5. คลองแยกซอย 7 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (7R - 1L - RMC3)

6. คลองแยกซอย 6 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (6R - 1L - RMC3)

7. คลองแยกซอย 1 ซ้าย - 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (1L - 5R - 1L - RMC3)

8. คลองแยกซอย 2 ซ้าย - 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (2L - 5R - 1L - RMC3)

9. คลองแยกซอย 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (5R - 1L - RMC3)

10. คลองแยกซอย 4 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (4R - 1L - RMC3)

11. คลองแยกซอย 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (3R - 1L - RMC3)

12. คลองแยกซอย 1 ขวา - 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ

(1R - 3R - 1L-RMC3)

13. คลองแยกชอย 1 ขวา - คลอง 1 ซ้าย - 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ

(1R - 1L - RMC3)

14. คลองแยกชอย 1 ซ้าย - 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

15. คลองแยกชอย 2 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 หรือ (2R - 1L - RMC3)

16. คลองแยกชอย 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (1R - 1L - RMC3)

แยกตามกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอน
เพ็ญ) จำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มท่าทางบ้านลาดพัฒนา (โชนที่ 15) จำนวนพื้นที่ 25,162.60 ไร่

14 + 210)

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 0 + 000 ถึง กิโลเมตรที่

คลองแยกชอย 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 2 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

2. กลุ่มเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โชนที่ 24 - 25) จำนวนพื้นที่ 38,191.00 ไร่

15 - 847)

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 14 - 210 ถึง กิโลเมตรที่

คลองแยกชอย 1 ขวา - 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

3. กลุ่มคลองสี่ขาพัฒนา (โชนที่ 26) จำนวนพื้นที่ 11,521.50 ไร่

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 15 ถึง กิโลเมตรที่ 17 - 360)

คลองแยกชอย 4 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

4. กลุ่มเกษตรร่วมใจ (โชนที่ 27 - 28) จำนวนพื้นที่ 30,280.40 ไร่

กิโลเมตรที่ 2 + 740)

คลองแยกชอย 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 0 + 000 ถึง

คลองแยกชอย 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 2 + 740 ถึง

กิโลเมตรที่ 5 + 850)

คลองแยกชอย 1 ซ้าย - 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

5. กลุ่มเหมืองคาหลอ (โชนที่ 29) จำนวนพื้นที่ 14,351.20 ไร่

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 18 + 622 ถึง กิโลเมตรที่

20 + 769)

คลองแยกชอย 6 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 7 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

6. กลุ่มบ้านแหลมพัฒนา (โซนที่ 30 - 31) จำนวนพื้นที่ 26,755.20 ไร่

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 20 + 769 ถึง กิโลเมตรที่

27 + 500)

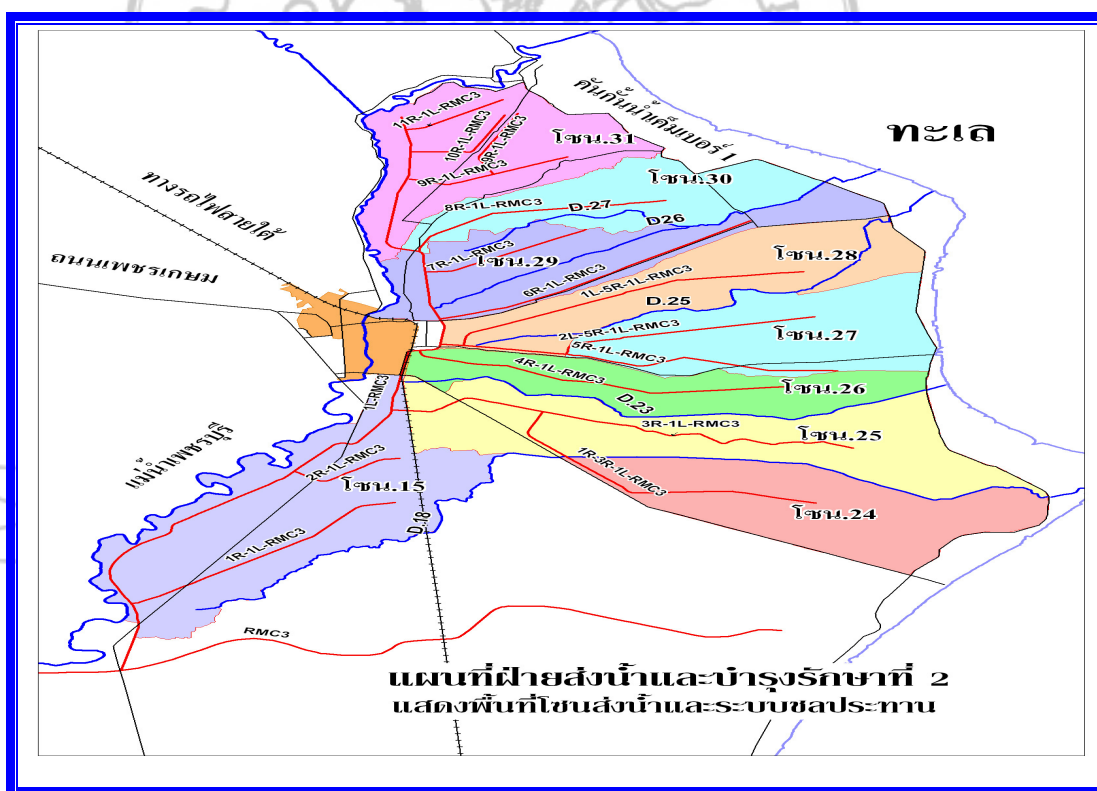
คลองแยกชอย 8 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 1 ซ้าย - 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 10 ขวา - 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 11 ขวา - 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

ภาพที่ 2 ระบบชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเฟรียง)

ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 48.

ด้านเนื้อหา

1. ลักษณะโครงการชลประทาน ประวัติความป็นมา และปริมาณน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตร
2. ลักษณะการใช้น้ำเพื่อการเกษตร รูปแบบ และการจัดการการใช้น้ำในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ียง) และผลกระทบ
3. การรวมกลุ่มของเกษตรกรและความเข้มแข็งของชุมชน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาประกอบสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือ แนวคิดการเสริมสร้างกลุ่ม (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ 2543: 290) แนวคิดว่าด้วยการสร้างเครือข่าย (เสรีพงศ์พิศ 2548: 29-52) แนวคิดในการจัดการเครือข่าย (พระมหาสุทนต์ อากาศโร 2547: 118 - 120) แนวคิดพื้นฐานเรื่องลุ่มน้ำ (สหัชญา วิเศษ และ นิคม บุญเสริม 2547: 2-3) ทฤษฎีการพัฒนาสังคม: ความคิดตะวันออก ตัวแบบการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2550: 99-106) ทฤษฎีการขัดแย้ง (สัญญาสัญญาวิวัฒน์ 2550: 99 -109) และทฤษฎีการจัดการ (คารอล เคนเนดี: 29 - 94) ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดการเสริมสร้างกลุ่ม
2. แนวคิดว่าด้วยการสร้างเครือข่าย
3. แนวคิดในการจัดการเครือข่าย
4. แนวคิดพื้นฐานเรื่องลุ่มน้ำ
5. ทฤษฎีการพัฒนาสังคม: ความคิดตะวันออก ตัวแบบการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท (Double-tiered TERMS MODEL of Rural Community Self-Reliance)
6. ทฤษฎีการขัดแย้ง
7. ทฤษฎีการจัดการ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิดการเสริมสร้างกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มในการพัฒนา ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 290) จากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสริมสร้าง และพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มทั้งในส่วนที่เป็นงานเขียนและเอกสารสรุปประสบการณ์การทำงานเสริมสร้างกลุ่ม สามารถสรุปกระบวนการ และเทคนิควิธีการในการเสริมสร้างการรวมกลุ่ม และการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มได้ 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

1.1 ขั้นก่อนการเกิดกลุ่ม (ขั้นเตรียมการ/ขั้นก่อร่างสร้างกลุ่ม/ขั้นปลูกจิตสำนึก) เป็นขั้นตอนที่งานเขียนหลายชิ้นให้ความสำคัญเนื่องจากการสร้างฐานในการรวมกลุ่มขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกตระหนักรู้ปัญหา เกิดความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งเทคนิควิธีการจำเป็นในการกระตุ้นให้สมาชิกเห็นความจำเป็นในการเข้าร่วมกลุ่มก็คือ การสร้างความศรัทธา ความไว้วางใจของสมาชิกในการเข้าร่วมกลุ่ม สร้าง “หน่วยนำ” หรือ “แนวร่วม” เพื่อเป็นแกนประสานหรือขับเคลื่อนการศึกษาสำรวจข้อมูลหรือการวิเคราะห์ชุมชน

1.2 ขั้นตอนการสร้างกลุ่ม (การดำเนินงานกลุ่ม/ขั้นการทำกิจกรรม) เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยอาจจะเริ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากนั้นจึงพัฒนาสู่กลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรม เพื่อดำเนินงานตามเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ในขั้นตอนนี้ นักพัฒนาอาจทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ กระตุ้นให้เกิดการคิดค้นแนวทางแก้ปัญหา สนับสนุนให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่วางไว้ รวมถึงการสนับสนุนด้านความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานกลุ่ม

1.3 ขั้นการเจริญเติบโตของกลุ่ม (ขั้นการขยายกลุ่ม/การบำรุงรักษา) ในขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนการพัฒนา ทั้งในระดับกลุ่ม (คือ การขยายวัตถุประสงค์ ขยายกิจกรรม ขยายสมาชิกในกลุ่ม) และการพัฒนาจากระดับกลุ่มสู่การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นเป็นเครือข่าย ประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนนี้คือ การกระตุ้นให้เห็นความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเป็นเครือข่าย เช่น การสร้างแม่ข่าย หรือแกนกลางในการประสาน การเสริมด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสาร

แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับการจัดการในช่วงก่อตั้งขึ้นแรก ๆ ที่ไม่มีการรวมกลุ่ม จนกระทั่งมีการจัดตั้งกลุ่มผู้นำในปี 2530 แต่ไม่มีความเข้มแข็งเพราะในช่วงนั้นเกษตรกรยังมองไม่เห็นความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่ม จนเมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วมปี 2546 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มอีกครั้ง แล้วประสบความสำเร็จในการจัดการ เกษตรกรจึงรับรู้ว่าการที่มีกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไข และปรึกษาปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาได้มากกว่าต่างคนต่างทำ การสร้างกลุ่มของเกษตรกรผู้นำเริ่มจากกลุ่มผู้นำพื้นฐานเล็ก ๆ จำนวน 201 กลุ่ม ที่มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่งแล้วมารวมเป็นกลุ่มเป็นกลุ่มบริหารจัดการน้ำชลประทานได้เป็น 6 กลุ่มเพื่อนำปัญหาที่ไม่อาจสามารถแก้ไขได้โดยกลุ่มพื้นฐานมาเข้าเป็นวาระในการประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่ถ้ายังไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับกลุ่มบริหารการใช้น้ำปัญหานั้น ๆ จะถูกบรรจุเป็นวาระการประชุมในระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ต่อไป

2) แนวคิดว่าด้วยการสร้างเครือข่าย

เสรี พงศ์พิศ (2548 : 29-52) แนวคิดที่ว่าด้วยเครือข่ายสัมพันธ์กับแนวคิดที่ว่าด้วยประชาสังคมและแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยแล้ว อาจจะย้อนกลับไปถึงแนวคิดด้วยรัฐของเพลโตเมื่อสองพันห้าร้อยปีก่อนก็ได้ เมื่อเพลโตพูดถึง อุดมรัฐ อันเป็นรัฐในอุดมคติ รัฐที่ไม่มีรัฐ รัฐที่มีอำนาจมากที่สุด คือรัฐที่ใช้อำนาจน้อยที่สุดและดีที่สุด คือไม่ใช้อำนาจรัฐเลย หรือไม่มีรัฐเลย นี่คือรัฐในอุดมคติ แนวคิดเรื่องชุมชน เครือข่ายชุมชน อำนาจของพระเจ้าและอำนาจของชุมชน มีรากฐานที่มาจากศาสนาคริสต์ ดังที่ปรากฏแพร่หลายในแนวคิดและขบวนการพัฒนาในประเทศไทย

ละตินอเมริกาและในฟิลิปปินส์ การสร้างขบวนการประชาชนเพื่อเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อยู่บนฐานการคิดและเป็นฐานคิดที่มีพลัง ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ในประเทศฟิลิปปินส์ในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมา ด้วยแนวคิดดังกล่าว มีคนพยายามเชื่อมโยงแนวคิด แบบคริสต์ในการจัดการชุมชน เครือข่ายชุมชน และการจัดความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐกับความคิด แบบ อนาธิปไตย (Anarchism) ซึ่งความจริงก็มีความใกล้เคียงอยู่ไม่น้อยเพราะอนาธิปไตยเองก็เน้น ความเป็นตัวของตัวเองของชุมชน การพึ่งตนเอง และลดบทบาทของรัฐลงให้เหลือน้อยที่สุด ต้องมี การกระจายอำนาจทั้งโดยแนวคิด วิธีการ และโดยพื้นที่ แนวทางในการพึ่งตนเองของชุมชนเป็น แนวทางของการจัดการแบบเครือข่าย โดยชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยกันให้มากที่สุด ไม่ใช่การจัดการ โดยคนนอกคนกลาง อย่างกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านสังคมการเมือง และพ่อค้านายทุนในด้าน เศรษฐกิจการค้า แนวคิดอนาธิปไตยถือว่าเป็นแนวคิดคู่ขนานกับแนวคิด คริสเตียนในการจัดการทาง สังคมการเมืองในยุโรปในระยะร้อยปีเศษที่ผ่านมา แต่เนื่องจากลัทธิมาร์กซ์และแนวคิดสังคมนิยม ปรากฏชัดเจนทางการเมืองมากกว่า ทำให้แนวคิดอนาธิปไตยถูกกดบังลงไป การต่อสู้สองขั้วระหว่าง เสรีนิยม-ทุนนิยม กับสังคมนิยม-คอมมิวนิสต์ ทำให้อนาธิปไตยกลายเป็นเพียง ทางเลือก สำหรับคน ที่ไม่เห็นด้วยกับทั้งเสรีนิยม-ทุนนิยมและสังคมนิยม-คอมมิวนิสต์ อนาธิปไตยเป็นแนวคิดทาง การเมืองที่ต้องการสร้างสังคม ซึ่งปัจเจกบุคคลมีเสรีภาพในการร่วมมือกันอย่างเท่าเทียม ด้วยเหตุ นี้อนาธิปไตยจึงปฏิเสธรูปแบบการควบคุมเชิงอำนาจแบบลำดับชั้น (Hierarchical control) โดยรัฐ หรือนายทุน เพราะถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอันตรายต่อสิทธิเสรีภาพและไม่ใช่วิธีการจำเป็นด้วย อนาธิปไตยไม่เห็นด้วยกับการใช้อำนาจและการครอบงำด้วยอำนาจ เห็นว่าควรดำเนินการให้มีการ จัดการองค์กรที่ทำให้คนร่วมมือกัน โดยไม่มีรูปแบบของลำดับชั้นทางอำนาจ (Hierarchical forms) ทั้งทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความคิดอนาธิปไตยมีอยู่หลายคน คนที่มีความคิดเรื่องเครือข่ายชัดเจนกว่าคนอื่น คือ บาคูนิน (Bakunin ค.ศ. 1814-1876) และ โครพอตกิน (Kropotkin ค.ศ. 1842-1921) ชาวรัสเซียทั้งคู่ ปรูดอง (Prodhon ค.ศ. 1809-1865) ชาวฝรั่งเศส โกลแมน (Emma Goldman ค.ศ. 1869-1944) ชาวรัสเซียที่อพยพไปอยู่สหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำสำคัญ ของอนาธิปไตยในยุโรปในเวลาต่อมา คนที่มียังมีชีวิตอยู่และมีชื่อเสียงมากที่สุดคือ โนม ชอมสกี (Noam Chomsky ค.ศ. 1928) นักปรัชญาภาษาชาวอเมริกันที่เป็นผู้นำสำคัญคนหนึ่งของขบวนการ ต่อต้านสงครามเวียดนามและนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา บาคูนินให้หลักคิดไว้ว่า เรา เชื่อว่าเสรีภาพที่ปราศจากสังคมนิยมคืออภิสิทธิ์และความ อยุติธรรม และสังคมนิยมที่ปราศจาก เสรีภาพ คือความเป็นทาสและความโหดร้ายป่าเถื่อน (We are convinced that freedom without Socialism is privilege and injustice, and that socialism without freedom is slavery and brutality) ความจริงอนาธิปไตยไม่ได้เกิดมาจากความคิดของนักคิดนักปรัชญาหากมาจากการต่อสู้ของกรรมกร

แนวความคิดสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการน้ำโดยดึงให้ภาคเอกชนหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ จึงช่วยเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการจัดตั้งกลุ่มบริหารจัดการน้ำชลประทานเพราะจะได้รับรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน และทางเจ้าหน้าที่กรมชลประทานก็จะสามารถปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานได้

3) แนวคิดในการจัดการเครือข่าย

แนวคิดในการจัดการเครือข่ายนั้น เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปัจเจกบุคคลเริ่มมีการติดต่อสื่อสารเพื่อที่จะคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มและเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งแนวคิดนั้นเป็นไปเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยคาดหวังถึงยุทธศาสตร์ความเป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยแนวคิดดังกล่าว เป็นหลักการเบื้องต้นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบุคคลผู้ที่ได้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และมีความต้องการที่จะแก้ไขสถานการณ์นั้นด้วยพลังกลุ่มและเครือข่าย ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการที่สำคัญของการจัดการเครือข่าย โดยมุ่งเน้นกระบวนการตัวเองของเครือข่าย โดยนับต่าง ๆ ดังนี้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546 : 13) อ้างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 118-120) ได้กล่าวถึงแนวความคิดการจัดการเครือข่าย โดยยกตัวอย่างแนวความคิดการจัดการเครือข่ายของกลุ่ม “พันธมิตรแห่งดาว” หรือ “Star Alliances” ว่า เกิดจากความคิดของแกนนำในกลุ่มสายการบิน ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม รถเช่า ธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้โดยสารที่ต้องการเชื่อมโยงกระบวนการทางธุรกิจเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลที่ดีต่อการให้บริการ การจัดการเชิงธุรกิจ โดยจุดสำคัญของแนวคิด คือ การรวมกลุ่มจากองค์กรที่เคยเป็นคู่แข่งให้หันมาเข้าหากันผนวกความร่วมมือจนเป็นพันธมิตรในเชิงธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน แทนการทุ่มเทในการแข่งขันอย่างที่เป็นมาในอดีตโดยยึดจุดหมายร่วมและการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการจัดการเครือข่าย ซึ่งมี 6 ประการ โดยมีการประสานสอดคล้องกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นแสงสว่างแห่งดวงดาว คือ

3.1 จุดมุ่งหมายร่วม การทำงานเครือข่ายจะเกิดประสิทธิภาพสูงหากทุกฝ่ายสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายที่ทุกฝ่ายเห็นและต้องการให้เกิดขึ้น

3.2 บุคคล ในการทำงานของเครือข่ายนั้นบุคคลในเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึกร่วมมีความถนัดในงานที่ทำ และมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานรวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากความ เป็นสมาชิกในเครือข่าย

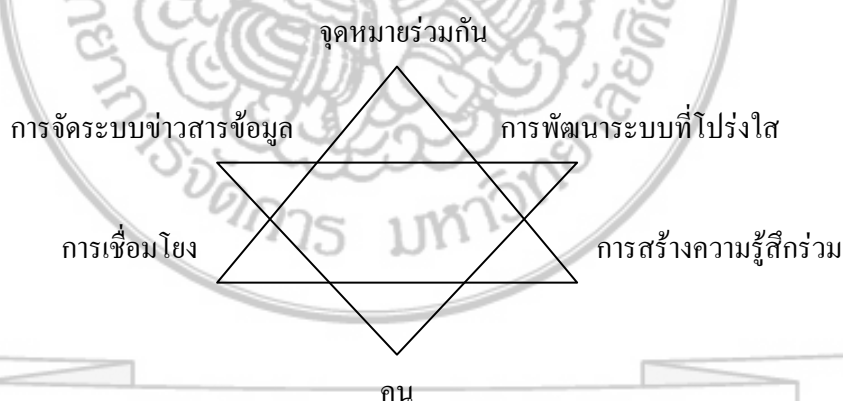
3.3 การเชื่อมโยง การทำงานของเครือข่ายจำเป็นจะต้องมียุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่เหมาะสม โดยอาจเชื่อมต่อกันผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ การเชื่อมต่อโดยมีศูนย์ประสานงานและการเชื่อมต่อโดยเทคโนโลยี

3.4 การสร้างความรู้สึกร่วมหลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแล้วทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเป้าหมาย

3.5 การพัฒนาระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ระบบการทำงานของเครือข่ายจะต้องสามารถและพัฒนาให้เกิดระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมที่ดีต่อทุกฝ่ายและผู้ที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

3.6 การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของเครือข่าย เพราะจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทราบถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

แนวคิดการจัดการเครือข่ายทั้ง 6 ประการสามารถนำมาเป็นเป้าหมายของการทำงานในเชิงรุกของเครือข่ายได้ ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 การเชื่อมโยงของเครือข่ายพันธมิตรแห่งดวงดาว

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (กรุงเทพมหานคร: พิธิยฐ์ไทยออฟเซต, 2548), 120

ในทางพุทธศาสนาสนับสนุนการรวมพลังเป็นหมู่คณะเป็นสหธรรมิกเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ความดีความงามและความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยให้บุคคลผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยพัฒนาหมู่คณะให้เป็นสังคมนิยมแห่งการเรียนรู้และการจัดการ เพื่อประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก โดยมีหลักธรรมและวิธีการปฏิบัติที่ว่าด้วยการจัดการหมู่คณะและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมากมาย ดังเช่นหลักความสามัคคีที่สนับสนุนความ

สมานฉันท์และการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคล กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีการพัฒนาตนเองได้ดีแล้ว ย่อมก้าวไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และสังคมที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคคลนั้น ก็ทำหน้าที่ในการพัฒนาคน และทั้งปัจเจกบุคคล ชุมชน องค์กร ก็ยึดหลักการความสามัคคี คือ การมอบความเป็นใหญ่แก่หมู่คณะในการจัดการและปกครองเพื่อมีชีวิตที่ดีร่วมกัน (พระธรรมปิฎก 2543 :125 อ้างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อากาศโร 2547 : 120)

แนวคิดการจัดการเครือข่ายดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความหมาย 2 นัยใหญ่ ๆ คือ การรวมพลังเพื่อเป็นพันธมิตรในการไปสู่เป้าหมาย และ การรวมพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งทั้งสองประการนั้นมีความหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การมุ่งเน้นการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมและการจัดการตนเองของหมู่คณะหรือเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาสังคมในภาพรวม ดังนั้นแนวคิดในการจัดการเครือข่าย จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราเห็นภาพของการจัดการเครือข่ายที่มีความหลากหลาย (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร 2547 : 123)

แนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือ การจัดการเริ่มจากระดับกลุ่มพื้นฐานการใช้ น้ำชลประทาน ไปเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำ จนพัฒนาเครือข่ายไปเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) การจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ถ้าไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระดับผู้ใช้น้ำด้วยกันได้ก็สามารถเชื่อมโยงข้ามเครือข่ายได้ เช่น การดึงเจ้าหน้าที่ในกรมชลประทานของเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อีกด้วย

4) แนวคิดพื้นฐานเรื่องลุ่มน้ำ

4.1 คนส่วนใหญ่รับรู้ผ่านระบบการศึกษาในระบบการศึกษาในวิชาภูมิศาสตร์ว่า ลุ่มน้ำคือพื้นที่รับน้ำเมื่อฝนตกลงมาในบริเวณหนึ่งและน้ำจากลำห้วยหลายสายในภูเขาและได้ไหลลงสู่แม่น้ำสายหลัก โดยใช้สันปันน้ำเป็นเส้นแบ่งอาณาเขตของลุ่มน้ำ จึงมีการเรียกชื่อลุ่มน้ำตามแม่น้ำสายหลัก เช่น ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำวัง ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำป่าสัก เป็นต้น ดังนั้นการจัดการลุ่มน้ำอยู่บนฐานคิดที่ว่า จะทำอย่างไรให้ได้ปริมาณน้ำที่มากมีการไหลอย่างสม่ำเสมอ ตามหลักการอนุรักษ์วิทยา (Conservation) ของนักวิชาการด้านป่าไม้และแหล่งน้ำ ลุ่มน้ำนอกจากจะเป็นแหล่งรับน้ำแล้วยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงอยู่ เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมชุมชนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นการจัดการลุ่มน้ำจึงเป็นการจัดการคนในลุ่มน้ำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำอย่างเป็นองค์รวมที่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัย เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ที่มีความสมดุลและยั่งยืน (สหทยา วิเศษ และ นิคม บุญเสริม 2547 : 2-3)

4.2 แนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือ เป็นการจัดการน้ำร่วมกันของกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเพื่อการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการจัดการน้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติที่ในบางครั้งเราไม่สามารถควบคุมการไหลได้หรือน้ำจากเขื่อนที่เรามีกักเก็บไว้และเราสามารถควบคุมการไหลได้มากกว่า

5) ทฤษฎีการพัฒนาสังคม: ความคิดตะวันออก ตัวแบบการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท (Double-tiered TERMS MODEL of Rural Community Self-Reliance)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 99 - 106) ได้กล่าวถึงแนวความคิดเรื่องการพึ่งตนเองและพัฒนาของชุมชนชนบท เป็นผลการวิจัยที่สภาวิจัยแห่งชาติมอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดทำ มีนักวิชาการจากหน่วยงานราชการและมหาวิทยาลัยมากกว่า 50 ท่าน มีหน่วยงานเอกชนเป็นจำนวนมาก และมีผู้นำของ 5 หมู่บ้าน (ศิริวง-นครศรีธรรมราช โปธิศรีเจริญ-สุพรรณบุรี ตะโก-นครราชสีมา หนองแสง-มหาสารคาม และ ท่งยาว-ลำพูน) ร่วมกันดำเนินงานใช้เวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี มีเนื้อหาสาระรวมดังนี้ ทฤษฎีการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท แสดงว่า การพัฒนาสังคมจะต้องประกอบด้วย การพึ่งตนเองในวงการพัฒนาเป็นวงนอก แต่ละวงมีองค์ประกอบ 5 ประการคือ TERMS, Functional Matrix, BAN, PAR และ Re-socialization

5.1 การพัฒนาของชุมชนชนบท เกิดจากการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท การที่ชุมชนมีความสมดุลหรือความมั่นคง หมายความว่าชุมชนมีความสมบูรณ์ด้านต่าง ๆ มากพอสมควรมีกินมีใช้มีการศึกษามีปัญญา มีจิตใจที่พอเหมาะพอดี ยิ่งพึ่งตนเองได้มากก็ยิ่งพัฒนามาก การพึ่งตนเองยังจะช่วยพัฒนาในด้านการกลั่นกรองการพัฒนา ทำให้กำหนดทิศทางในด้านต่าง ๆ ความเร็วระยะเวลา วิธีการพัฒนา หรือการวางโครงการพัฒนาได้อย่างรอบครอบมีประสิทธิภาพ

5.2 การพึ่งตนเองของชุมชน เกิดจาก TERMS (Technology, economic, natural resource, mental and socio-cultural) เทคโนโลยีก็เป็นเครื่องมือในการทำงาน เศรษฐกิจเป็นเรื่องปากท้องการดำรงอยู่ได้ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุ จิตใจเป็นเรื่องสำคัญชุมชนพึ่งตัวเองได้ คนต้องมีจิตใจเฉพาะประเภทหนึ่ง เช่น มีความเชื่อตัวเองว่าสามารถพึ่งตนเองได้ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา รู้จักพอ ไม่โลภมาก สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้ และประการสุดท้าย สังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องของกลุ่มและระเบียบวินัย

5.3 การพึ่งตนเองของชุมชน เกิดจาก Function matrix เกิดความพึ่งพาตัวเองในที่นี้คือ TERMS แต่แยกความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ของ TERMS ออกมาเป็นตัวเหตุต่างหาก เน้นที่ TERMS แต่ละตัวมีพลังอีกชนิดหนึ่งคือ พลังความสามัคคีทั้ง 5 อันเกิดจากการทำงานเพื่อผู้อื่นด้วยของแต่ละ

เหตุ เช่น รถไถนา ไถนาเป็นการทำหน้าที่เพื่อตนเอง แต่ขณะเดียวกันที่ถูกไถแล้วก็ดีหรือรถไถนาทำงานอีกหลายอย่างเพื่อเพื่อนใน TERMS นี้เองก็ความสามัคคีและเป็นแรงอีกอย่างหนึ่งต่างหาก จาก TERMS

5.4 การพึ่งตนเองของชุมชน เกิดจาก BAN กิจกรรมการสร้างสมดุล (balance) การสร้างความสามารถ (ability) ย้ำให้เห็นว่ามีกิจกรรมที่จะต้องทำ ยังมีความสามารถด้านการจัดการชุมชนเข้ามาอีกด้วย และการสร้างโครงข่าย (network) ช่วยขยายกิจกรรมการพึ่งตนเองให้กว้างขวางขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งแต่ตนเองอาจรวมถึงการพึ่งผู้อื่นเพื่อให้ตัวเองพึ่งตนเองได้ด้วย

5.5 การพึ่งตนเองของชุมชน เกิดจาก PAR คือการนำเอาประชาชนเข้ามาร่วมงาน พัฒนาและให้ทำการวิจัยไปด้วยกับนักพัฒนา นักวิชาการ หรือองค์กรเอกชน มีประโยชน์แก่การพึ่งตนเองของชุมชนหลายประการ ดังนี้

5.5.1 ให้มีกำลังแรงงานและกำลังปัญญาในการพัฒนามากขึ้น

5.5.2 ทำให้ประชาชนสามารถกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเอง ร่วมกับนักพัฒนา

5.5.3 ทำให้เกิดการเรียนรู้หลายอย่างจากการทำงานร่วมกัน

5.5.4 เกิดความรู้สึกว่าผลงานพัฒนาเป็นผลงานของตนเอง และรู้สึกหวงแหน

5.5.5 เมื่อนักพัฒนาอื่นใดถอนออกไปแล้ว ชาวบ้านยังสามารถดำเนินต่อไปได้ ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

5.5.6 การพึ่งตนเองของชุมชน เกิดจาก (Re-socialization) การขัดเกลาทงสังคมครั้งใหม่ เป็นประโยชน์ต่อการพึ่งตนเอง เพราะการขัดเกลาทงสังคมคือ การศึกษา เพียงแต่เป็นการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งในและนอกโรงเรียน ทั้งเรื่องอาชีพ และเรื่องทั่วไป ทั้งเรื่องร่างกายและจิตใจ ทั้งการให้ความรู้และความชำนาญด้านต่างๆ พยายามให้ประชาชนไม่บริโภคมามาก ไม่ตัวใครตัวมันมาก ไม่เอาชนะคะคานกัน หันมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กินน้อยใช้น้อยรักพวกพ้อง เป็นต้น แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือ การพึ่งตนเองของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เพื่อให้ทางน้ำไหลได้สะดวก การลอก คู คลองชลประทาน ก่อนช่วงฤดูการส่งน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทาน กิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการเพิ่มความสามัคคีภายในกลุ่ม เป็นการทำโดยไม่ของบประมาณจากฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) งบประมาณของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ที่ได้รับจากกรมชลประทานนั้นมีอยู่อย่างจำกัด การรวมกิจกรรมจะทำให้กลุ่มเกษตรกรรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดความรู้สึกในการบำรุงรักษา คู คลอง มากขึ้น

6) ทฤษฎีการขัดแย้ง (Conflict theory)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550 : 99-109) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการขัดแย้งไว้ว่าเป็นเรื่องของ

การขัดแย้งตามชื่อ และเป็นการขัดแย้งทางสังคม (Social conflict) กล่าวคือเป็นการขัดแย้งระหว่างมนุษย์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (Social interaction) ไปจนถึงระดับสังคม (Human society) ตามทฤษฎีการขัดแย้งไม่ว่าที่ใด ๆ และเมื่อใด ย่อมมีการขัดแย้งเสมอ อ่างเหตุผลได้ตั้งแต่สังกัปวิภาษวิธี (Dialectic) ในชีวิตประจำวันก็ไม่เป็นข้อยกเว้น ดังนั้นในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องคาดได้ว่า จะต้องมีการขัดแย้ง เช่น ระหว่างคนในครอบครัว ในชุมชน หรือในชนชั้น เมื่อรู้อย่างนี้แล้วเราก็จำเป็นต้อง พยายามไม่ให้เกิดความขัดแย้งมาก ถ้าเกิดการขัดแย้งขึ้นก็พยายามจำกัดขอบเขตให้แคบ ไม่ให้ใหญ่โต ถ้าเป็นไปได้พยายามทำให้การขัดแย้งเป็นประเภทขัดแย้งที่มีคุณมากกว่าโทษ

แนวทางการบริหารจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict management) นอกจากแนวทางการจัดการกับการขัดแย้งที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังอาจมีแนวทางระงับหรือจัดการขัดแย้งอีกได้หลายประการ

6.1 ระงับความขัดแย้งด้วยความเห็นพ้องกัน (Consensus) คือ การพยายามพิจารณาแยกแยะประเด็นการขัดแย้ง แล้วอภิปรายหาข้อตกลงทีละข้อจนครบ บางทีเราอาจเห็นพ้องและไม่ขัดแย้งกันได้ แน่่อนวิธีนี้เป็นเรื่องยากแต่ไม่ควรมองข้าม

6.2 ระงับการขัดแย้งด้วยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน (Exchange of interest) คือ พยายามหาทางประนีประนอม (Compromise) ทั้ง 2 ฝ่ายต้องยอมเสียอะไรบ้างเพื่อที่จะได้อะไรตอบแทน

6.3 ระงับการขัดแย้งด้วยอำนาจ (Force) วิธีนี้น่าจะนำมาใช้หลังจากสองวิธีแรกล้มเหลว วิธีนี้จะต้องมีผู้แพ้ผู้ชนะ อันจะทำฝ่ายแพ้เสียใจ วิธีดำเนินการตามแนวทางนี้คือ ถ้าคู่กรณีเป็นผู้มีอำนาจต่างกัน ผู้มีอำนาจมากกว่า หรือสูงกว่า ก็เป็นผู้ชนะหรือถ้าคู่กรณีมีอำนาจเท่ากันก็ต้องเสนอเรื่องให้ผู้มีอำนาจชี้ขาด

6.4 ระงับการขัดแย้งด้วยวิธีชนะทั้งสองฝ่าย (Win-win method) แนวนี้เป็นแนวที่น่าใช้ที่สุด ข้อสำคัญคือ ทำอย่างไรจะหาทางให้ทั้งคู่ขัดแย้งชนะทั้งคู่ อย่างเช่น การขับรถในถนนแคบ จะไปพร้อมกันทั้งสองคันยอมเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าจะขับไปทั้งคู่ ฝ่ายหนึ่งยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งไปก่อนแล้วตนจึงตามหลังไป

6.5 ระงับความขัดแย้งด้วยการลดความต้องการ (Want reduction) อาศัยความคิดทางศาสนา และถ้าใช้ภาษาทางศาสนาด้วย ก็จะเป็นว่าลดการขัดแย้งด้วยการลดตัณหา (ความอยาก) ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจการลดตัณหา (ยังไม่ถึงขั้นละ) ก็คือ การทำใจ การทำใจที่ดีคือ การเข้าใจว่าตัณหาเป็นสิ่งที่เกิดจำเป็น (Need) เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่มีตัณหาหรือมีให้น้อยลง

แนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ เช่น การมีกฎระเบียบ ข้อบังคับเพื่อใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม เพื่อให้การจัดการภายในกลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดความ

ขัดแย้งภายในกลุ่ม เช่นการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการเพาะปลูกของกลุ่มที่อยู่พื้นที่ปลายคลองส่งน้ำ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการรับน้ำในเวลาเดียวกันกับพื้นที่ที่อยู่ต้นคลองส่งน้ำ และกลางคลองส่งน้ำ การจ่ายน้ำเป็นรอบเวรเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถลดความขัดแย้งภายในกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ในเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้

7) ทฤษฎีการจัดการ

การอล เคนเนดี (29-94) ได้กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีของหลากหลายครู โดยเฉพาะแนวคิดในการจัดการในความหมายของ จอห์น เอแดร์ (John ADAIR) คือการเน้นไปที่การควบคุม เพื่อให้สิ่งที่เราต้องการถึงเป้าหมายสำเร็จลงได้อย่างเช่น การควบคุมการเงิน การอภิบาลรัฐ จำต้องอาศัยการควบคุม ส่วนทางด้านของ อังรี ฟาโยล (Henri Fayol) โดยทั่วไปเขาถูกมองว่าเป็นคนแรกที่ถามคำถามว่า “อะไรคือศาสตร์แห่งการบริหารจัดการ” เขาได้ออกทฤษฎีของการจัดการขึ้นมา ก่อนข้างสมบูรณ์ โดยอาศัยประสบการณ์โดยตรงจากอาชีพทางด้านธรณีวิทยาและการเหมืองแร่ เขาเชื่อว่าหลักการทุกหลักการคือหลักการเดิม สามารถนำไปใช้ต่อองค์กรต่าง ๆ ทุกองค์กรได้หมด ไม่ว่าจะองค์กรนั้นจะใหญ่หรือเล็ก จะเป็นภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการ ภาครัฐ การเมือง หรือทางศาสนา ญูแจห้าหลักใหญ่ ๆ ที่เขาพูดถึงคือ การคาดการณ์และการวางแผน การจัดการ การสั่งงาน การประสานงาน การเชื่อมหน่วยงาน รวมทั้งการควบคุมกระบวนการงาน โดย ฟาโยลอธิบายสิ่งแรกว่า คือการตรวจสอบทิศทางอนาคตและเขียนแผนงานออกมา อย่างที่สอง คือการสร้างโครงสร้างการหาวัตถุประสงค์และทรัพยากรเพื่อประกอบกิจการ อย่างที่สามคือการคงไว้ต่อกิจกรรมต่าง ๆ หรือบทบาทที่พนักงานนั้น ๆ มีอยู่ และอย่างทีสี่ คือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน อย่างที่ห้าคือการมองว่าทุกอย่างเกิดขึ้นภายใต้หลักการที่ทุกคนยอมรับจากคำสั่งและจากกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้แล้ว จากประสบการณ์ทำงานภาคสนาม เขาได้บทสรุปแบ่งเป็น 14 ข้อใหญ่ดังนี้

7.1 การจัดสรรปันส่วนแรงงาน และทักษะจะทำให้องค์กรได้ผลิตผลอย่างเต็มที่ วัตถุประสงค์ในการจัดสรรปันส่วนงานคือการสร้างผลงานที่ดีขึ้น

7.2 อำนาจและความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาต้องไปด้วยกันผู้นำที่ดีควรจะต้องมีความกล้าหาญในความรับผิดชอบ

7.3 วินัย คือการเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา การยอมรับ และเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้ เมื่อคำว่าวินัยหมดความศักดิ์สิทธิ์ไป ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถทำงานให้ดีได้

7.4 การสั่งงานควรเป็นเอกบุปคือ พนักงานทุกคนควรมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว ไม่เช่นนั้นจะเกิดความสับสนไม่ว่าจะอยู่ในภาคอุตสาหกรรม ภาคการพาณิชย์ การทหาร ในครัวเรือน แม้แต่ภาครัฐ การสั่งแบบซ้ำซ้อนจะทำให้เกิดการขัดแย้งต่อพนักงาน

7.5 ทิศทางควรจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แผนงานที่กลุ่มต่าง ๆ จะปฏิบัติร่วมกัน ควรจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะมันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการที่จะทำให้ภารกิจ การประสานงานเต็มไปด้วยความแข็งแกร่ง

7.6 ต้องมองประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว สรรหาสิ่งดี ๆ เพื่อทำให้ความขัดแย้งถูกขจัดไป ขอยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในการบริหาร กระบวนการวิธีที่จะทำได้คือหนึ่ง มีความหนักแน่นจากผู้บริหาร สอง จะต้องหาผลประโยชน์ร่วมที่เป็นธรรมที่สุดทั้งสองฝ่าย สาม หมั่นตรวจตราอยู่เสมอ

7.7 การหาผลประโยชน์ที่ควรได้รับ การจ่ายเงินหรือมอบหมายประโยชน์จากงานที่ได้รับ จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในใจของพนักงาน สร้างแรงจูงใจที่จะให้องค์กรได้รับการสรรเสริญจากพนักงาน

7.8 การกระจายอำนาจ หรือไม่กระจายอำนาจ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของงานและขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของพนักงานที่มีต่อองค์กรนั้น ๆ คือคว่าอะไรที่ผลลัพธ์ออกมาดีที่สุดในระหว่างแนวทางสองแนวทาง

7.9 แม้ว่าการทำงานในองค์กรจะขาดจริยธรรมในด้านวินัยไม่ได้ก็ตาม แต่พนักงานควรข่งใจว่า ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดขององค์กรคือ ผลตอบแทนที่ดีที่องค์กรควรจะได้รับ ถ้าถูกระเบียบยึดขาดไม่สามารถตอบสนองประโยชน์ขององค์กรได้ พนักงานผู้นั้นควรจะแสดงสปิริตโดยออกมาชี้แนะให้ผู้บริหารได้ทราบว่ ขณะนี้สภาวะขององค์กรอยู่ในสภาพใดเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข

7.10 ระเบียบ ไม่ว่าจะเป็นระเบียบสังคมหรือเป็นอย่างไรก็ตามการที่จะให้สังคมในองค์กรอยู่ในระเบียบที่ดี ผู้บริหารควรจะเข้าใจในการสร้างสมดุลระหว่างความจำเป็นของพนักงานและปัจจัยที่จะช่วยให้ความจำเป็นของพนักงานได้สามารถรับถึงกันได้

7.11 การปฏิบัติต่อพนักงานให้เท่าเทียมกัน ผู้นำองค์กรควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่าการสร้างความเสมอภาคในองค์กรคือการสร้างอนาคตให้กับองค์กร

7.12 สร้างความมั่นใจว่าพนักงานจะอยู่กับองค์กรได้นาน ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับสัดส่วนระหว่างการอุทิศตัวของพนักงานต่อองค์กรเช่นกัน

7.13 ความคิดริเริ่ม การวางแผน การสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรถือว่าเป็นพลังสร้างสรรค์ที่จะกระตุ้นให้พนักงานและผู้บริหารเกิดความเพียรที่จะก้าวรुकไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้บริหารควรจะต้องตั้งความสง่างามส่วนตัวและหันมาสนใจกับเป้าหมายขององค์กร

7.14 ผู้บริหารควรจะต้องสร้างเจตจำนงหรือสปิริตของทีมให้เกิดแก่หมู่เหล่าทุกคน ความสามารถของพนักงานเป็นสิ่งจำเป็น แต่การที่เราสามารถจะประสาน ความเพียร ความใส่ใจ ของทุกคนมาร่วมสร้างภารกิจเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าปราศจากสปิริตอันนี้แล้ว การแตกแยกของหมู่เหล่าจะเกิดขึ้น

แนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ คือ การมีผู้นำหรือประธานกลุ่มเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสามารถนำพากลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ เช่น การคัดเลือกประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) มีการคัดเลือกจากบุคคลที่สามารถบริหารจัดการ โดยคัดเลือกจากผู้นำในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนันตชาติ เขียวชอุ่ม (2544) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว อ่างเก็บน้ำห้วยจืด จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาสภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา และเพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ ได้ผลสรุปว่าระบบชลประทานที่รัฐสร้างขึ้นมามีความสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งส่งผลให้สภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในส่วนของปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสามารถแก้ไขได้ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาด้านการใช้น้ำขึ้นมาจะดำเนินการแก้ไขโดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกัน ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจึงสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำของกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในด้านการทำนา รองลงมาใช้ในการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว สภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่ยาว มีส่วนน้อยที่มีพื้นที่อยู่ไกลจากคลองส่งน้ำจะได้รับไม่สม่ำเสมอ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ เพื่อทำการเกษตรที่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเท่าที่ควรทั้งที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำขึ้น แต่ยังไม่มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการวางแผนการจัดการน้ำอย่างถูกต้อง การจัดการวางแผนการปิด-เปิดน้ำส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับคนเพียงบางกลุ่มที่เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ปัญหาของการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่อาศัยจากอ่างเก็บน้ำ

แมี่ยว ได้แก่ ปริมาณน้ำไม่พอเพียงในฤดูแล้ง และการกระจายน้ำไม่ทั่วถึง การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงการวางแผนการส่งน้ำร่วมกับวางแผนการเพาะปลูก ต้องสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และปัจจัยด้านการตลาด ในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วน คือ เกษตรกร หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชนร่วมกันวางแผน ดำเนินการ ติดตามผลประเมินผล และแก้ปัญหา

จากผลการวิจัยของ อนันตชาติ เจียวช่อม เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ เป็นการจัดการน้ำจากแหล่งน้ำชลประทานเหมือนกันซึ่งวิธีการจัดการคล้ายกันแต่ต่างพื้นที่กัน ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการในลักษณะเดียวกันแต่พื้นที่และต่างวัฒนธรรมกัน

วีระยุทธ เขื่อนแก้ว (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากโครงการชลประทานแม่วัง-กัวลม เพื่อศึกษาถึงลักษณะและสภาพการใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำในปัจจุบัน เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำ ได้ผลสรุปว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังต้องอาศัยน้ำเพื่อการเกษตรจากระบบชลประทาน โดยพื้นที่ที่อยู่ในโครงการชลประทานสามารถรับน้ำชลประทานจากคู คลองส่งน้ำของโครงการ โดยมีคลองส่งน้ำสายหลักอยู่ 3 สาย คือ คลองส่งน้ำสายใหญ่กัวลม คลองส่งน้ำสายใหญ่แม่วังฝั่งซ้าย และ คลองส่งน้ำสายใหญ่แม่วังฝั่งขวา และคลองส่งน้ำแม่ปุง ในคลองส่งน้ำสายใหญ่แต่ละสายจะมีคลองซอย โดยทั้งนี้ในแต่ละคลองซอยเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการน้ำ ในแต่ละคลองซอยจะมีท่อส่งน้ำเข้านาของเกษตรกร โดยทางกลุ่มของเกษตรกรจะทำหน้าที่บริหารน้ำกันภายในกลุ่ม การทำการเกษตรหลักของเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำนา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าการทำนาเป็นการลงทุนที่ต่ำ ไม่จำเป็นต้องดูแลรักษาเหมือนการทำสวนผลไม้ ประกอบกับได้รับการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่โครงการชลประทานแม่วัง-กัวลม ส่วนอาชีพรองที่เกษตรกรให้ความสนใจคือ การปลูกหอมและ กระเทียม เนื่องจากมีตลาดรองรับ และเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันจึงทำให้มีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาได้จากการสังเกตยังไม่พบหน่วยงานไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชนมาให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมทางด้านการเกษตร การรับรู้ข่าวสารข้อมูลของชาวบ้านในด้านการส่งน้ำ ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งข้อมูล ส่วนใหญ่ได้มาจากทางกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำด้วยกันเองซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมในชนบทส่วนใหญ่ยังมีการพึ่งพากันอยู่ สภาพการใช้น้ำยังต้องอาศัยระบบชลประทานจากโครงการชลประทานแม่วัง-กัวลม โดยอาศัยน้ำที่ส่งมาตามระบบชลประทาน แต่ยังคงข้อขัดแย้งกันบ้างเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับทางกลุ่ม อีกทั้งปัญหาระบบชลประทานของโครงการชลประทาน สภาพคูคลอง และอาคาร ต่าง ๆ มีสภาพชำรุดเสียหาย ทำให้

เป็นอุปสรรคต่อการส่งน้ำ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงระบบชลประทานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

จากผลการวิจัยของ วีระยุทธ เขื่อนแก้ว เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้คือ เป็นการจัดการน้ำจากแหล่งน้ำชลประทานเหมือนกันซึ่งวิธีการจัดการคล้ายกันแต่ต่างพื้นที่กัน การรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ยังไม่เข้มแข็งทำให้การจัดการน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทานยุ่งยาก เพราะเกษตรกรยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ยังต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ชลประทานคอยช่วยเหลือ

ชมวิวิ ยะสารวรรณ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร : กรณีศึกษา ตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาสภาพการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในปัจจุบันของเกษตรกรในตำบลสมัย เพื่อศึกษาและเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ตำบลสมัย ได้ผลสรุปว่า ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่ปลูกข้าว การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา สนใจรับข่าวสารจากหอกระจายข่าวของหมู่บ้านจากผู้ใหญ่บ้าน สภาพการใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในตำบลสมัย ส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยสมัย ความเข้มแข็งของชุมชนยังมีไม่มากสังเกตจากการรวมกลุ่มเพื่อประชุมเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมการประชุม เนื่องจากมองไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ การตัดสินใจ และการวางแผนส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม ขาดการวางแผนการใช้น้ำ ซึ่งการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงวิธีการส่งน้ำ การวางแผนการส่งน้ำ การเลือกวิธีการส่งน้ำ การกำหนดการให้น้ำที่เหมาะสม การจัดแผนการปลูกพืช การลดการสูญเสียน้ำ ในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน คือ เกษตรกร หน่วยงานราชการ เอกชน มาร่วมกันวางแผน ดำเนินการติดตามผล ประเมินผล และแก้ปัญหา

จากผลการวิจัยของ ชมวิวิ ยะสารวรรณ เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้คือ การขาดการจัดการเครือข่าย ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดการรวมกลุ่ม และการขาดผู้นำที่เข้มแข็งทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

เบญจภา ชุตินา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำ และการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรลุ่มน้ำแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเพื่อต้องการทราบถึง วิวัฒนาการหรือกระบวนการในการจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำอันได้แก่ รูปแบบ โครงสร้าง การดำเนินงาน และอื่น ๆ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือสาเหตุและผลกระทบของการจัดการน้ำ ผลจากการศึกษาพบว่า พื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางมีการจัดการทรัพยากรน้ำในรูประบบ

ชลประทานเหมืองฝายเป็นเวลานาน มีกลุ่มผู้ใช้น้ำเหมืองฝายทำหน้าที่บริหารจัดการและดำเนินการ โดยผ่านคณะกรรมการบริหารของกลุ่มผู้ใช้น้ำของแต่ละฝาย ต่อมากลุ่มผู้ใช้น้ำของเหมืองฝายต่าง ๆ ในลุ่มน้ำวางได้มีการรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อแก้ไข และลดปัญหาความขัดแย้งในการแข่งขันน้ำเพื่อการเกษตรระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำเหมืองฝายต่าง ๆ โดย กำหนดข้อตกลงในการบริหารจัดการและการวางแผนใช้น้ำร่วมกันระหว่างเหมืองฝายในลุ่มน้ำขึ้น ในอีกด้านหนึ่งพบว่าดัชนีการใช้ที่ดินเกษตร ประสิทธิภาพการผลิตเกษตร รายได้สุทธิการเกษตร และการสะสมทุน ของเกษตรกรระหว่างพื้นที่ต้นน้ำและท้ายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน และมีการ กระจายตัวเท่าเทียมกันในระดับสูง การจัดการในระดับลุ่มน้ำของน้ำแม่วางมีผลให้เกษตรกรในระดับ พื้นที่ต้นน้ำและท้ายน้ำได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การใช้ที่ดิน ประสิทธิภาพการผลิต เกษตร รายได้สุทธิการเกษตรและการสะสมทุนไม่แตกต่างกันและมีการกระจายที่เท่าเทียมกัน

จากผลการวิจัยของ เบญจภา ชูติมา เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึง ประโยชน์ต่อการจัดตั้งกลุ่มของกลุ่มเกษตรกร มีการบริหารจัดการที่ดี กลุ่มมีความเข้มแข็งอยู่ใน ระดับที่กลุ่มเกษตรกรทั้งต้นน้ำและท้ายน้ำไม่มีอุปสรรคต่อการเพาะปลูกพืชเพราะได้รับน้ำเต็มที่ และเท่าเทียมกัน

บุญลือ คงชอบ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการน้ำโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เพื่อ ศึกษาศักยภาพน้ำต้นทุนของโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ศึกษาความต้องการใช้น้ำด้านต่างๆ ใน สภาพปัจจุบัน และอนาคต และแนวทางการบริหารน้ำของโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ในสภาพ ปัจจุบันและอนาคต ได้ผลสรุปว่า ความต้องการใช้น้ำด้านชลประทานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการ เปิดพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น ด้านอุปโภค-บริโภค และอุตสาหกรรม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระยะเวลา และด้านรักษาสมดุลระบบนิเวศน์คงที่ ในสภาพปัจจุบันสามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกเหนือ เขื่อนและท้ายเขื่อนได้ สามารถช่วยเหลือการเพาะปลูกของโครงการเจ้าพระยาตอนล่างฝั่ง ตะวันออกได้ ในสภาพอนาคตความต้องการใช้น้ำมีมากกว่าเท่าตัวเพราะการขยายพื้นที่การ เพาะปลูก ความสามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกเหนือเขื่อนและท้ายเขื่อนจะ ได้มากกว่าสภาพ ปัจจุบันถึงเท่าตัว ถ้าปริมาณน้ำเฉลี่ยมากกว่าสภาพปัจจุบันเท่าตัว ความสามารถในการช่วยเหลือ พื้นที่เพาะปลูกโครงการเจ้าพระยาตอนล่างฝั่งตะวันออกก็ได้มากกว่าเป็นเท่าตัวเหมือนกัน แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากผลการวิจัยของ บุญลือ คงชอบ เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในครั้งนี้คือ เป็นการ จัดการน้ำจากแหล่งน้ำชลประทานเหมือนกัน เน้นเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งถ้ามีการวางแผนที่การ ใช้น้ำที่ดี มีการบริหารจัดการที่ดีก็จะสามารถเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชได้

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ข้างต้น รวมทั้งผลงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าว
มาทำให้ผู้วิจัยสามารถต่อยอดแนวคิดและแนวคำถามเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยในบทถัดไปได้

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาหลากหลายวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ให้มากที่สุด

1) การเลือกพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะ เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เพราะเป็นเขตที่มีการทำการเกษตรมากที่สุด มีการเพาะปลูกข้าวมากที่สุด มีปัญหาในการจัดการมากกว่าเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาอื่น ๆ ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี และเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551 จากกรมชลประทาน

2) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เบื้องต้นผู้วิจัยลงสำรวจพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และมีการพูดคุยกับประชากรในพื้นที่เพื่อรับรู้ถึงบริบท รวมทั้งเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเงื่อนไขแก่งกระจาน ถ่ายภาพเพื่อประกอบการวิจัย หลังจากนั้นจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมโดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน (ประกอบด้วย วิศวกรชลประทาน อดีตหัวหน้าฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) และคุณทรงสิทธิ์ สุขพานิช วิศวกรชลประทาน หัวหน้าฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) และ ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ทั้ง 6 กลุ่ม) โดยการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและลงมือเก็บด้วยตัวเอง ทำให้ผู้วิจัยสามารถควบคุมและดำเนินการเก็บรวบรวมในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุป เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) และเขตพื้นที่ใกล้เคียง หรือพื้นที่อื่น ๆ ด้วย

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ผู้วิจัยใช้การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่ศึกษาในภาพรวมก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลรวมทั้งการศึกษาเอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝายส่งน้ำ และ

บำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) หนังสือการวางแผนและออกแบบระบบชลประทานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอกสารรายงานการประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่ม รวมทั้งหนังสือและเอกสารอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้ได้

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนและเลือกใช้ การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดย การสังเกต การสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดของการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 การสังเกต (Observation)

3.1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกการประชุมกลุ่มของกลุ่มบริหารการใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จำนวน 6 กลุ่ม การสังเกตกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งสภาพทั่ว ๆ ไปในการประชุมกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปใช้ชีวิตคลุกคลีกับกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมในการประชุมกลุ่มของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ผู้วิจัยทำการจดบันทึกระหว่างการประชุมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ การสังเกต เกิดขึ้นในสภาพธรรมชาติของกลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรมและอารมณ์ของสมาชิกภายในกลุ่มได้

3.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งผู้วิจัยใช้ การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประธานกลุ่มของกลุ่มบริหารการใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) การสัมภาษณ์ข้อมูลแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) คือการสัมภาษณ์แบบไม่ได้ใช้แบบสอบถาม แต่จะทำการสัมภาษณ์โดยการร่างประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษาอย่างกว้าง ๆ ก่อนแล้วจึงแตกประเด็นคำถามในระหว่างการสัมภาษณ์ เช่น ประวัติความเป็นมาของแต่ละกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม กฎระเบียบภายในกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม บทลงโทษภายในกลุ่มเมื่อมีการฝ่าฝืนผลกระทบทางด้านบวกและลบหลังจากมีการจัดตั้งกลุ่ม ข้อเสนอแนะต่าง ๆ การสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะพูดคุยแบบธรรมชาติมากกว่าที่จะตั้งใจถามแบบเคร่งเครียดเพื่อให้ได้คำตอบ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามมาจัดลำดับเหตุการณ์ เรียบเรียง เพื่อพรรณนาวิเคราะห์ ข้อมูลส่วนใดที่ยังบกพร่องผู้วิจัยก็ได้ทำการเก็บเพิ่มเติมตลอดเวลาในระหว่างทำการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมาก

4) ระยะเวลาในการศึกษา

เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนมีนาคม 2552 โดยการสำรวจพื้นที่จากนั้นรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ชลประทาน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อเขียนเป็นรายงานการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูล โดยการจำแนกข้อมูล วิเคราะห์ และเชื่อมโยงของข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ตัวผู้วิจัย (เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย เพราะการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ฉะนั้นผู้วิจัยต้องเตรียมความพร้อมรอบด้านก่อนลงพื้นที่ เช่นสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะสังเกตและวิเคราะห์ปรากฏการณ์ แนวคำถามเพื่อให้ได้รับคำตอบที่ตรงตามความเป็นจริง การทราบถึงบริบทของคนที่คุณจะเข้าไปสัมภาษณ์ เช่นฐานะทางสังคมของผู้ให้ข้อมูล)

5.2 เครื่องบันทึกเสียง (ช่วยเก็บข้อมูลในกรณีที่เป็นข้อมูลที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อการวิจัยไม่สามารถจำได้ทั้งหมด เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลให้ได้มากที่สุดโดยไม่ตกหล่น และให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด)

5.3 กล้องถ่ายรูป

5.4 สมุดจดบันทึก / ปากกา

5.5 ยานพาหนะ เนื่องจากสถานที่ที่ทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละกลุ่มครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรี คืออำเภอยาง่าง อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม และอำเภอเมือง

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

6) ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลักของเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้แก่

6.1 เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

6.2 ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ทั้ง 6 กลุ่ม ทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

องค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1) กลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐาน (Water Users Group) มีขอบเขตพื้นที่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานครอบคลุมพื้นที่ส่งน้ำ 1 สาย และสมาชิกผู้ใช้น้ำพื้นที่หนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานไม่

ควรเกิน 1,000 ไร่ ในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานทั้งหมด จำนวน 201 กลุ่ม

2) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน (Integrated Water Users Group) มีขอบเขตพื้นที่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานครอบคลุมพื้นที่คลองส่งน้ำสายใหญ่ คลองซอย หรือคลองแยกซอย หรือโซนส่งน้ำ 1 โซน หรืออาจครอบคลุมพื้นที่ทั้งโครงการชลประทาน แต่มากที่สุดไม่ควรเกิน 20,000 ไร่ ต่อหนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีจำนวนกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจำนวน 6 กลุ่ม

3) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำ เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีจำนวนกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำ 1 กลุ่ม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจำนวน 6 กลุ่มเท่านั้น เพราะถึงอย่างไร กลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 6 กลุ่มก็สามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปถึงทั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐาน และกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับฝายส่งน้ำที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้

1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา ใช้น้ำชลประทาน หมู่ 7 ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

2. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ใช้น้ำชลประทานฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อำเภotáยง จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

3. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ใช้น้ำชลประทาน หมู่ 4 ขวา ตำบลนาขึง อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

4. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ใช้น้ำชลประทาน ตำบลโพพระ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

5. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหล่อ ใช้น้ำชลประทาน หมู่ 11 ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

6. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา ใช้น้ำชลประทาน เทคโนโลยีการเกษตร ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ

ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรในเขตพื้นที่ที่เข้าไปศึกษาประกอบไปด้วยอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ชลประทานทั้งสิ้น 71 คน ได้แก่ นายช่างชลประทาน จำนวน 1 คน ลูกจ้างประจำจำนวน 70 คน ต่อการส่งน้ำให้เกษตรกร จำนวนครัวเรือน 24,794 ครัวเรือน พื้นที่ 146,261.9 ไร่ พื้นที่ถือครอง 5-10 ไร่ / ครัวเรือน

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง)

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน	พื้นที่รวม (ไร่)	กลุ่มพื้นฐานการใช้น้ำชลประทาน		
		จำนวน (กลุ่ม)	พื้นที่กลุ่ม (ไร่)	พื้นที่ต่อกลุ่ม
กลุ่มท่าขามบ้านลาดพัฒนา (โซนที่ 15)	25,162.6	43	25,162.6	585.2
กลุ่มเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โซนที่ 24 - 25)	38,191.0	46	38,191.0	830.2
กลุ่มคลองสีขวาพัฒนา (โซนที่ 26)	11,521.5	16	11,521.5	720.1
กลุ่มเกษตรร่วมใจ (โซนที่ 27 - 28)	30,280.4	38	30,280.4	796.9
กลุ่มเหมืองตาหลอ (โซนที่ 29)	14,351.2	21	14,351.2	683.4
กลุ่มบ้านแหลมพัฒนา (โซนที่ 30 - 31)	26,755.2	37	26,755.2	723.1
รวมทั้งสิ้น	146,261.9	201	146,261.9	440.5

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 148.

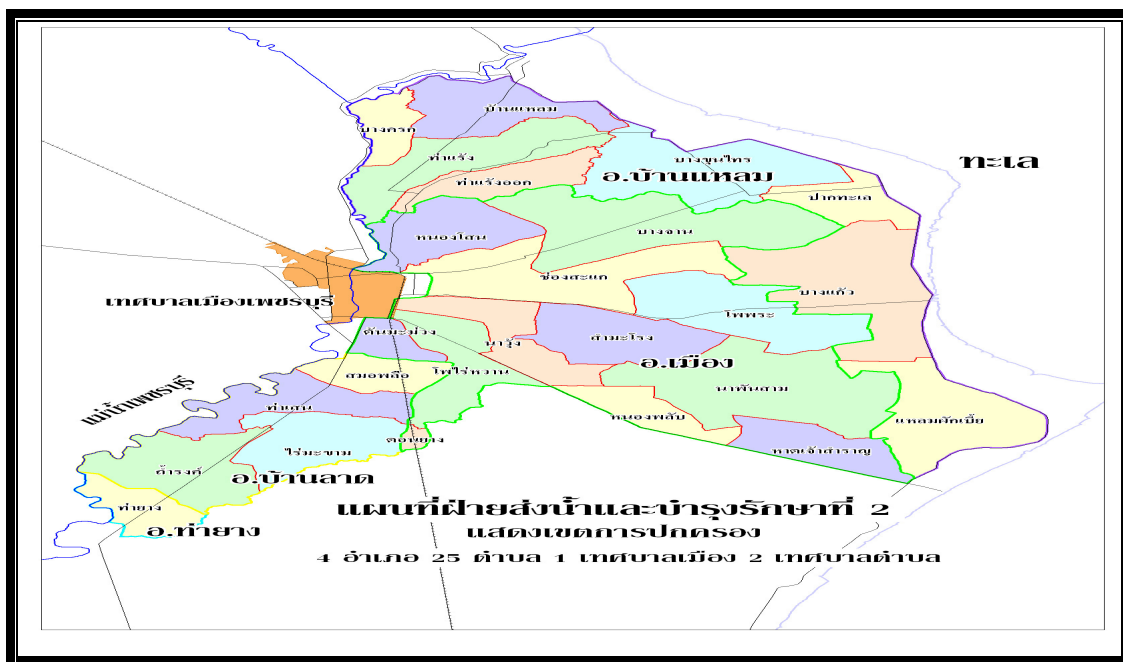
พื้นที่ที่ทำการวิจัยครอบคลุมพื้นที่จำนวน 4 อำเภอ 25 ตำบล ได้แก่

1) อำเภอเมือง ประกอบด้วย 12 ตำบล คือ ตำบลช่องสะแก ตำบลคอนยาง ตำบลต้นมะม่วง ตำบลนาพันสาม ตำบลนาขี้เถ้า ตำบลบางจาน ตำบลโพพระ ตำบลโพไร่หวาน ตำบลลำมะโรง ตำบลหนองพลับ ตำบลหนองโสน และตำบลหาดเจ้าสำราญ

2) อำเภอบ้านแหลม ประกอบด้วย 8 ตำบล คือ ตำบลท่าแร่ ตำบลท่าแร่แฉ่ง ตำบลบางแก้ว ตำบลบางขุนไทร ตำบลบางครก ตำบลบ้านแหลม ตำบลปากทะเล และตำบลแหลมผักเบี้ย

3) อำเภอบ้านลาด ประกอบด้วย 4 ตำบล คือ ตำบลท่าเสน ตำบลไร่มะขาม ตำบลสมอพลี และตำบลถ้ำรงค์

4) อำเภอยายาง ประกอบด้วย 1 ตำบล คือ ตำบลท่ายาง

ภาพที่ 4 เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ริยง)

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ริยง) เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคณาการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 33.

จากข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาถึงบริบทของพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะเข้าไปศึกษาเพื่อนำไปสู่ผลของการวิจัยเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในบทถัดไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล พร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลหลักทั้งในส่วนองภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ชลประทาน ส่วนของ ภาคเอกชน/กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยที่ผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์และตีความเพื่อ ประกอบการอธิบายและตอบข้อปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้นการนำเสนอในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่ง การนำเสนอออกเป็นหัวข้อและเรียบเรียงได้ ดังนี้

1) ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.1 การจัดการน้ำของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.2 ปัญหาและอุปสรรคของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

2) เกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

2.1 การจัดการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและ บำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

2.1.1 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา (โซนที่ 15)

- การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา

- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา

2.1.2 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โซนที่ 24 - 25)

- การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

2.1.3 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา (โซนที่ 26)

- การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

2.1.4 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ (โซนที่ 27 - 28)

- การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

2.1.5 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ (โซนที่ 29)

- การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ
- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ
- 2.1.6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา (โซนที่ 30 - 31)
- การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา
- ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

2.2 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝาย ส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1) ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1.1 การจัดการน้ำของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

จากการศึกษาพบว่าโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี รับผิดชอบวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ และดำเนินการส่งน้ำและบำรุงรักษาในเขตพื้นที่โครงการ ส่วนฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) รับผิดชอบควบคุมการส่งน้ำและบำรุงรักษาระบบชลประทาน ประสานงานกับอำเภอและเกษตรกรเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งน้ำในพื้นที่การเพาะปลูก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำและฝึกอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการใช้งานอย่างถูกวิธี ซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบส่งน้ำระบบระบายน้ำ พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เป็นพื้นที่นาประมาณ 70 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น แผนการปลูกพืชจึงเน้นที่นาเป็นหลัก โดยเป็นพื้นที่นาปีประมาณ 100,000 ไร่ และพื้นที่นาปรังประมาณ 40,000 ไร่

แผนการปลูกพืชของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี จะกำหนดไว้ 2 ฤดู ดังนี้

1. ในช่วงฤดูแล้งจะเริ่มประมาณวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 15 มิถุนายน ของทุกปี
2. ในช่วงฤดูฝนจะเริ่มประมาณวันที่ 15 กรกฎาคม ถึงวันที่ 15 ธันวาคม ของทุกปี

ผลงานวิจัยนวัตกรรมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

“พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม การวางแผนส่งน้ำจะเน้นการส่งน้ำเพื่อการปลูกข้าวเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีการส่งน้ำในครัวเรือนเพื่ออุปโภคบริโภคด้วย หรือกิจการอื่นๆ ก็จะอาศัยน้ำจากแผนการส่งน้ำร่วมกับการส่งน้ำเพื่อทำนาเป็นหลัก ความขัดแย้งในส่วนนี้ไม่มีมากนัก พื้นที่การเกษตรจะมีประมาณ 350,000 ไร่ ช่วงฤดูแล้งประมาณ 150,000 ไร่” (ทองล้วน เผ่าวิจารณ์ 2551)

ปัจจุบันการปลูกข้าวในพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ส่วนใหญ่ได้พัฒนาจากการปลูกโดยวิธีปักดำมาเป็นการทำนาหว่านน้ำตม โดยเฉพาะเขตพื้นที่ที่สามารถควบคุมปริมาณน้ำที่เข้าออกจากแปลงนาได้ พันธุ์ข้าวที่นิยมใช้ในการทำนาหว่านน้ำตมได้แก่ ข้าวเจ้าพันธุ์

ชั้นนาท 1 เนื่องจากมีคุณลักษณะที่ดี เป็นพันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ใบธงค่อนข้างยาว ตั้งตรง ใบแก่
 ฟ้า ต้นแข็งแรง คอรวงสั้น สูงประมาณ 113 เซนติเมตร อายุเก็บเกี่ยว 121 - 130 วัน ให้ผลผลิตสูง
 ประมาณ 740 กิโลกรัมต่อไร่ ตอบสนองต่อปุ๋ยไนโตรเจนได้ดี ด้านทานโรคใบหงิกและโรคไหม้
 ด้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดหลังขาว เมล็ดยาว และมีท้องไข่น้อย

ตารางที่ 2 ปฏิทินการปลูกข้าวตามแผนงานปกติของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2
 (ตอนเปรียบเทียบ)

ชนิดกิจกรรม	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
ฤดูฝน ข้าวจำนวนปี													
ฤดูแล้ง ข้าวจำนวนปรัง													
กิจกรรมตลอดปี													
สวนผลไม้													
บ่อปลา-นาคุ้ม													

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบเทียบ)
 เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี
 2551 (เพชบุรี: ม.ป.ท., 2551), 106.

ตารางที่ 3 ปฏิทินการปลูกข้าวของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ชนิดกิจกรรม	เดือน												
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
ฤดูฝน ข้าวจำนวนปี													
ฤดูแล้ง ข้าวจำนวนปรัง													

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบเทียบ)
 เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี
 2551 (เพชบุรี: ม.ป.ท., 2551), 107.

แผนการส่งน้ำช่วงฤดูแล้ง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ปริมาณน้ำในอ่างเก็บกักมีมากกว่า 380 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ปริมาณน้ำในอ่างเก็บกักอยู่ระหว่าง 300 - 380 ล้านลูกบาศก์เมตร กำหนดเขตพื้นที่ทำนาปรัง และพืชฤดูแล้งในบริเวณที่สามารถส่งน้ำได้เป็นบางส่วน ปริมาณน้ำในอ่างเก็บกักน้อยกว่า 250 ล้านลูกบาศก์เมตร จะงดการส่งน้ำทำนาปรัง และพืชฤดูแล้ง

แผนการส่งน้ำฤดูฝน ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนธันวาคม ปริมาณน้ำในอ่างเก็บกักมีมากกว่า 300 ล้านลูกบาศก์เมตร จะเริ่มส่งน้ำประมาณต้นเดือนกรกฎาคม ปริมาณน้ำในอ่างเก็บกักน้อยกว่า 250 ล้านลูกบาศก์เมตร จะเริ่มส่งน้ำประมาณกลางเดือนกรกฎาคม

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้จัดการน้ำโดยให้มีกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการส่งน้ำ เริ่มตั้งแต่การวางแผนปลูกพืชจนถึงติดตามแก้ไขปัญหาการส่งน้ำและการจัดเก็บข้อมูลผลผลิตด้านการเกษตร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) สำรวจพื้นที่และรายชื่อของสมาชิกภายในกลุ่มที่มีความต้องการเพาะปลูกพืชส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูก เพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2. ฝ่ายจัดสรรน้ำ พิจารณาปริมาณน้ำต้นทุนในเขื่อนเก็บกักและเกณฑ์การควบคุมปริมาณน้ำ เพื่อกำหนดพื้นที่เพาะปลูกรวมทั้งโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรีและจัดแบ่งพื้นที่เพาะปลูกให้ฝ่ายส่งน้ำแต่ละฝ่าย

3. ประชุมกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนเก็บกักและเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อชี้แจงแผนการจัดการน้ำและพื้นที่เพาะปลูก รวม ลงมติรับแผนการจัดการน้ำและกำหนดวัน เปิด-ปิด น้ำตามแผน

4. สำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานบำรุงรักษาให้พร้อมสำหรับการส่งน้ำ

5. ประชุมกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจากเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำ จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝ่ายและรอบเวรการส่งน้ำภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

6. ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

7. ตรวจสอบวัดปริมาณน้ำที่ปากคลองส่งน้ำ และอาคารเร่งน้ำ/อัดน้ำ จัดเก็บข้อมูลน้ำฝน เพื่อพิจารณาปรับปริมาณน้ำที่ส่งเข้าสู่ระบบ

8. เฝ้าระวังพื้นที่เมื่อมีพายุเข้า หรือมีฝนตกหนักในพื้นที่ เพื่อทำการลดปริมาณน้ำตาม ขั้นตอนและเร่งระบายน้ำออกจากระบบ

9. สำรวจพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก จัดทำรายงานความก้าวหน้าเกี่ยวกับการเพาะปลูก รายสัปดาห์ เพื่อเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำที่ส่ง เพื่อปรับปริมาณน้ำที่ต้องใช้ในสัปดาห์ต่อไป

10. เมื่อสิ้นฤดูการเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะรวบรวมรายชื่อ เกษตรกร และพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริง พร้อมสำรวจอย่างต้นทุนการผลิต/รายได้ สรุปผล ประเมินจัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ)

11. ร่วมประชุมกับกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพื่อประเมินผลการส่งน้ำ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

ก่อนช่วงฤดูฝนเจ้าหน้าที่ชลประทานจะทำการตรวจสอบ ความมั่นคงแข็งแรงของ คลองและอาคารชลประทาน กำจัดสิ่งกีดขวางใน คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และอาคารท่อระบาย คันกันน้ำเดิม และตรวจสอบพื้นที่การเกษตรที่อาจได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม (ตั้งแผนงาน ขุดลอกคลองระบายน้ำและคลองธรรมชาติ กำจัดวัชพืช) และเมื่อช่วงฤดูฝน หากมีฝนตกหนัก ในพื้นที่จะทำการระบายน้ำออกจากคลองระบายน้ำตามท่อระบาย คันกันน้ำเดิม เพื่อเป็นการพร่อง น้ำในพื้นที่ และทำการลดปริมาณน้ำในคลองส่งน้ำตามขั้นตอน (ทยอยลดปริมาณน้ำในคลองส่ง น้ำสาย 1 ซ้าย - สายใหญ่ และปรับลดบานประตูระบายน้ำ ท่อระบายน้ำกลางคลองส่งน้ำสาย 1 ซ้าย - สายใหญ่ 3 และท่อระบายน้ำกลางปากคลองส่งน้ำสายแยกซอยเพื่อรักษาระดับน้ำในคลอง สายหลักให้อยู่ประมาณ 60 % เพื่อป้องกันแผ่นคอนกรีตาดคลองเลื่อนตัว)

1.2 ปัญหาและอุปสรรคของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ)

1.2.1 จากการศึกษาพบว่าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ขาดแคลน บุคลากรทำงานในตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น พนักงานส่งน้ำ ผู้รักษาอาคารชลประทาน ชุกรสาร เป็นต้น เนื่องจากนโยบายปรับลดอัตราค่าจ้างคนของภาครัฐ ทำให้ไม่มีอัตราค่าจ้างคนมาทดแทนใน ตำแหน่งที่ว่างลง ขณะที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) มีภารกิจหลักในการบริการ เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งลักษณะงานจะเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ต้องใช้บุคลากร ดำเนินการเป็นจำนวนมาก เช่น การสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาโดยฝึก ลูกจ้างประจำในตำแหน่งอื่น ๆ มาทดแทนตำแหน่งที่ว่าง จะเห็นได้จากข้อความบางตอนที่อดีต ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ได้อธิบายในงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อ

สร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 ว่า

“กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่ละปีจะมีเจ้าหน้าที่ชลประทานเกษียณอายุราชการเป็นจำนวนมาก เช่น ปี 2550 มีการเกษียณไปถึง 39 คน ปี 2551 ประมาณ 30 กว่าคน ทำให้อัตรากำลังคนน้อยลงเรื่อย ๆ ทำให้การรับผิดชอบอยู่ที่เจ้าหน้าที่ที่เหลืออยู่ ทำให้บริการประชาชนไม่เต็มที่ ฉะนั้น กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน จึงเป็นตัวหลักที่เข้ามาบริหารจัดการคลองซอย หรืออาจจะเลยไปถึงคลองแยกซอย ตามนโยบายในการกิจการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น กลุ่มผู้ใช้น้ำจึงน่าจะเป็นตัวนำร่องในการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น เมื่อมีการถ่ายโอนงาน ประโยชน์ต่าง ๆ ก็จะกลับมาสู่ผู้ใช้น้ำชลประทาน”
(กฤษฎา โภคากร 2551)

1.2.2 ปัญหาท่อฝี/ท่อที่ลึกลบต่อ โดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน เจ้าหน้าที่ชลประทานได้ร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการน้ำชลประทานเข้าร่วมเจรจาไกล่เกลี่ย โดยไม่ได้บังคับให้ปิดท่อ แต่พยายามทำให้เป็นท่อที่ถูกกฎหมายโดยมีการยกท่อให้สูงขึ้นจากปกติที่อยู่ติดกับกันคลอง พยายามให้เกษตรกรที่ใช้ท่อฝีให้ลดขนาดลงเช่น จากท่อที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 เซนติเมตร ให้เหลือ 30 เซนติเมตร ตามมาตรฐานของชลประทาน ปัญหาท่อฝีเป็นปัญหาที่แก้ได้ยากมาก ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์บางตอนจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ปัญหาเรื่องท่อฝี ชาวบ้านมีการฝังท่อฝีหรือท่อที่ผิดกฎหมายในคลอง ชลประทาน สายหนึ่ง ๆ มีท่อของชลประทานประมาณ 15 แห่ง แต่จะมีท่อฝีประมาณ 60-90 แห่ง ส่วนใหญ่จะฝังที่คันคลองและกลางคลองเพราะช่วงนี้จะได้เปรียบ ถ้าท่อชลประทานไม่ตรงกับที่นาเขา เขาก็จะฝังใหม่ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นในการส่งน้ำทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างช่วง คันคลอง กลางคลองและปลายคลอง บางที่ถึงขั้นยกพวกตีกันก็มี นี่คือนโยบายการเกษตร” (ทองล้วน เผ่าวิจารณ์ 2551)

1.2.3 ปัญหาน้ำท่วมในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มริมฝั่งทะเล จึงเป็นทางผ่านของน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก เป็นพื้นที่แรกของโครงการส่งน้ำเพชรบุรีที่ประสบปัญหาน้ำท่วมในปี 2549 ทำให้อำเภอบ้านแหลมได้รับความเสียหายมาก ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ได้จัดสรรกำลังคนที่มีอยู่เข้าไปแก้ไขปัญหานั้นพื้นที่เพื่อระบายน้ำอย่างเร่งด่วนข้อมูลเพิ่มเติมจากปัญหาน้ำท่วมจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ตัวที่เราสร้างอ่าง เราสร้างอยู่ช่วงบน ๆ จะมีช่องว่างระหว่างพื้นที่ทำอ่างเก็บน้ำมาถึงตัวเขื่อนเพชร ถ้าฝนตกเหนืออ่างแม่ประจันต์ เหนืออ่างห้วยผาก เหนืออ่างแก่งกระจาน เราสามารถจัดการน้ำได้เพราะว่าน้ำอยู่ในอ่างแล้ว สามารถนำมาคำนวณเปิด / ปิด และควบคุมน้ำ ถ้าฝนตกระหว่างช่วงรอยต่อระหว่างเขื่อนเพชรกับเขื่อนแก่งกระจาน เราไม่สามารถควบคุมน้ำได้ เคยมีคนถามเหมือนกันว่าเมื่อฝนตกทำไมเขื่อนเพชรไม่เก็บน้ำฝนไว้ใช้ ถ้าเกิดฝนตกช่วงระหว่างรอยต่อ ช่วงปี 2546 ฝนลูกแรกตกที่ห้วยผาก ช่วงนั้นเรายังไม่มีอ่างเก็บน้ำ เป็นช่วงที่เราควบคุมพื้นที่ไม่ได้... ปี 2546 อุทกภัยเกิดจาก ฝนตกในพื้นที่รอยต่อระหว่างพื้นที่ที่เราไม่สามารถควบคุมได้และระหว่างรอยต่อของเขื่อนเพชร” (ทองล้วน เผ่าวิจารณ์ 2551)

1.2.4 ปัญหาน้ำเค็มและน้ำเน่าเสียในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดชายทะเล ถึงแม้จะมีถนนกั้นกั้นน้ำเค็มป้องกันพื้นที่การเกษตรไม่ให้เสียหาย แต่ปัจจุบันได้มีการทำนาเกลือในพื้นที่ด้านในคันกั้นน้ำเป็นจำนวนมาก มีการลักลอบนำน้ำเค็มเข้ามาและไหลเข้าสู่พื้นที่การเกษตร มีการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นาข้าว เป็นสาเหตุให้ช่วงฤดูแล้งเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เจ้าหน้าที่ชลประทานได้พยายามแก้ไขปัญหานี้โดยร่วมกับเกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ร่วมเจรจาชี้แจงปัญหากับประชาชนในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

“พื้นที่ส่งน้ำเพชรบุรีทางด้านชายทะเลพื้นที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ถ้าช่วงไหนที่ระดับน้ำทะเลสูงมากผิดปกติ น้ำจะทะลักเข้าสู่พื้นที่การเกษตร ชลประทานได้สร้างที่คันกั้นน้ำเค็มแต่สภาพการใช้นานมา 30 ปี ทำให้ประตูรั้วซึม และมีการลักลอบนำน้ำเค็มเข้าไปในพื้นที่ด้านใน โดยนำเข้ามาตามประตูน้ำชลประทาน ถ้าเข้าไปปิดเลยจะทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงในชุมชนในทันที ปัญหาน้ำเน่าในพื้นที่เพราะระบบคลองส่งน้ำจะผ่านชุมชน มีการปล่อยน้ำเสียจากที่ต่าง ๆ ลงในคลองชลประทาน เช่นน้ำเสียจากครัวเรือน น้ำเสียจากบ่อปลา น้ำเสียจากนาุ้ง เวลาทำนาเสร็จมีฟางอยู่ในพื้นที่นา พอฝนตกน้ำก็จะเน่า” (ทองล้วน เผ่าวิจารณ์ 2551)

1.2.5 คลองและอาคารชลประทานในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ที่มีสภาพที่ไม่พร้อมในการจ่ายน้ำเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานานประมาณ 30 ปีทำให้มีสภาพชำรุดล้าสมัย ขนาดขบประมาณ ขนาดกำลังคนในการซ่อมแซมบำรุงรักษาและปรับปรุง ไม่สามารถส่งน้ำได้ตามความต้องการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพื้นที่ที่ปลายคลองส่งน้ำจนจรดถนนคันกั้นน้ำเดิมที่ ปัจจุบันฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้วางแผนการส่งน้ำร่วมกับกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้ง 6 กลุ่ม เพื่อให้กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเป็นผู้แบ่งปันน้ำที่ได้รับจัดสรรให้ผู้ใช้น้ำชลประทานในภาคส่วนโดยทั่วถึงกัน ส่วนการจัดสรรน้ำในคลองสายหลักเป็นหน้าที่ของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

“เดือนสร้างประมาณปี 2509 แต่ระบบชลประทานสร้างมาประมาณปี 2515 ปัจจุบันก็ประมาณ 30 ปีกว่าปี คลองส่งน้ำส่วนใหญ่เป็นคลองดิน เริ่มมาปรับปรุงเป็นคลองลาด สภาพโดยทั่วไปยังเป็นคลองดินอยู่ การส่งน้ำโดยคลองดินส่งได้ยาก วัชพืชเกิดง่าย ไม่สามารถควบคุมการส่งน้ำได้ นี่ก็อีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้มีปัญหากับชาวบ้านในการส่งน้ำ” (ทองล้วน เฝ้าวิจารณ์ 2551)

จากปัญหาระบบชลประทานของเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) คลองส่งน้ำเป็นแบบคลองเสริมน้ำฝนทำให้คลองมีขนาดเล็ก มีสภาพชำรุด แตก และมีท่อฝีในคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรที่เป็นปลายคลองส่งน้ำสายแยกซอย และพื้นที่ส่วนขยายนอกระบบชลประทานได้อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การส่งน้ำเพื่อช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรปลายคลองสายแยกซอยและพื้นที่นาดอน ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จะใช้แผนการจัดสรรน้ำโดยใช้รอบเวรเร่งน้ำ/อัดน้ำ ในคลองส่งน้ำสาย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 เพื่อให้สามารถส่งน้ำให้ทั่วทุกพื้นที่ ดังนี้

ช่วงที่ 1) จำนวน 6 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซนที่ 31 ซึ่งเป็นพื้นที่ปลายคลอง 1 ซ้ายถึง สายใหญ่ 3 ให้ได้รับน้ำอย่างเต็มที่ การจัดการน้ำให้ทั่วถึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา โดยคลองแยกซอยตั้งแต่ คลอง 1 ขวา ถึงคลอง 8 ขวาจะเปิดรับน้ำประมาณ 30 - 60% ของความจุปกติเท่านั้น เพื่อส่งน้ำให้พื้นที่ช่วงต้นคลองและกลางคลองของคลองแยกซอยทั้ง 8 สาย

ช่วงที่ 2) จำนวน 4 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซนที่ 29 และโซนที่ 30 โดยใช้ท่อระบายน้ำเร่งน้ำ/อัดน้ำ กลางคลอง ให้พื้นที่การเกษตรและอุปโภคบริโภคบริเวณปลายคลองแยก

ซอยทั้ง 3 สาย (6 ขวา 7 ขวา และ 8 ขวา) การจัดการน้ำให้ทั่วถึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา (เขตคลอง 8 ขวา) คลองส่งน้ำสาย 5 ขวาถึง 8 ขวา จะเปิดบานรับน้ำเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนความจำเป็น และพื้นที่โซนที่ 31 จะได้รับน้ำลดลงเหลือประมาณ 20 - 30 % เท่านั้น

ช่วงที่ 3) จำนวน 5 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซนที่ 27 และโซนที่ 28 โดยใช้ประตูระบายน้ำ กิโลเมตรที่ 17 + 576 เป็นอาคารเร่งน้ำ/อัดน้ำ ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรบริเวณปลายคลองสาย 5 ขวา 1 ซ้ายถึง 5 ขวา และ 2 ซ้ายถึง 5 ขวา การจัดการน้ำเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ คลอง 3 ขวา 4 ขวา และ 5 ขวา จะเปิดบานรับน้ำเพิ่มตามสัดส่วน และพื้นที่โซนที่ 29 และโซนที่ 30 จะได้รับน้ำน้อยลง

ช่วงที่ 4) จำนวน 1 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซนที่ 26 โดยยินยอมให้ราษฎรใช้วัสดุชั่วคราวในการเร่งน้ำ/อัดน้ำ ที่ตลอดคลอง กิโลเมตรที่ 17 + 306 ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรบริเวณต้นคลองที่เป็นที่ดอน และปลายคลองสาย 4 ขวา การจัดการน้ำเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา คลอง 3 ขวาและคลอง 4 ขวา จะเปิดบานรับน้ำเพิ่มขึ้นตามสัดส่วน และพื้นที่โซนที่ 27 โซนที่ 28 โซนที่ 29 โซนที่ 30 และโซนที่ 31

ช่วงที่ 5) จำนวน 1 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซนที่ 24 และโซนที่ 25 โดยยินยอมให้ราษฎรใช้ไม้ในการเร่งน้ำ/อัดน้ำ ที่ตลอดถนน กิโลเมตรที่ 15 + 847 ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรบริเวณต้นคลองที่เป็น และปลายคลองสาย 3 ขวา และ 1 ขวา ถึง 3 ขวา การจัดการน้ำเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ คลอง 3 ขวา จะเปิดบานรับน้ำเพิ่มขึ้น และพื้นที่โซนที่ 26 โซนที่ 27 โซนที่ 28 โซนที่ 29 โซนที่ 30 และโซนที่ 31 จะได้รับน้ำลดลง

ช่วงที่ 6) จำนวน 4 วัน เน้นการส่งน้ำให้พื้นที่โซน 15 โดยใช้อาคารที่ระบายน้ำกลางคลองและตลอดคลอง จำนวน 5 แห่งเพื่อ เร่งน้ำ/อัดน้ำ ที่ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรที่เป็นที่ดอนและปลายคลองสาย 1 ขวา 2 ขวา การจัดการน้ำเป็นหน้าที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา และพื้นที่โซนอื่น ๆ จะได้รับน้ำลดลง

กรอบเวรเร่งน้ำ/อัดน้ำ จำนวน 21 วันเป็นเพียงรอบเวรที่ใช้เร่งปริมาณน้ำเพื่อช่วยเหลือพื้นที่นาดอน และพื้นที่ปลายคลองส่งน้ำสายต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนพื้นที่ต้นคลองและกลางคลองจะรับน้ำด้วยวิธีการปกติ ส่วนจำนวนวันที่จัดรอบเวรให้จะคำนึงถึงพื้นที่และปริมาณน้ำที่ได้รับจัดสรรตามแผนการส่งน้ำ โดยรวมแล้วสามารถตอบสนองได้ประมาณ 70 - 80 % ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมด ส่วนที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือได้นั้น เกิดจากปัญหาการปลูกพืชนอกแผนงานช่วงเวลาการปลูกพืชในพื้นที่ไม่พร้อมกันหรือความต้องการใช้น้ำไม่ตรงกับช่วงเวลาในการเร่งน้ำ/อัดน้ำ

ตารางที่ 5 รอบเวรการเร่งน้ำ/อัดน้ำ ของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง)

ช่วง ที่	พื้นที่	จำนวน	คลองส่งน้ำ	อาคารเร่งน้ำ
1	โซน 31	6 วัน	คลอง 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 1 ซ้าย - 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 10 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 11 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	ไม่มีการเร่งน้ำ/อัดน้ำ
2	โซน 29, 30	4 วัน	คลอง 6 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 7 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 8 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	ท่อลอดถนน กิโลเมตร 20 + 769, 18 + 622 ท่อลอดคลอง กิโลเมตร 22 + 200
3	โซน 27, 28	5 วัน	คลอง 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 1 ซ้าย - 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 2 ซ้าย - 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	ประตูระบายน้ำกลาง คลองส่งน้ำ กิโลเมตร 17 + 576
4	โซน 26	1 วัน	คลอง 4 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	ท่อลอดคลอง กิโลเมตร 17 + 306
5	โซน 25	1 วัน	คลอง 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	ท่อลอดถนน กิโลเมตร 15 + 847
6	โซน 15	4 วัน	คลอง 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 คลอง 2 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3	อาคารน้ำตก กิโลเมตร 3 + 800, 6 + 890, 8 + 300, 9 + 340 และกิโลเมตร 11 + 140
รวม		21 วัน		

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง)
เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี
2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 121.

2) เกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

2.1 การจัดการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

เป็นรูปแบบการบริหารจัดการการชลประทานที่เกษตรกรได้รับการพัฒนาเรียนรู้ จนกระทั่งมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วางแผนในการจัดการปัญหาด้วยตัวเอง เจ้าหน้าที่ชลประทานมีบทบาทเพียงเป็นผู้คอยช่วยเหลือ สนับสนุนในภารกิจที่เกินกำลังของกลุ่มเกษตรกร โครงสร้างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐานหลายกลุ่ม ที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำหรือคลองสายเดียวกันมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่เลือกมาจากสมาชิกผู้ใช้น้ำชลประทาน เพื่อจัดการน้ำจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ หรือคลองซอย หรือคลองแยกซอย หรือโซนส่งน้ำรวมทั้งในระดับคูน้ำ

“ปัญหาแต่ละปีสะสมเรื่อย ๆ ถึงขั้นรุนแรงแก้ไขปัญหาให้เขาไม่ได้เขาไม่ยอมรับ ก็ จะขับไล่ ทำให้คิดหาจุดเปลี่ยนว่าจะทำอย่างไร จึงจะสามารถดึงชาวบ้านเข้ามาร่วม มาดู ปัญหา... เราก็คัดเลือกตัวแทนของชุมชนแต่ละชุมชนเข้ามาคุยกัน เริ่มคุยกัน ทำให้เริ่ม รับรู้ปัญหาที่ชาวบ้านไม่เคยรู้มาก่อน มีการพูดคุยกันมากขึ้น ให้ชาวบ้านรู้ปัญหา ชลประทานจริง ๆ ว่าความจริงมีปัญหาเยอะมาก ปัญหาต่าง ๆ จะให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน แก้ปัญหาฝ่ายเดียวเป็นไปไม่ได้ เจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นแค่เพียงร่วมให้คำปรึกษา ให้ แนวทาง ให้ความคิด ทางด้านวิชาการ การใช้น้ำอยู่ภายใต้กติกาผู้ใช้น้ำชลประทาน การ ตัดสินใจทั้งหมดอยู่กับชาวบ้าน ให้ชาวบ้านร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมติ ร่วมรับ ประโยชน์ ก็จะเป็นหัวใจในการทำงาน ถ้าสำเร็จชาวบ้านก็จะเกิดความภูมิใจ” (ทอง ล้วน เผ่าวิจารณ์ 2551)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

การจัดการน้ำหลังจากการสร้างเขื่อนเสร็จเมื่อปี 2509 เจ้าหน้าที่ชลประทานมีความ พยายามที่จะให้เกษตรกรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน จนกระทั่งเมื่อปี 2530 ได้มีการจัดตั้ง กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานขึ้นมาสำเร็จแต่เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดการประชุมในแต่ละเดือน จึงได้แค่การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานขึ้นมาลอย ๆ เป็น โครงสร้างองค์กรเท่านั้น คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมา และสมาชิกภายในกลุ่มยังไม่ทราบถึง บทบาทและหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งช่วงเวลานั้นเกษตรกรยังมองไม่เห็นความสำคัญของการ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ไม่เห็นว่าจะได้ประโยชน์อะไรจากการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ยิ่งถ้าได้ศึกษา จากกฎระเบียบ ข้อบังคับการเข้าเป็นของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน หรือการเป็นสมาชิก เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานด้วยแล้วยังต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมาอีกด้วย เช่น กฎระเบียบข้อบังคับที่

ว่าด้วยบทลงโทษกรณีการฝ่าฝืนข้อกฎระเบียบ ข้อบังคับ ไม่ร่วมประชุม โดยไม่แจ้งให้กลุ่มทราบ ล่วงหน้า ดังนี้

1. สมาชิกทั่วไป โทษปรับ 50 บาท
2. กรรมการ โทษปรับ 100 บาท (ถ้าขาดการประชุมติดต่อกันเกิน 3 ครั้ง จะถูกตัดสิทธิจากการเป็นประธานกลุ่มบริหาร)
3. ประธาน โทษปรับ 500 บาท

แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารงานของแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจนถึงปัจจุบันยังไม่มีกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มได้หยิบยกกฎระเบียบ ข้อบังคับในข้อนี้มาใช้ในการบริหารจัดการ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ยังขาดงบประมาณที่ควรจะได้ในส่วนนี้เพื่อการบริหารจัดการภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานได้ขาดหายไป จนกระทั่งปัจจุบัน เมื่อปี 2546 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเริ่มมีบทบาทในการบริหารจัดการ และมีความเข้มแข็งอย่างรวดเร็วมาก เป็นช่วงที่มีน้ำท่วมจังหวัดเพชรบุรี ทำความเสียหายแก่เกษตรกรในพื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอบ้านแหลมได้รับความเสียหายมาก ทำให้เกษตรกรเริ่มเห็นความสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่ จัดหาคณะกรรมการมาบริหาร เริ่มต้นเกิดจากเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นผู้จัดตั้งและสรรหาบุคคลที่เหมาะสมให้ครบตามจำนวน โครงสร้างองค์กรโดยความเห็นชอบในที่ประชุม โดยประธานกลุ่มมักเป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมอย่างอื่นด้วยเช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล และรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกษียณอายุราชการแล้ว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับ ส่วนใหญ่เข้ารับตำแหน่งด้วยความเต็มใจ แม้ว่าเป็นการทำงานที่ไม่มีค่าตอบแทน จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังถือปฏิบัติในการเลือกประธานเช่นนี้เรื่อยมา เนื่องจากสาเหตุการมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาก่อนนั่นเอง

การมีส่วนร่วม และการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ระดับความเข้มแข็งของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานขึ้นอยู่กับผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำที่กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานได้รับ การจัดการน้ำที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน เจ้าหน้าที่ชลประทาน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนอื่น ๆ เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานที่อยู่ต้นน้ำมีปัญหาและอุปสรรคน้อยกว่าเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานที่อยู่กลางน้ำและปลายน้ำ การรวมตัวของเกษตรกรจึงมีความเข้มแข็งน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานที่อยู่ปลายน้ำ

กฎระเบียบ ข้อบังคับ โดยมติในที่ประชุม โดยความเห็นชอบของสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มร่วมกันร่างเพื่อเป็นสัญญาประชาคมเพื่อให้การจัดการภายใน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่ละกลุ่มบังคับใช้กับสมาชิกภายในกลุ่มใช้น้ำชลประทานเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กฎระเบียบ ข้อบังคับมีผลการบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน มีการบังคับใช้เฉพาะด้านการบริหารงานทั่วไปเท่านั้นเช่น การปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามตำแหน่งที่เป็นอยู่ การจัดการประชุมเนื่องในวาระต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมและพิจารณาแก้ไขปัญหาด้านการส่งน้ำ เป็นต้น แต่สำหรับบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดหรือสร้างปัญหาในการบริหารจัดการน้ำ ยังไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนัก แต่หากมีการฝ่าฝืนจะมีวิธีการลงโทษเบื้องต้น ตามแต่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่ละกลุ่มจะเห็นสมควร

พัฒนาการในการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นไปอย่างเป็นระบบ ดังนี้

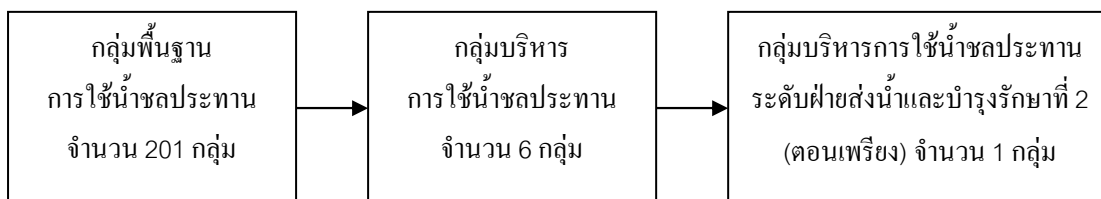
1) กลุ่มพื้นฐานการใช้น้ำ (Water Users Group) มีขอบเขตพื้นที่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานครอบคลุมพื้นที่คูส่งน้ำ 1 สาย และสมาชิกผู้ใช้น้ำพื้นที่หนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานไม่ควรเกิน 1,000 ไร่ ในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) มีจำนวน 201 กลุ่ม

2) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน (Integrated Water Users Group) มีขอบเขตพื้นที่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานครอบคลุมพื้นที่คลองส่งน้ำสายใหญ่ หรือคลองซอย หรือคลองแยกซอย หรือไซ่นส่งน้ำ 1 ไซ่น หรืออาจครอบคลุมพื้นที่ทั้งโครงการชลประทานแต่มากที่สุดไม่ควรเกิน 20,000 ไร่ ต่อหนึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) มีจำนวนกลุ่มบริหารการใช้น้ำจำนวน 6 กลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มรวมกันได้พัฒนาเครือข่ายและยกระดับเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ)

3) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) โดยกลุ่มบริหารการใช้น้ำทั้ง 6 กลุ่มมาประชุมร่วมกัน เพื่อหาแนวทางจัดการร่วมกัน ปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเข้มแข็งมากขึ้นได้จากกลุ่มสามารถผลักดันให้เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ได้รับรางวัลรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 จากกรมชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาจัดตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ในการประชุมระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี และเพื่อให้การบริหารจัดการทั้ง 6 กลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การคัดเลือกประธานและคณะกรรมการจึงได้มาจากประธานและคณะกรรมการบริหารของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่ม (สามารถศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะกรรมการระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ได้ที่ภาคผนวก ข)

ลำดับการพัฒนาเครือข่ายและยกระดับของกลุ่มเพื่อความสะดวกในการจัดการของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) มีการพัฒนาตามลำดับขั้นดังนี้

ภาพที่ 5 เครือข่ายและการยกระดับกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน เขตพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบเทียบ)

ที่มา : พัก สะอาดนัก, ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา,
8 กุมภาพันธ์ 2552.

จากผลการศึกษาสามารถแจกแจงการจัดการ ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มได้ดังนี้

1) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา (โซนที่ 15)

1.1 การจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำทำยางบ้านลาดพัฒนา ประธานชื่อนาย พัก สะอาดนัก อายุ 56 ปี มีบุคลิกลักษณะสุ่ม มีตำแหน่งทางสังคมอีกอย่างคือเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านศาลเจ้าจิว ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนาก่อตั้งเมื่อประมาณปี 2549 โดยเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นที่ปรึกษาหลักในการจัดตั้ง ที่ทำการของกลุ่มใช้ศาลา หมู่ 7 ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ พื้นที่รวม 25,162.6 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 43 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบเทียบ) โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน รับน้ำจากโซน 15 มีคลองชลประทานในพื้นที่ ดังนี้

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 0 + 000 ถึง กิโลเมตรที่ 14 + 210)

คลองแยกชอย 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

เนื่องจากเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่อยู่พื้นที่ดินน้ำจึงเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่สามารถช่วยเชื่อมแก่งกระงานในการระบายน้ำเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากได้โดยการขยายบานประตู 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 ทำให้การระบายน้ำได้รวดเร็วขึ้น ความโดดเด่นของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานกลุ่มนี้อยู่ที่การมีส่วนร่วมในการ

จัดการน้ำให้ไหลลงสู่ทะเลได้รวดเร็ว และปิดบานประตูการรับน้ำในฤดูแล้งเพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าสู่พื้นที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น และให้น้ำไหลไปพื้นที่ถัดไปได้มากและสะดวก ลักษณะการจัดการของประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายาง บ้านลาดพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict management) โดย ระวังความขัดแย้งด้วยความเห็นพ้องกัน (Consensus) จากการบอกเล่าของสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่ผู้วิจัยได้ซักถามระหว่างการประชุมของกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มมีความพึงพอใจในการรวมกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทำให้สะดวกในการรับน้ำมากขึ้น ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เคยมีมาในอดีตก็ลดน้อยลงถึงแม้ว่าจะยังไม่หมดไปเสียทีเดียวแต่ก็ยังจัดได้ว่าดีกว่าการไม่มีกลุ่ม การรวมกลุ่มมีประโยชน์ต่อการที่ได้รับความข่าวสารที่แน่นอนเรื่องการเปิดปิดน้ำ เรื่องการเพาะปลูก คณะกรรมการภายในกลุ่มมียินดีในการทำหน้าที่และมาด้วยความสมัครใจ การจัดการของกลุ่มก็อยู่ในระดับที่เข้มแข็ง สังกัดได้จากการประชุมในแต่ละครั้ง ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่เข้าร่วมการประชุมจะมีเจ้าหน้าที่ภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนาคอยตามให้เข้าร่วมจนครบองค์ประชุมนอกจากว่าติดปัญหาไม่ได้จริง จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา ได้บอกกับผู้วิจัยว่า

“เพราะเรายู่กลุ่มต้นน้ำจะฉวยโอกาสรับน้ำมากก็ได้แต่ส่วนใหญ่ไม่ทำเพราะเห็นใจกลุ่มด้านล่างเขา” (พัก สะอาดนัก 2552)

แผนการจัดสรรน้ำกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนาได้รับน้ำ 4 วันต่อ 1 รอบเวร

1) ก่อนฤดูการเพาะปลูกสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนาจะต้องแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกต่อคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดภายในกลุ่มส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อให้ทางฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) รวบรวมแล้วส่งต่อไปกับฝ่ายจัดสรรน้ำโครงการส่งน้ำเพชรบุรี เพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูก เพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2) ก่อนฤดูการส่งน้ำ คณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา ออกสำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อความพร้อมสำหรับการรับน้ำ

3) จัดประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา เพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำชลประทาน จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนาได้จัดให้มีการประชุมทุก ๆ วันที่ 28 ของเดือน (ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงวันก็จะมีหนังสือแจ้งแก่สมาชิกทราบก่อนการประชุม) และไปประชุมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) 2 ครั้งต่อปี บรรยายภาคในการประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานให้เป็นไปในลักษณะการพูดคุย แจกแจง และเล่าสู่กันฟังแบบกันเอง

4) การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

5) เมื่อสิ้นฤดูกาลเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา ทำการรวบรวมรายชื่อเกษตรกร และพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริง จัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ทำการประเมินและวิเคราะห์การจัดการน้ำ

6) ประชุมร่วมกับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อประเมินผลการจัดการน้ำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ รับน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป การจัดการทั่ว ๆ ไปภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา

1) งบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการภายในกลุ่ม โดยเฉพาะการประชุม ในแต่ละเดือน ได้รับงบประมาณจากองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-governmental organizations) งบประมาณจากองค์กรบริหารส่วนตำบล ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

2) การจัดเก็บเอกสาร ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ชลประทานประจำโซนที่ 15 เข้ามาช่วยเหลือในการจัดเก็บ มีการจัดเก็บที่เป็นระเบียบ รวบรวมเป็นรูปเล่มในแต่ละเดือน โดยเฉพาะเอกสารเกี่ยวกับการประชุม ยังไม่มีการจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้มีปัญหาบ้างในเรื่องการสืบค้นและอาจมีปัญหาเรื่องสูญหายหากมีการหยิบยืม

3) กฐระเบียบ ข้อบังคับ มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการ มีการแจกแจงให้สมาชิกทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้ เพราะประธานกลุ่มให้ความเห็นว่าสมาชิกทุกคนก็เป็นชาวบ้านเหมือน ๆ กัน

4) กิจกรรมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำที่บ้านลาดพัฒนา จัดให้มีการศึกษาและดูงานประจำปี ส่วนใหญ่ประธานกลุ่มมักจะไม่ได้อำร่วมในกิจกรรมนี้ และมักจะมอบหมายให้คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่มไปแทน วัตถุประสงค์ของการไปศึกษาดูงานก็จะไปดูความเข้มแข็งของการบริหารงานของเกษตรกรพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการรวมกลุ่มในลักษณะคล้ายกัน การไปดูงานเป็นไปในลักษณะการไปผ่อนคลายความเครียด การสังสรรค์ การสร้างแรงจูงใจให้คณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่ม อีกทั้งยังได้สร้างเครือข่ายเกษตรกรในต่างพื้นที่อีกด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านอาชีพ การเพาะปลูก เช่นเมื่อปี 2550 ไปดูการจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรที่จังหวัดสระบุรี และศึกษาดูงานที่ประเทศลาว การศึกษาดูงานแต่ละครั้งยังไม่มีการจัดทำระบบการประเมินให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาดูงานหลังจากที่ตัวแทนของกลุ่มได้ไปศึกษาดูงานมาแล้ว กิจกรรมอื่น ๆ ก็มีการขุดลอก คู คลองก่อนถึงช่วงฤดูกลเพาะปลูกเพื่อให้มีน้ำไหลได้สะดวก

1.2 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำที่บ้านลาดพัฒนา

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาในช่วงเริ่มการก่อตั้งกลุ่มเท่านั้นเพราะสมาชิกหรือเกษตรกรมองไม่เห็นประโยชน์ในการจัดตั้งกลุ่มอีกทั้งยังจะต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากเดิม หลังจากศึกษาจากกฐระเบียบ ข้อบังคับ และประธานกลุ่มแจกแจงรายละเอียดให้ฟัง เช่น กฐระเบียบ ข้อบังคับข้อที่ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทุกคนต้องชำระค่าบริหารน้ำตามที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำกำหนดเพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นค่าบำรุงรักษาและค่าดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข)

พื้นที่ทำนา	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
พื้นที่พืชไร่	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
พื้นที่บ่อปลา	เก็บไร่ละ 20 บาท (ยี่สิบบาทถ้วน)	ต่อปี

ด้วยกฐระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าว ทำให้เกษตรกรกลัวการมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม จากในอดีตไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายใด ๆ แต่มีน้ำใช้ ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานก็พยายามชี้แจงถึงปัญหาอื่น ๆ สร้างความเข้าใจเพื่อให้ตระหนักรับรู้ปัญหาที่แท้จริง ถึงแม้ว่าเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ต้นน้ำไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำก็จริง แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องความขัดแย้งกับเกษตรกรที่อยู่พื้นที่

กลางน้ำกับพื้นที่ปลายน้ำอยู่เรื่อยมา เนื่องมาจากพื้นที่กลางน้ำและพื้นที่ปลายน้ำได้รับน้ำไม่เพียงพอ เพื่อใช้ในการเพาะปลูก และเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ต้นน้ำก็ไม่เคยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้ง ๆ ที่ก็เคยเกิดปัญหาความขัดแย้งกัน การทะเลาะกัน ไปจนถึงขั้นทำร้ายร่างกายกันถึงขั้นเสียชีวิตกลางคลองส่งน้ำเมื่อครั้งในอดีต การเกิดเหตุการณ์เสียชีวิตบ่อย จนบางครั้งเกษตรกรเกิดความเคยชินจนคิดว่าเป็นเรื่องปกติ ทั้งยังไม่เคยคิดว่าเป็นปัญหาทำให้ไม่เคยคิดหาทางแก้ไข หรือถ้าจะแก้ไขจะแก้ไขตรงจุดไหนก่อน หากคิดอยู่คนเดียวคงทำอะไรให้เกิดประโยชน์ได้ยาก ด้วยเหตุนี้เกษตรกรจึงยอมรับข้อตกลงของกลุ่ม และได้เข้ามาลงชื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนาได้กล่าวยืนยันกับผู้วิจัยว่า

“ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำไม่เคยมี” (พัก สะอาดนัก 2552)

ดังนั้น กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนามีปัญหาเรื่องการรับน้ำเข้าพื้นที่เกินความต้องการ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เกี่ยวกับการจ่ายน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทานเกินรอบเวรการรับน้ำของกลุ่ม เช่นปกติรับน้ำ 1 รอบเวรได้รับน้ำ 4 วัน แต่ถ้าหากเจ้าหน้าที่จ่ายน้ำไม่ระมัดระวังหรือจ่ายเกินมากกว่า 4 วันก็อาจทำให้น้ำท่วมข้าวได้ แก้ปัญหาโดยเจ้าหน้าที่ชลประทานลดปริมาณของน้ำ โดยการลดแรงดันลง เพื่อให้ น้ำไหลช้าลงและน้ำไม่ท่วมท่อรับน้ำของกลุ่มทำยางบ้านลาดพัฒนา ส่วนสมาชิกภายในกลุ่มสามารถช่วยการทำงานของงานของกลุ่มในเรื่องการจัดการให้เป็นไปโดยราบรื่นได้โดยการปิดบานประตูรับน้ำให้สนิทแทนการเปิดรับน้ำปกติ

2) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โซนที่ 24 - 25)

2.1 การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ประธานกลุ่มชื่อนายสนาน เอี่ยมสะอาด มีตำแหน่งทางสังคมอีกอย่างคือเป็นกำนันประจำตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากประธานกลุ่มมีภารกิจมากจึงได้แนะนำให้สัมภาษณ์คณะกรรมการภายในกลุ่มแทนคือ นายพิเชษฐ์ จันทร์เต็มดวง มีตำแหน่งเป็นปฏิคมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ให้ข้อมูลแทน ทั้งนี้ ผู้วิจัยก็ได้สัมภาษณ์นายสนาน เอี่ยมสะอาดทางโทรศัพท์เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง การจัดตั้งกลุ่มของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญก่อตั้งเมื่อปี 2546 หลังจากน้ำท่วมจังหวัดเพชรบุรี โดยหลวงพ่อพิศาลวัชรกิจ รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรี เป็นแกนนำในการจัดตั้ง โดยเจ้าหน้าที่

ชลประทานของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เป็นที่ปรึกษา ใ้ใช้ที่ตั้งของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีเป็นที่ทำการ พื้นที่รวม 38,191 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 46 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน รับน้ำจากโซนที่ 24 และโซนที่ 25 คลองชลประทานในพื้นที่ดังนี้ (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข)

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตร 14 - 210 ถึง กิโลเมตร 15 - 847)

คลองแยกชอย 1 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 3 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

เป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมกรภายในองค์กรบ่อยจึงทำให้กลุ่มอ่อนแอบ้างเป็นบางช่วง แต่เนื่องจากว่าเป็นกลุ่มที่อยู่ต้นน้ำจึงไม่กระทบกับการจัดการน้ำมากนักจึงทำให้ความสามารถในการจัดการน้ำของกลุ่มจึงยังคงเข้มแข็งเรื่อยมา

แผนการจัดสรรน้ำกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ได้รับการเร่งน้ำ/ลดน้ำ 1 วันต่อ 1 รอบเวร การจัดการอยู่ในระดับเข้มแข็ง เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก

1) ก่อนฤดูการเพาะปลูกสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ต้องแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกต่อคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ คณะกรรมการกลุ่มทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดภายในกลุ่มส่งให้กับเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อให้ทางฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) รวบรวมแล้วส่งต่อไปกับฝ่ายจัดสรรน้ำโครงการส่งน้ำเพชรบุรีเพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูก เพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2) ก่อนฤดูการส่งน้ำ คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ ออกสำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อความพร้อมสำหรับการรับน้ำ

3) จัดประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ เพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำ จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝายและรอบเวรการส่งน้ำภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มเดือนแต่ไม่ไ้ครบถ้วนขึ้นอยู่กับความพร้อมของกลุ่มในแต่ละเดือน และไปประชุมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) 2 ครั้งต่อปี

4) การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

5) เมื่อสิ้นฤดูกาลเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราชภัฏรำไพพรรณี ดำเนินการรวบรวมรายชื่อเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริงจัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ทำการประเมินและวิเคราะห์การจัดการน้ำ

6) ประชุมร่วมกับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อประเมินผลการจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ รับน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

การจัดการทั่ว ๆ ไปภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราชภัฏรำไพพรรณี

1) งบประมาณ ยังไม่มีงบประมาณหลักที่แน่นอน ที่ผ่านมาที่ใช้ในการประชุม ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบประมาณอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

2) การจัดเก็บเอกสาร ประธานกลุ่มเน้นเรื่องการจัดการมากกว่า ไม่นับเรื่องเอกสาร จึงมีปัญหาอยู่บ้างเรื่องการจัดเก็บเอกสาร โดยเฉพาะเกี่ยวกับการประชุม

3) กฎระเบียบข้อบังคับ มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการ มีการแจกแจงให้สมาชิก รับทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้ แต่ทั้งนี้ก็มีบทลงโทษเบื้องต้นบ้างเมื่อมีการฝ่าฝืน เช่น ไม่มาประชุมประจำเดือน 3 ครั้งจะถูกตัดชื่อออกจากความเป็นสมาชิก นอกจากนี้จะมีเหตุผลมีอ้างได้ว่ามีความจำเป็นจริง ๆ ไม่สามารถมาร่วมประชุมได้

4) กิจกรรมภายในกลุ่ม บริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราชภัฏรำไพพรรณี การศึกษาและดูงานเมื่อปี 2550 ที่บ้านโป่งราชบุรี

2.2 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราชภัฏรำไพพรรณี
เนื่องจากเป็น พื้นที่ต้นน้ำจึงไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ ปัญหาเรื่องการจัดการก็มีบ้างเล็กน้อย เช่น

2.2.1 ปัญหาเรื่องท่อฝี/ท่อที่ลึกลบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน เป็นท่อที่มีกันมานาน คณะกรรมการกลุ่มได้แก้ปัญหาโดยขอร้องให้ทำการปิดเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของเกษตรกรที่อยู่ฝีที่กลางน้ำและปลายน้ำ

2.2.2 การขโมยน้ำนอกรอบเวรการรับน้ำชลประทานของกลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎรสุขสำราญได้ทำแก้ไขปัญหามาโดยการจัดเวรยามเพื่อตรวจจับ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ไม่ค่อยพบเพราะเป็นที่ราบลุ่ม และเป็นพื้นที่ต้นน้ำ

3) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา (โซน 26)

3.1 การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ประธานกลุ่มชื่อ นายอัมพร ออบสีนาค มีตำแหน่งทางสังคมอีกอย่างคือเป็นกำนันประจำตำบลนาุ้ง อำเภอมืองจังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา มีภารกิจมาก และอยู่ในช่วงที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งประธานคนใหม่ โดยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มจากนายอัมพร ออบสีนาค เป็น นายอรุณ พรหมทอง ประธานกลุ่มจึงได้แนะนำให้สัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่มแทนคือ นายเสนาะ สิดี ตำแหน่งเลขานุการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์แทนพร้อมทั้งมีนายศิริชัย มีเอี่ยม ช่างฝีมือชลประทาน 3 ร่วมพูดคุยและให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วย และผู้วิจัยได้ขอข้อมูลเพิ่มเติมทางโทรศัพท์จากนายอัมพร ออบสีนาค อีกครั้งหนึ่ง กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ก่อตั้งเมื่อปี 2550 ใช้น้ำจากคลอง 4 ขวา ตำบลนาุ้ง อำเภอมืองจังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำกร พื้นที่รวม 11,521.50 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 16 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน รับน้ำจากโซน 26 มีคลองชลประทานในพื้นที่ดังนี้

1. คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 15 ถึง กิโลเมตรที่ 17 - 360)

2. คลองแยกชอย 4 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

แผนการจัดสรรน้ำกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ได้รับน้ำเพื่อ

เร่งน้ำ/อัดน้ำ 1 วันต่อ 1 รอบเวร การจัดการอยู่ในระดับที่เข้มแข็ง เกษตรกรทำนาข้าวเป็นอาชีพหลัก

1. ก่อนฤดูการเพาะปลูกสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ต้องแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกต่อคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา คณะกรรมการกลุ่มทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดภายในกลุ่มส่งให้กับเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อให้ทางฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) รวบรวมแล้วส่งต่อไปกับฝ่ายจัดสรรน้ำโครงการส่งน้ำเพชรบุรีเพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูก เพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2. ก่อนฤดูการส่งน้ำ คณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ออกสำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อความพร้อมสำหรับการรับน้ำ

3. จัดประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนาเพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำ จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝ่ายและรอบเวรการส่งน้ำภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มเดือนแต่ไม่ได้ระบุวันขึ้นอยู่กับความพร้อมของกลุ่มในแต่ละเดือน และไปประชุมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) 2 ครั้งต่อปี บรรยายการประชุมภายในกลุ่ม เป็นการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ มีการทะเลาะโต้เถียงกันบ้าง แต่ก็ก็จบลงด้วยความเข้าใจกันและได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประชุม

4. การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

5. เมื่อสิ้นฤดูการเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา ทำการรวบรวมรายชื่อเกษตรกร และพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริง จัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ทำการประเมินและวิเคราะห์การจัดการน้ำ

6. ประชุมร่วมกับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อประเมินผลการจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ รับน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

การจัดการทั่ว ๆ ไปภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

1. งบประมาณ มีการจัดงานเลี้ยงประจำปีเพื่อหารายได้เพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการใช้จ่ายภายในกลุ่มทุก ๆ ปี และงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ เช่น งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบประมาณอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

2. การจัดเก็บเอกสาร เน้นเรื่องการจัดการในทางปฏิบัติจริงมากกว่าด้านการจัดเก็บเอกสาร สังเกตได้จากที่ผู้วิจัยขอสืบค้นข้อมูลที่เป็นเอกสาร ซึ่งยังไม่มีการจัดเก็บที่เป็นระบบ ทำให้มีปัญหาเรื่องการสืบค้นบ้างเมื่อได้รับการทวงถามจากผู้วิจัย

3. กฎระเบียบข้อบังคับ มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการ มีการแจกแจงให้สมาชิก รับทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้ แต่ทั้งนี้ก็มีกรณีลงโทษเบื้องต้นบ้างเมื่อมีการฝ่าฝืน เช่น เป็นการลงโทษทางสังคมภายในกลุ่มเองโดยไม่ให้ความสำคัญ และไม่ให้ความเชื่อถือในตัว บุคคลนั้นอีกต่อไป บุคคลนั้นจะอยู่ในสังคมของกลุ่มด้วยความยากลำบาก และเกิดความละอายใจ ในตนเอง

4. กิจกรรมภายในกลุ่ม บริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา มีการศึกษาดู งานภายในประเทศ เช่น การดูงานที่เขื่อนกระเสียว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อปี 2550 เพราะ เป็นโครงการดีเด่นระดับประเทศ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ คือการขุดลอก คู คลอง ก่อนการเพาะปลูก

3.2 ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

เนื่องจากเป็นพื้นที่กลางคลอง แต่ยังไม่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำมากนักเพราะ สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยกับพื้นที่ต้นน้ำได้ สมาชิกภายในกลุ่มเห็นชอบกับการมีกลุ่มผู้ใช้น้ำ ชลประทาน เพราะสามารถลดความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำได้ในระดับที่น่าพอใจ แตกต่างจากเมื่ออดีตที่ยังไม่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ไม่มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิก ต่างกลุ่มซึ่งอยู่ต่างพื้นที่ คือพื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่กลางน้ำ และพื้นที่ปลายน้ำ ทำให้มีการทำความรู้จักมัก คู้กัน ทำให้เกิดความเกรงใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้นเมื่ออีกฝ่ายเดือดร้อนและเดินมาขอความ ช่วยเหลือจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะตกลง ยินยอม และปฏิบัติตามที่อีกฝ่ายร้องขอจนบางเรื่องไม่ต้อง นำเข้ามาเป็นวาระในการประชุมของแต่ละกลุ่ม เพราะสามารถไกล่เกลี่ยได้ในระดับของสมาชิก ด้วยกันเอง ปัญหาต่าง ๆ จึงลดน้อยลง ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่พบบ้างภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ชลประทานคลองสี่ขา พัฒนา เช่น

3.2.1 สมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำคลองสี่ขาพัฒนาบางคนแจ้งพื้นที่การ เพาะปลูกต่อคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานไม่ตรงตามความเป็น จริง ส่งผลกระทบต่อการวางแผนเรื่องการจ่ายน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) กลุ่มได้แก้ปัญหาโดยการตัดเดือนและจ่าย น้ำให้เท่าจำนวนที่แจ้งจริง (แต่ในความเป็นจริงแล้ว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อปริมาณ การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำคลองสี่ขาพัฒนาทั้งระบบ เพราะทำให้ได้รับน้ำ โดยรวมของกลุ่มไม่เท่ากับพื้นที่ที่ต้องการใช้น้ำจริง) ในกรณีนี้ทางเจ้าหน้าที่ของทางฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) สามารถตรวจสอบการแจ้งพื้นที่ที่แท้จริงได้โดยใช้ ภาพถ่ายทางอากาศเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ ที่เกษตรกรได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ชลประทาน และเจ้าหน้าที่ชลประทานก็จะแจ้งกลับไปทางคณะกรรมการบริหาร ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ชลประทาน เพื่อให้ไปแก้ไขปัญหภายในกลุ่มกันเอง เจ้าหน้าที่ชลประทานเพียงแค่เป็นฝ่ายแจ้งข้อมูลย้อนกลับให้กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานได้รับทราบเท่านั้น

3.2.2 ปัญหาเรื่องท่อที่ลักลอบต่อ โดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน หรือเกษตรกรเรียกว่า “ท่อผี” ที่มีกันมานาน กลุ่มแก้ปัญหโดยขอร้องให้ทำการปิดเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ปลายน้ำ

4) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ (โซนที่ 27 - 28)

4.1 การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ประธานกลุ่มชื่อนายอร่าม ช่าง โดยบุคคลิกส่วนตัวเป็นคนที่มีความเป็นผู้นำสูงมาก ความเคร่งครัดในระเบียบวินัย อาจเนื่องมาจากประวัติการศึกษาที่จบมาทางด้านกฎหมาย (เนติบัณฑิต) มีตำแหน่งทางสังคมอีกอย่างคือเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพพระ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และยังเป็นเจ้าของกิจการโรงสีข้าวและรับจำหน่ายข้าวตามโครงการรับจำหน่ายข้าวของรัฐบาลในปี 2551 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจเริ่มก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี 2548 เนื่องมาจากปัญหาน้ำท่วมเมื่อปี 2546 ตั้งขึ้นเพื่อหาทางออกของปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม โดยเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นผู้จุดประกายความคิดและเป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งกลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจใช้ทำข้าวโพพระ ตำบลโพพระ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำกร พื้นที่รวม 30,280.40 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 38 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจได้รับน้ำจากโซนที่ 27 และโซนที่ 28 มีคลองชลประทานในพื้นที่ดังนี้

1. คลองแยกซอย 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 0 + 000 ถึง กิโลเมตรที่ 2 + 740)
2. คลองแยกซอย 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 2 + 740 ถึง กิโลเมตรที่ 5 + 850)
3. คลองแยกซอย 1 ซ้าย - คลอง 5 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

“มีการทะเลาะกันระหว่างผู้ใช้น้ำต้นคลอง กลางคลอง ปลายคลอง เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำกันจนฆ่ากันตาย เป็นปัญหาของผู้นำท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้ร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่ชลประทาน ถ้าขึ้นปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ผมว่าจะเกิดปัญหาการฆ่ากันตาย ไม่จบไม่สิ้นในการแย่งชิงน้ำ ในขณะที่ต้นน้ำวัดน้ำอยู่ดี ๆ ที่ต้นคลองก็ถูกยิงตายหัวทิ่มลงไปในท่อ เป็นปัญหาระดับราษฎรกับราษฎร ทางข้าราชการมองไม่เห็นปัญหาที่จะยุติได้จึง จึงให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยแนวคิดของเจ้าหน้าที่ชลประทาน... ถ้าให้ราษฎรเป็นประธานกลุ่มอำนาจในการจัดการ สิ่งการ ก็ลดน้อยถอยลง ทางเดียวคือให้ ผู้นำท้องถิ่นเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายก รองนายกองค์การบริหารส่วน เป็นประธานกลุ่มก็เป็นที่มาของกลุ่ม” (อร่าม ช่าง 2552)

การจัดการของกลุ่มประธานกลุ่มให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาให้กับสมาชิกมากจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบอกกับผู้วิจัยว่า

“การจัดการแก้ปัญหาของกลุ่มที่สำคัญคือเกิดปัญหาตรงจุด/บริเวณพื้นที่ไหน ประชุมตรงจุดนั้นทันที” (อร่าม ช่าง 2552)

จากที่กล่าวมาไม่เพียงแต่เป็นนโยบายของกลุ่มบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเกษตรร่วมใจเท่านั้น ยังเป็นนโยบายของทุก ๆ กลุ่มด้วย ทำให้มั่นใจได้ว่าประธานกลุ่มมีความตั้งใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม การแต่งตั้งประธานและรองประธานเน้นที่ผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคมโดยตรง โดยคัดเลือกประธานจากเจ้าหน้าที่จากภาครัฐหรือกำนัน และรองประธานจากผู้ใหญ่บ้าน เพราะประธานกลุ่มให้ความเห็นว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต้องติดต่อด้วยเช่น หน่วยงานราชการ เกษตรตำบล และบุคคลเหล่านี้มีศักยภาพในการจัดการ เช่นสามารถใช้หอกระจายข่าวในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกได้ ซึ่งเป็นช่องทางติดต่อกับสมาชิกที่สะดวก

แผนการจัดสรรน้ำกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ได้รับการเร่งน้ำ/อัดน้ำ 5 วันต่อ 1 รอบเวร เป็น 1 ใน 6 กลุ่มที่มีความเข้มแข็ง

1. ก่อนฤดูการเพาะปลูกสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจต้องแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกต่อคณะกรรมการของกลุ่มกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ คณะกรรมการกลุ่มทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งหมดภายในกลุ่มส่งให้กับเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) เพื่อให้ทางฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2

(ตอนเพียง) รวบรวมแล้วส่งต่อไปให้ฝ่ายจัดสรรน้ำโครงการส่งน้ำเพชรบุรีเพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูก เพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2. ก่อนฤดูกาลส่งน้ำ คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ออกสำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อความพร้อมสำหรับการรับน้ำ

3. จัดประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ เพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำ จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝ่ายและรอบเวรการส่งน้ำภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มทุก ๆ วันที่ 28 ของเดือน (ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงวันก็จะมีหนังสือแจ้งแก่สมาชิกทราบก่อนการประชุม) และไปประชุมร่วมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) 2 ครั้งต่อปี บรรยายการประชุมนภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ประธานกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

“มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง... เวลากลุ่มไหนประชุมเสร็จก็จะมิมติมาแลกกัน ผมประชุมเสร็จผมก็จะเอาไปให้กลุ่มอื่นเขาได้รับรู้ด้วย เมื่อประธานกลุ่มต้นคลอง กลางคลอง รับทราบว่ายปลายคลองมีมิต้อย่างไร ประธานกลุ่มต้นคลอง กลางคลอง ก็จะเอามติเราไปให้กับสมาชิกเขา ซึ่งปัจจุบันผมสังเกตเห็นแล้วว่าคนที่กลุ่มเราจะเดินหน้าได้นั้น ต้องมีผู้นำระดับตำบลเข้าไปเกี่ยวข้อง ถ้าผู้นำท้องถิ่นไม่เข้ามาเกี่ยวข้องการบริหารจัดการน้ำจะไม่ประสบความสำเร็จ โดยสิ้นเชิง เพราะฉะนั้นทุกวันนี้ กลุ่มผู้ใช้น้ำจึงใช้ระบบ ผู้ใหญ่บ้านกำนัน มาเป็นประธานกลุ่ม หัวหน้าคู คลอง หัวหน้าเขต เพื่อเป็นการสั่งการได้ ทั้งระบบ”

(อร่าม ชำคอง 2552)

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

4. การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

5. เมื่อสิ้นฤดูกาลเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ทำการรวบรวมรายชื่อเกษตรกร และพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริง จัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ทำการประเมินและวิเคราะห์การจัดการน้ำ

6. ประชุมร่วมกับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อประเมินผลการจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ รับน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

การจัดการทั่ว ๆ ไปภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

1. งบประมาณ ได้รับงบประมาณจากประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ เดือนละ 3,000 บาท เพื่อใช้จ่ายในการประชุม และงบประมาณอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้เช่น ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบประมาณที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบประมาณอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

2. การจัดเก็บเอกสาร มีการจัดเก็บเอกสารก็ค่อนข้างเป็นระเบียบ สังกัดได้จากการถูกทวงถามเพื่อสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ จากผู้วิจัย

3. กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มบริหารการใช้น้ำอื่น ๆ สาเหตุที่ไม่เหมือนกันเพราะว่าต่างพื้นที่ ตามความจำเป็นที่หลากหลายของแต่ละกลุ่ม มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการ มีการแจกแจงให้สมาชิกรับทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้ เพราะเป็นกฎที่ตั้งขึ้นมาแบบชาวบ้าน ส่วนใหญ่ก็จะลงโทษกันแบบชาวบ้านเช่น บอกกับสมาชิกว่าจ่ายน้ำให้สมาชิกวันที่ 15 แต่ถ้ามีใครฝ่าฝืนกฎระเบียบ อาจจะฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อบังคับโดยไม่รอว่าจะจ่ายน้ำให้เมื่อไหร่แต่เมื่อถึงฤดูกาลรับน้ำเนื่องมาจากข้าวที่ปลูกก่อนหน้านี้ถึงช่วงต้องการรับน้ำ แต่เป็นช่วงที่น้ำยังไม่ถึงช่วงที่จ่ายน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ ก็จะไม่อนุญาตให้รับน้ำเป็นพิเศษก่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ถึงแม้ข้าวจะแห้งตายก็ตาม เพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำเกษตรร่วมใจไม่มีนโยบายและไม่อนุญาตให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในกลุ่มมีอภิสิทธิ์มากกว่ากัน กลุ่มบริหารการใช้น้ำเกษตรร่วมใจมีการบริหารด้วยความเป็นธรรม

4. กิจกรรมภายในกลุ่ม มีการขุดลอก คู คลอง ก่อนฤดูกาลเพาะปลูก หรือรับน้ำจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน

4.2 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

เนื่องจากเป็นพื้นที่กลางน้ำคือ โชนที่ 27 และก่อนไปทางปลายน้ำอีกหนึ่งโชนคือโชนที่ 28 จึงมีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำมากพอสมควร ปัญหาที่พบภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ เช่น

4.2.1 ปัญหาท่อที่ลึกลบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกร เรียกว่า “ท่อผี” แก้ปัญหาโดยขุดบ่อขี้ม (บ่อที่ขุดเพื่อนำน้ำเข้ามาพักเพื่อใช้ในยามขาดแคลน) โดย

การขุดบ่อขีมน้ำให้ลึกกว่าท่อผี น้ำจะไหลเข้าบ่อขีมน้ำแทนท่อผีเพราะท่อผีจะอยู่สูงกว่าบ่อขีมน้ำในที่สุด เกษตรกรที่ใช้ท่อผีก็จะเกิดความละอายน้และขุดท่อนั้นทิ้งไปเอง

4.2.2 ปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม หากภายในกลุ่มพบว่าสมาชิกภายในกลุ่มมีปัญหา ไม่พอใจ หรือเกิดข้อขัดแย้งต่อการจัดการของกลุ่มบ่อขีมน้ำ ๆ แก้ไขปัญหาโดยแต่งตั้งให้มีตำแหน่งเพื่อรับผิดชอบการจัดการภายในกลุ่ม เช่นการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำกลุ่มพื้นฐาน เพื่อให้รับรู้และแก้ไขปัญหาตามระบบร่วมกัน

4.2.3 ปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะเห็นได้จากเคยมีประวัติการทำเอกสารขออน้ำเพิ่ม และบางครั้งยังต้องขอยืมน้ำจากกลุ่มบริหารการใช้น้ำกลุ่มอื่นๆ และได้มีการใช้คืนในภายหลัง เช่นการขอยืมน้ำจากกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา เป็นต้น ที่ผ่านมามีสมาชิกภายในกลุ่มทำนาได้ปีละครั้ง เนื่องจากประธานกลุ่มมีความรู้เรื่องข้าวพอสสมควร กลุ่มแก้ไขปัญหาโดยจัดหาพันธุ์ข้าว (ข้าวพันธุ์ชัยนาท 1) ที่มีช่วงอายุสั้นคือ ประมาณ 120 วันเพื่อให้ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง คือนาปีและนาปรัง

ในฤดูแล้งพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) คือ ข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 จากผลการศึกษการใช้น้ำของข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 โดยวิธีหว่านน้ำตม (ฤดูแล้ง) ของศูนย์สาธิตการใช้น้ำชลประทานแม่กลอง ตำบลบ้านใหม่ อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มหว่านข้าววันที่ 7 มีนาคม 2548 และเก็บเกี่ยว 26 มิถุนายน 2548 รวมอายุข้าว 111 วัน โดยแยกเป็น

ช่วงหว่านข้าวออกจนเจริญเติบโตถึงความสูงส่งน้ำได้	จำนวน 14 วัน
ระยะตั้งตัว	จำนวน 21 วัน
ระยะแตกกอ	จำนวน 21 วัน
ระยะตั้งท้อง ถึงข้าวออกดอก	จำนวน 28 วัน
ระยะสร้างผลผลิต	จำนวน 21 วัน
ระยะข้าวแก่ ถึงระยะเก็บเกี่ยว	จำนวน 6 วัน

รวมการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูก 688.80 มิลลิเมตร หรือ 1,102.08 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่

ทั้งนี้เมื่อนำระยะเวลาการเจริญเติบโตของข้าวในช่วงต่าง ๆ มากำหนดแผนการส่งน้ำโดยรวม จะสามารถกำหนดแผนการส่งน้ำในฤดูแล้งไว้ประมาณ 120 วัน ตั้งแต่เริ่มเตรียมแปลงจนถึงการเก็บเกี่ยว

ส่วนในฤดูฝนซึ่งยังคงมีการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง (เหลือง 11) ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวไวแสงในพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมขัง จะกำหนดแผนการส่งน้ำไว้ประมาณ 150 วัน

5) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ (โซนที่ 29)

5.1 การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ ประธานกลุ่มชื่อนายอัมพร โขยา โดยบุคคลส่วนตัวเป็นคนที่มีความขยันขันแข็งมาก ใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมากมาย จะสังเกตได้จากการมีตำแหน่งทางสังคมอื่น ๆ อีกมากมายนอกเหนือจากการเป็นประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานและการเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 11 บ้านสนามนา และมีตำแหน่งทางสังคมอื่น ๆ อีก เช่น ประธานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านคอนฮอยแครง คณะกรรมการเกษตรอินทรีย์จังหวัดเพชรบุรี คณะกรรมการลุ่มน้ำเพชร คณะอนุกรรมการกรมการ สาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี และอื่น ๆ อีกกว่า 17 ตำแหน่ง นอกจากนี้ นายอัมพร โขยา ยังทำหน้าที่ จัดหางบประมาณปี 2551 ในการประชุมประจำเดือนให้กลุ่มบริหารการใช้น้ำทั้ง 6 กลุ่ม ทุกเดือน เดือนละ 1,000 บาทต่อกลุ่ม โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กร มหชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความ เข้มแข็ง การจัดตั้งกลุ่มของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ แคนนำในการจัดตั้งคืออาจารย์ชโล (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นอาจารย์ที่โรงเรียนวัดคอน แต่เนื่องจากสุขภาพของอาจารย์ชโลไม่ค่อยดี จึง ได้ให้นายอัมพร โขยาขึ้นมาเป็นประธานแทน กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอจัดตั้ง เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 ใช้ศาลาธรรมาภิบาล หมู่ 11 ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นที่ทำการ พื้นที่ดินรวม 14,351.20 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 21 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน รับน้ำจากโซนที่ 29 มีคลอง ชลประทานในพื้นที่ดังนี้

คลองแยกชอย 1 ซ้ายสายใหญ่ 3 (กิโลเมตรที่ 18 + 622 ถึง กิโลเมตรที่ 20 + 769)

คลองแยกชอย 6 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

คลองแยกชอย 7 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

แผนการจัดสรรน้ำกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ ได้รับน้ำ 4 วันต่อ 1 รอบเวร (โดยรับพร้อมกันกับโซนที่ 30 ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลม) การจัดการอยู่ใน ระดับเข้มแข็ง

1. ก่อนฤดูการเพาะปลูกสมาชิกของกลุ่มกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ ต้องแจ้ง พื้นที่การเพาะปลูกต่อคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ คณะกรรมการกลุ่มทำ หน้าทีรวบรวมข้อมูลทั้งหมดภายในกลุ่มส่งให้กับเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และ บำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อให้ทางฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) รวบรวมแล้วส่ง

ต่อให้กับฝ่ายจัดสรรน้ำ โครงการส่งน้ำเพชรบุรีเพื่อรวบรวมจัดทำเป็นแผนการเพาะปลูกเพื่อพิจารณาจัดสรรพื้นที่และปริมาณน้ำตามแผนงานรวม

2. ก่อนฤดูกาลส่งน้ำ คณะกรรมการ และสมาชิกภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ ออกสำรวจสภาพคลอง อาคารชลประทาน คูน้ำ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เพื่อความพร้อมสำหรับการรับน้ำ การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มเดือนแต่ไม่ได้ระบุวันขึ้นอยู่กับความพร้อมของกลุ่มในแต่ละเดือน และไปประชุมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) 2 ครั้งต่อปี

3. จัดประชุมภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ เพื่อชี้แจงพื้นที่เพาะปลูกตามแผนที่ได้รับอนุมัติจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำ จัดทำรอบเวรการส่งน้ำของฝ่ายและรอบเวรการส่งน้ำภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ

4. การรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) จะควบคุมการจัดสรรน้ำระหว่างกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ส่วนคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะควบคุมการจัดสรรน้ำภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานโดยมีการประชุมติดตามและแก้ไขปัญหาทุกเดือน

5. เมื่อสิ้นฤดูกาลเพาะปลูก กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ ทำการรวบรวมรายชื่อเกษตรกร และพื้นที่เพาะปลูกที่ได้ทำจริง จัดส่งให้เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เพื่อให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ทำการประเมินและวิเคราะห์การจัดการน้ำ

6. ประชุมร่วมกับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เพื่อประเมินผลการจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วงการส่งน้ำ รับน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

การจัดการทั่ว ๆ ไปภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ

1. งบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

2. การจัดเก็บเอกสาร มีการจัดเก็บที่เป็นระเบียบ และข้อมูลบางส่วนมีการจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ด้วย ทำให้สะดวกในการสืบค้นข้อมูล สามารถนำเสนอได้โดยทันทีเมื่อถูกทวงถามเพิ่มเติมจากผู้วิจัย เช่น เอกสารการประชุม เอกสารเกี่ยวกับกฎระเบียบ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. กฎระเบียบ ข้อบังคับ มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการ มีการแจกแจงให้สมาชิกรับทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้ แต่ทั้งนี้ก็มีกรณีลงโทษเบื้องต้นบ้างเมื่อมีการฝ่าฝืน เช่น สมาชิกทุกคนต้องทำกิจกรรมร่วมกันในการขุดลอก คู คลอง ถ้าสมาชิกคนหนึ่งคนใดไม่เข้า

ร่วมจะถูกปรับ 100 บาท ซึ่งเป็นค่าปรับที่น้อยมาก (เป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มที่ยังไม่เป็นปัจจุบันเพราะว่าค่าปรับควรจะไม่น้อยกว่ามาตรฐานของค่าแรงขั้นต่ำเพราะถ้าหากจะต้องมีการว่าจ้างแรงงานทดแทน จำนวนเงินที่ต่ำกว่ามาตรฐานค่าแรงขั้นต่ำอาจทำให้กลุ่มมีอุปสรรคในการว่าจ้างแรงงานมาทดแทนได้) ถ้าสมาชิกทุกคนหรือส่วนใหญ่ใช้วิธีการจ่ายเงินแทนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก็จะไม่เกิดการทำกิจกรรมร่วม และไม่เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มตามมา จึงใช้วิธีประนีประนอมและขอร้องมากกว่าเพื่อให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน กฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมือนตาหลอแตกต่างกับกลุ่มอื่นๆ ในข้อที่ว่าด้วยเรื่องบทลงโทษ ยกตัวอย่าง เช่น

บทลงโทษของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ คือ สมาชิกต้องร่วมกันขุดคลอง ซ่อมแซม คูน้ำ คันคูน้ำ ตามกำหนดเวลาที่หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำกำหนด ผู้ฝ่าฝืนต้องถูกปรับวันละ 100 บาท เว้นแต่ส่งคนมาทำงานแทน (สามารถศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข)

บทลงโทษของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) คือ เมื่อคณะกรรมการการใช้น้ำชลประทาน นัดหมายให้สมาชิกหรือเกษตรกรผู้รับน้ำมาช่วยกันพัฒนา ซ่อมแซม หรือปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายท่อน้ำ ระบบส่งน้ำ และอาคารต่าง ๆ สมาชิกหรือเกษตรกรผู้รับน้ำจะต้องมาตามที่นัดหมาย ผู้ใดขาดมาไม่ทันเวลา หรือมีความจำเป็นแล้วแต่กรณี จะต้องถูกปรับจำนวน 150 บาท และการส่งผู้อื่นแทน จะต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นควรว่าทำงานแทนได้ (สามารถศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข)

“ผมวางกฎระเบียบ ข้อบังคับไว้ ได้ปรับปรุงจากกฎระเบียบที่ได้จากของคุณทอง ล้วน เผ่าวิจารณ์ ปรับปรุงแล้วแต่ยังไม่มีการบังคับใช้ จะปรับคนที่ทำผิดแต่ยังไม่กล้าปรับค่อย ๆ ให้เขาทำความเข้าใจไป ยังใช้วิธีผ่อนปรนอยู่ ผมจะปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องให้สมาชิกรับได้ การเขียนระเบียบข้อบังคับต้องให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม พอจะบังคับใช้ก็จะชี้แจงในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง” (อัมพร โขษา 2552)

จากข้อมูลดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งอันเนื่องมาจากสาเหตุที่ไม่เคยนำบทลงโทษมาใช้ก็เลยยังทำให้ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอแม้กระทั่งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานอื่น ๆ ยังละเลยและไม่เห็นความสำคัญที่จะปรับหรือแก้กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อนี้ให้ไปเป็นไปตามอัตราค่าแรงมาตรฐานขั้นต่ำปัจจุบัน

4. กิจกรรมภายในกลุ่ม มีการขุดลอก คู คลอง ก่อนเริ่มฤดูทอการเพาะปลูก

5.2 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ

เนื่องจากเป็นพื้นที่ปลายคลองส่งน้ำ กลุ่มมักจะมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ ทำให้มีปัญหาดังกล่าว กระทบตามมาบ้าง เช่น

1. เรื่องท่อที่ลึกลงต่อ โดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกรเรียกว่า ท่อฝึ กลุ่มได้ทำการแก้ปัญหาโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ปิด
2. การขโมยน้ำนอกขอบเขตการรับน้ำจากชลประทานของกลุ่ม แก้ปัญหาโดยการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดเวรยามเพื่อตรวจจับ

6) กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา (โซนที่ 30 - 31)

6.1 การจัดการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา ประธานกลุ่มชื่อ นายพล วงศ์พานิช เป็นอดีตเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอที่จังหวัดราชบุรี จากประสบการณ์การทำงานประจำที่ผ่านมา มีประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการปัญหาให้กับกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา รวมไปถึงทั้งเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพราะว่าคุณพล วงศ์พานิช ยังเป็นประธานกลุ่มของกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับฝายส่งน้ำของเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อีกด้วย กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา มีการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2549 ที่ทำการตั้งอยู่ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแร่ หมู่ 4 ตำบลท่าแร่ อำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่รวม 26,755.20 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มพื้นฐาน 37 กลุ่ม เป็น 1 ใน 6 กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา ของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี สำนักชลประทานที่ 14 กรมชลประทาน รับน้ำจากโซนที่ 30 และ โซนที่ 31 มีคลองชลประทานในพื้นที่จำนวน 6 สาย คือ

1. คลองส่งน้ำสายซอย 1 ซ้ายใหญ่ 3 (กิไลเมตร 20 + 769 ถึง กิไลเมตร 28 + 500)
2. คลองแยกซอย 8 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3
3. คลองแยกซอย 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3
4. คลองแยกซอย 1 ซ้าย - 9 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3
5. คลองแยกซอย 10 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3
6. คลองแยกซอย 11 ขวา - คลอง 1 ซ้ายสายใหญ่ 3

ขณะที่ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์ประธานกลุ่มได้สังเกตเห็นว่าประธานกลุ่มมีความภาคภูมิใจในการจัดตั้งกลุ่มและผลงานที่ผ่านมาของกลุ่มบ้านแหลมพัฒนาเป็นอย่างมาก ประธานกลุ่มได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า

“การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากการแย่งน้ำกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองแต่อยู่ต่างพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เกิดความไม่เป็นธรรมในการรับน้ำ จึงหาวิธีรวมกลุ่มการจัดตั้งกลุ่มเป็นไปด้วยความยากลำบากที่จะหาคณะกรรมการมาบริหารยิ่งลำบากเป็นเท่าตัว หลังจากมีการจัดตั้งเสร็จในระยะแรก มีการเรียกประชุมกลุ่ม ไม่มีใครมาประชุม กลุ่มก็ดำเนินการอะไรไม่ได้จึงปรับเปลี่ยนคณะกรรมการใหม่ ครึ่งแล้วครึ่งเล่าถามคนนั้นคนนี่เพื่อให้ได้คณะกรรมการมาบริหาร เป็นการทำงานด้วยใจไม่มีค่าตอบแทน บางครั้งมีค่าใช้จ่ายก็ต้องจ่ายเอง เช่นการออกตรวจพื้นที่เพื่อหาข้อมูลของน้ำในพื้นที่การออกสำรวจพื้นที่ ทำไม่ไม่มีน้ำ เพื่อหารือกับคณะกรรมการ หาทางแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงมีการเปลี่ยนคณะกรรมการบ่อยมาก จนทำให้สามารถได้คณะกรรมการชุดปัจจุบัน เป็นคณะกรรมการที่สามารถทำให้กลุ่มเข้มแข็ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”

(พล วงศ์พานิช 2552)

แผนการจัดสรรน้ำ สำรวจพื้นที่การเกษตรและประชุมชี้แจงเกษตรกร เพื่อวางแผนการส่งน้ำในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นาข้าว ปีละ 2 ครั้ง และจัดเก็บข้อมูลการเก็บเกี่ยวเมื่อสิ้นฤดูกาลส่งน้ำ กลุ่มบ้านแหลมพัฒนาได้รับการจ่ายน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เฉพาะในส่วนของโซนที่ 31 เท่ากับ 6 วันต่อ 1 รอบเวร และในส่วนของโซนที่ 30 จะรับน้ำพร้อมกันกับกลุ่มเหมืองตาหลอกคือ 4 วันต่อ 1 รอบเวร เป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่เข้มแข็งที่สุดในจำนวน 6 กลุ่ม มีการกำหนดโครงสร้างและจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ปลายคลองส่งน้ำ ทำให้ขาดแคลนน้ำมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ฉะนั้นจึงอาศัยการบริหารจัดการที่ดีจากคณะกรรมการบริหารของกลุ่มเป็นอย่างมากพร้อมทั้งมีการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ทางกลุ่มพยายามหลีกเลี่ยงการขอน้ำเพิ่มจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพราะเกรงว่าสมาชิกภายในกลุ่มจะใช้น้ำอย่างไม่เห็นคุณค่าของน้ำ กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาได้มีการปรับเปลี่ยนฤดูกาลทำนา จากเดิมสามารถทำได้เพียงเฉพาะฤดูแล้ง เปลี่ยนมาเป็นการทำนาปีละ 2 ครั้ง เพื่อเว้นช่วงฤดูน้ำหลากและช่วงเดือนเมษายน ดังนี้

1. ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน เป็นช่วงที่ได้รับน้ำปกติจากเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เนื่องจากเป็นช่วงฤดูน้ำหลากจึงมีน้ำจากคลองธรรมชาติ และจากบ่อยืม มาใช้ในการเพาะปลูกอีกด้วย
2. ช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม โดยใช้ปริมาณน้ำฝนและปริมาณน้ำที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ส่งให้ตามปกติ โดยจะเว้นการทำนาในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก ปี 2549

“เป็นระยะเวลา 2 ปีแล้วที่กลุ่มได้ใช้วิธีปรับเปลี่ยนช่วงทำนาปรังจากเดิม แรก ๆ สมาชิกเห็นด้วยกับมติการประชุม แต่ก็ไม่ปฏิบัติตามยังมีการแอบปลูกข้าวในช่วงปกติ ผลผลิตยังคงเหมือนเดิม การเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงน้ำหลากต้องรีบเก็บเกี่ยวไม่เช่นนั้นข้าวก็จะเน่า ต้องลุยน้ำ หรือพายเรือเก็บเกี่ยว พอถึงช่วงเพาะปลูกใหม่ที่กลุ่มได้วางแผนให้ปลูก เกษตรกรที่แอบปลูกในช่วงน้ำหลากก็กลับมาเพราะปลูกอีกรอบ รวมเป็นการปลูกข้าว 3 ครั้งต่อปี คือ ข้าวนาปี นาปรัง นาเปราะ เนื่องจากเกษตรกรไม่ยอมปฏิบัติตามมติที่ประชุม ทั้ง ๆ ที่ช่วงนาเปราะผลผลิตก็ไม่ทำให้ได้ผลผลิตอย่างที่คาดหวังไว้ ผมได้ใช้แปลงนาของตนเองเป็นแปลงนาสาธิตและประสบความสำเร็จสมาชิกภายในกลุ่มจึงทำตาม ปัจจุบันกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนาได้พัฒนาวางแผนการทำนาปีละ 2 ครั้งคือ ข้าวนาปี และข้าวนาปรัง ส่วนนาเปราะก็มีการยกเลิกไป”

(พล วงศ์พาณิชย์ 2552)

ในช่วงฤดูฝน (เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม) เขตพื้นที่อำเภอบ้านแหลมมีปัญหา น้ำหลากเข้าท่วมพื้นที่ พื้นที่การเกษตรจะได้รับความเสียหาย กลุ่มบ้านแหลมพัฒนาจึงเริ่มทำนาในเดือนพฤศจิกายนแทน ในขณะที่เดียวกันช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) หยุดส่งน้ำเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวผลผลิตและซ่อมแซมระบบชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) จึงต้องจัดส่งน้ำให้กลุ่มบ้านแหลมพัฒนาเป็นกรณีพิเศษ เพราะไม่สามารถใช้ปฏิทินการเพาะปลูกปกติได้ ถ้าจะใช้จะต้องวางแผนขุดบ่อยืม ขุดแหล่งน้ำธรรมชาติหรือขุดขยายปลายคลองส่งน้ำเป็นแหล่งเก็บกักน้ำสำรองจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะปริมาณน้ำที่เก็บสำรองไว้ในบ่อยืมและคลองธรรมชาติไม่เพียงพอหล่อเลี้ยงต้นข้าว

จากการศึกษาพบว่าการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาสามารถแยกออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. การประชุม จัดให้มีการประชุมภายในกลุ่มเฉพาะคณะกรรมการบริหารเดือนละครั้ง แต่ไม่ได้ระบุวันขึ้นอยู่กับความพร้อมของกลุ่มในแต่ละเดือน การประชุมสมาชิกผู้ใช้น้ำทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาปีละ 3 ครั้ง การประชุมกับคณะกรรมการผู้ใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) 2 ครั้งต่อปี การประชุมใหญ่ตัวแทนผู้ใช้น้ำทุกภาคส่วนของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ปีละ 2 ครั้ง (เนื่องจากประธานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา เป็นประธานกลุ่มระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) ด้วยจึงต้องมีการกิจในการประชุมเพิ่มมากขึ้นกว่าประธานกลุ่มอื่น ๆ ดังกล่าว)

2. งบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดไว้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็ง เดือนละ 1,000 บาท และงบอื่น ๆ แล้วแต่จะจัดหาได้ในแต่ละปี

3. การจัดเก็บเอกสาร เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้ทั้งที่มาเป็นคณะและมาเป็นรายบุคคล กลุ่มนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งคณะศึกษาจากต่างประเทศก็เข้ามาศึกษาดูงาน กลุ่มจึงมีความพร้อมในเรื่องการจัดการเอกสาร มีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ มีการทำเป็นรูปเล่ม สามารถสืบค้นรายละเอียดต่าง ๆ ของกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว

4. กฎระเบียบข้อบังคับ มีการนำมาใช้เรื่องการบริหารจัดการอย่างเคร่งครัด มีการแจกแจงให้สมาชิกทราบแต่ยังไม่มีการนำเรื่องบทลงโทษมาใช้

5. กิจกรรมภายในกลุ่ม มีการขุดลอกคลองก่อนเริ่มฤดูการเพาะปลูก การถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน โดยใช้หอกระจายข่าวสาร จัดประชุมอบรมสมาชิกผู้นำร่วมกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน องค์กรบริการส่วนตำบลในพื้นที่เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการประกอบอาชีพให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

6.2 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำที่อยู่ปลายน้ำ มีพื้นที่ติดทะเล จึงเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่มีการขาดแคลนน้ำมากที่สุด โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง ถ้าปีไหนแล้งมากถึงแม้จะเป็นช่วงนาปีน้ำก็ไหลไม่ถึงปลายคลอง ปัญหาของกลุ่มสามารถแยกได้ ดังนี้

6.2.1 ปัญหาการแย่งชิงน้ำและน้ำไม่เพียงพอ เกิดมาตั้งแต่ยังไม่มีการรวมกลุ่ม หลังจากมีการรวมกลุ่มสามารถแก้ปัญหาได้บ้างแต่ก็ยังไม่หมดไปเสียทีเดียว ยังต้องมีการแก้ปัญหาอยู่เรื่อย ๆ แก้ปัญหาโดยการจัดรอบเวรการใช้น้ำ ทำข้อตกลงกติกาการใช้น้ำร่วมกันและดูแลรักษาความสะอาดคลองส่งน้ำ

6.2.2 ปัญหาที่ตลอดได้ถนนและตลอดคลองอุดตัน แก้ปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาคารใหม่ ให้สามารถส่งน้ำ/ระบายน้ำได้สะดวก และลอกตะกอนดิน/ขยะในตลอดได้คลอง การดูแลรักษาคลองยากที่สุดเพราะว่าคลองส่วนใหญ่เป็นคลองดินต้องคอยดูแลไม่ให้หญ้าเกิด

6.2.3 ปัญหาที่ลึกลบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกรเรียกว่าท่อผี ปัจจุบันกลุ่มกำลังดำเนินการปิดท่อผี ซึ่งกว่าจะปราบท่อผีได้ลำบากมาก พื้นที่ที่มีจำนวนท่อผีมากที่สุดส่วนใหญ่จะอยู่กลางคลองของกลุ่ม และกลางคลองของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) กลุ่มแก้ปัญหาโดยส่งหนังสือไปถึงเจ้าของท่อผี ขอเชิญเข้าประชุมด้วยข้อความที่ชัดเจน “ขอเชิญคุณ ... ประชุม เนื่องจากเราทราบว่าท่านใช้ท่อผีตรงนี้... ถ้าท่านไม่

ไปประชุมเราจะปิดท่อผีของท่าน” หลังจากนั้นคณะกรรมการจะดำเนินการตามที่แจ้ง ในกรณีที่ไม่มาประชุม แต่ถ้ามาประชุมกลุ่มก็จะหาทางออกโดยการจัดทำทะเบียนประวัติ จัดทำข้อตกลงในการใช้ ท่อผีที่มีอยู่ในกลุ่มการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา กลุ่มเคยมีการทดลองปิดท่อผีทั้งหมด ทำให้เห็นประโยชน์ของการปิดท่อผีอย่างชัดเจนคือ น้ำสามารถคั่นมาอยู่ปลายคลองได้ทั้งหมด และสามารถควบคุมน้ำ นำน้ำเข้าสู่พื้นที่นาได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำเข้าช่วย สามารถลดรายจ่ายได้อีกทางหนึ่ง ทำให้สมาชิกเริ่มเห็นดีด้วยและอยากให้มีการปิดท่อผีอย่างจริงจัง นี่เป็นวิธีการทำงานที่มีลักษณะโดดเด่นอย่างหนึ่งของประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา คือไม่ใช้วิธีบังคับแต่ปฏิบัติให้ดูและให้เห็นผลจริง ดังคำกล่าวของประธานกลุ่มว่า “ถ้าเราไม่ทำให้เขาเห็นของจริงเขาก็ไม่ปฏิบัติตาม”

6.2.4 ปัญหาน้ำเค็มเข้าพื้นที่ น้ำเน่าเสียจากชุมชนและการเกษตร แก้ไขโดยขอน้ำชลประทานผลักดันน้ำเค็ม/น้ำเสีย ออกสู่ทะเล สูบน้ำเค็ม/น้ำเสีย ออกสู่ทะเล ช่อมแซมบานประตูกั้นน้ำที่ชำรุดและสร้างทำนบชั่วคราวด้วยกระสอบทรายกั้นน้ำเค็มเข้าพื้นที่การเกษตร

6.2.5 ปัญหาการขโมยน้ำ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มจะมีปัญหามากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ แม้กระทั่งการเร่งน้ำ/อัดน้ำเข้าพื้นที่ถึงแม้จะมีขนาดพื้นที่เท่ากันแต่ก็ได้รับจำนวนวันในการเร่งน้ำ/อัดน้ำเข้าพื้นที่ต่างกันนั้นเป็นเพราะว่าสภาพพื้นที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับการร้องขอและข้อตกลงของกลุ่มบริหารการใช้น้ำต่อฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เช่น กลุ่มท่ายางบ้านลาดพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ขนาดพื้นที่ 25,162.60 ไร่ สภาพพื้นที่ปลายคลองของกลุ่มเป็นที่ดอน ฉะนั้นการจ่ายน้ำปกติไม่สามารถไหลไปถึงพื้นที่ปลายคลองได้จึงต้องการจำนวนวันในการเร่งน้ำ / อัดน้ำมากถึง 4 วัน ต่างจากกลุ่มเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ เป็นพื้นที่ต้นน้ำ มีพื้นที่ 38,191.00 ไร่ แต่ต้องการจำนวนวันในการเร่งน้ำแค่เพียง 1 วันเพราะสภาพพื้นที่ของกลุ่มเป็นที่ลุ่มการจ่ายน้ำปกติก็สามารถไหลไปถึงปลายคลองชอยได้ ดังจะได้กล่าวสรุปปัญหาและอุปสรรคโดยรวมของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำของเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ในบทถัดไป

2.2 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ)

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ยังไม่สามารถใช้ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ว่าด้วยบทลงโทษกับสมาชิก หรือแม้กระทั่งคณะกรรมการภายในกลุ่มได้

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 6 กลุ่มในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ยังขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงาน การรวมกลุ่มทุกวันนี้เป็นการรวมอยู่ที่กันไปด้วยความเสียดสีของคณะกรรมการภายในแต่ละกลุ่มเท่านั้น กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานในเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณมาเพื่อใช้ในการดำเนินงานภายในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่ละกลุ่ม กลุ่มยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎข้อที่ว่าด้วย สิทธิ และหน้าที่ของสมาชิก ดังตัวอย่างด้านล่างนี้ (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ข)

การชำระค่าบริหารน้ำตามที่คณะกรรมการกลุ่มกำหนดเพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นค่าบำรุงรักษาและค่าดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

พื้นที่ทำนา	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
พื้นที่พืชไร่	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
พื้นที่บ่อปลา	เก็บไร่ละ 20 บาท (ยี่สิบบาทถ้วน)	ต่อปี

จากการศึกษาภาคสนามในบทนี้ ทำให้เห็นถึงการทำงานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ที่มีความพยายาม มุ่งมั่น และตั้งใจจริง จนสามารถผลักดันให้ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ได้รับรางวัลเมื่อปี 2551 เนื่องจากความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้มแข็งที่มีอยู่แล้วเมื่อมารวมเป็นกลุ่มหรือเป็นองค์กรยิ่งสร้างพลัง อำนาจ ในการต่อรองเมื่อกลุ่มต้องการต่อรองกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน การบริหารจัดการของภาครัฐและภาคเอกชนที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ถ้ามีการพูดคุย และรับฟังในปัญหาของอีกฝ่าย เช่นการที่เจ้าหน้าที่ชลประทานของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ได้ชี้แจงปัญหาให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับทราบ ในขณะเดียวกันเกษตรกรก็พร้อมที่จะรับฟังและเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) พร้อมทั้งให้กำลังใจ และช่วยในการขุดลอกคู คลองชลประทาน นอกจากนั้นเกษตรกรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) ยังสามารถขอแบ่งงบประมาณจากงบประมาณเพื่อพัฒนาสังคมในส่วนอื่น ๆ มาช่วยอีกด้านหนึ่งด้วย ดังจะเห็นได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเมื่อปี 2551 เจ้าหน้าที่ประสานงานภาคประชาชน (สุริดา แสงเพชร) ได้เข้ามาช่วยกลุ่มผู้ใช้น้ำด้านงบประมาณในการดำเนินการประชุมในรอบ 1 ปีของปี 2551 และเข้ามาช่วยในด้านการเขียนของบประมาณจากหน่วยงานต่างให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน ดังข้อความบางตอนในการอภิปราย ดังนี้

“การที่เข้ามาช่วยสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นเวลา 1 ปี เราพยายาม
 สร้างศักยภาพของกลุ่มผู้ใช้น้ำ... เราพยายามที่จะสร้างศักยภาพให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้
 ใช้น้ำได้พบปะกันเป็นประจำกันทุกเดือน ...ทุกวันนี้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
 ...เราจะมัวแต่พึ่งราชการนั้นไม่เพียงพอ... เช่นการของบประมาณจากสำนักงานส่งเสริม
 สุขภาพ ก็มีเกษตรกรบางคนถามว่าเราเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำเราจะไปเกี่ยวข้องกับอะไรกับการ
 สร้างเสริมสุขภาพ จริง ๆ แล้วอาชีพการเกษตรจะช่วยในเรื่องสร้างเสริมสุขภาพได้
 อย่างไร เพียงเรา อดละเลิกในการใช้สารเคมีในการเกษตรก็จะส่งผลถึงสุขภาพได้ จึงเป็น
 ประเด็นหนึ่งที่ทำให้เราได้ทราบว่ามันสามารถเชื่อมโยงกันได้ทุกมิติ ความชัดเจนจะ
 เกิดขึ้นต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ปกครองส่วน
 ท้องถิ่น เราสามารถของบประมาณได้เพียงแต่เราต้องมีความเข้าใจต่อแผนงานของ
 โครงการ เป็นเรื่องราวที่อยากสื่อสารว่ามันไม่ใช่เรื่องง่าย หรือว่ายากจนเกินไป ชาวบ้านก็
 สามารถบริหารได้ เพียงแต่ต้องมีโอกาส เพียงแต่อะไรที่เป็นจุดอ่อนก็ต้องช่วยกันแก้ไข ”
 (สุธิดา แสงเพชร 2551)

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ “เรื่องการจัดการน้ำของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)” ฉบับนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการเสริมสร้างกลุ่ม แนวคิดว่าการสร้างเครือข่าย แนวคิดในการจัดการเครือข่าย แนวคิดพื้นฐานเรื่องลุ่มน้ำ ทฤษฎีการพัฒนาสังคม : ความคิดตะวันออก ตัวแบบการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท ทฤษฎีการจัดการขัดแย้ง และทฤษฎีการจัดการ มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) และปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อน แก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) สามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

1) การจัดการน้ำของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

น้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ จนอาจกล่าวได้ว่าการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ส่วนต้องพึ่งพาน้ำแทบทั้งสิ้น แต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีการส่งข้าวเป็นอันดับต้น ๆ การเพิ่มผลผลิตของข้าว การใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกอย่างเต็มที่ หรือแม้กระทั่งการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่ม นั้นหมายถึงความต้องการเพิ่มปริมาณน้ำเพื่อใช้น้ำสนับสนุนในการผลิตเพิ่มตามไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามปริมาณน้ำที่มีอยู่ในเขื่อนแก่งกระจานที่ใช้เป็นที่กักเก็บน้ำฝนไว้ใช้กลับมีปริมาณลดลงทุก ๆ ปี ในภาวะที่ถูกจำกัดเช่นนี้ ทางภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ชลประทานจึงต้องขยายขอบเขตความรับผิดชอบของการจัดการไปยังภาคเอกชน/เกษตรกรผู้ใช้น้ำซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการใช้น้ำโดยตรง จึงเป็นที่มาของการจัดการน้ำของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จนสามารถผลักดันให้ เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้รับรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551 จากกรมชลประทาน

จากความสำเร็จในการทำงานดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการของจอห์น เอแดร์ (John ADAIR) ที่ว่า

“ทิศทางควรจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แผนงานที่กลุ่มต่าง ๆ จะปฏิบัติร่วมกัน ควรจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะมันเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการที่จะทำให้ภารกิจการประสานงานเต็มไปด้วยความแข็งแกร่ง” เนื่องจากฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) ไม่เพียงแต่ขาดแคลนงบประมาณเพื่อใช้ในการสนับสนุนการทำงานแล้ว ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) ยังขาดแคลนบุคลากรในตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ในการปฏิบัติงานอีกด้วย เป็นผลมาจากนโยบายปรับลดอัตรากำลังคนภาครัฐทำให้ไม่มีอัตรากำลังทดแทนในตำแหน่งสำคัญที่ว่างลง เช่น พนักงานส่งน้ำ ผู้รักษาอาคารชลประทาน ทำให้ไม่สามารถบริการเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเท่าที่ควร การปรับเปลี่ยนระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ชลประทานได้ตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งได้ให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการกับการจัดการน้ำและการสร้างความเข้มแข็งภาคประชาสังคมเอาไว้ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดย ประการที่หนึ่ง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการโดยส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัว และรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันให้เข้มแข็งส่งเสริมให้เข้าถึงการรับน้ำชลประทานยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและร่วมในกระบวนการบริหารจัดการให้เกิดความเป็นธรรม และความโปร่งใสในการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสร้างเครือข่ายการทำงานภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน ประการที่สอง สร้างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับเกษตรกร เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจด้วยการปรับบทบาทโครงสร้าง และกลไกการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ลดการบังคับควบคุมคำนึงถึงความต้องการของเกษตรกรและการทำงานร่วมกันกับเกษตรกร ตลอดจนพัฒนากลไกการกำกับดูแลที่เข้มแข็ง เป็นธรรม โปร่งใส โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเกษตรกรผู้ใช้น้ำเป็นหลัก ประการที่สาม การกระจายอำนาจการบริหารจัดการบางอย่างที่เกษตรกรสามารถทำได้ เช่นการจัดงบประมาณในส่วนบำรุงรักษา คลอง การขุดลอกคูคลอง เจ้าหน้าที่ชลประทานได้จัดการให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานไปจัดการและตัดสินใจเองกันเอง โดยพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจตัดสินใจให้เกษตรกรมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในเขตพื้นที่ พร้อมเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากการที่นายทองล้วน เผ่าวิจารณ์ ใช้วิธีการเข้าถึงเกษตรกรโดยการที่เจ้าหน้าที่กรมชลประทานได้ปรับเปลี่ยนบทบาทและวิธีทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร/ผู้รับบริการ จากที่เคยรับข้อร้องเรียน และคอยสั่งการเพียงอย่างเดียว ได้เปลี่ยนแนวทางมาเป็น การเข้าถึงเกษตรกรโดยตรงเพื่อรับฟังปัญหาให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับเกษตรกรในเรื่องที่เกี่ยวกับการชลประทาน

ได้นำกฎระเบียบบางอย่างที่สามารถปรับเปลี่ยนแล้วไม่กระทบกับนโยบายของหน่วยงานมากจนเกินไปมาเป็นวาระในที่ประชุม เพื่อหาทางออกที่ยอมรับได้ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายเจ้าหน้าที่ชลประทานเช่น เรื่องท่อฝั้งที่เกษตรกรแอบใช้น้ำเข้าพื้นที่ของตนมานานเจ้าหน้าที่ชลประทานมีอำนาจสั่งรื้อถอนได้ตามกฎระเบียบแต่เจ้าหน้าที่ชลประทานใช้วิธีประนีประนอม (Compromise) โดยการจัดทำทะเบียนประวัติเพื่อให้สามารถตรวจนับจำนวนและควบคุมไม่ให้เพิ่มขึ้น

จากแนวคิดในการจัดการเครือข่าย เจ้าหน้าที่ชลประทานโดยนำของ นายทองล้วน เผ่าวิจารณ์ หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ในตอนนั้น เกิดจากการทำงานที่โปร่งใสของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ได้ใช้วิธีการจัดการที่สอดคล้องกับแนวคิดเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยคาดหวังถึงยุทธศาสตร์ความป็นเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการจัดการเครือข่ายโดยมีการประสานสอดคล้องกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นแสงสว่างแห่งดวงดาว 2 ประการใน 6 ประการของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ อ้างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร ในข้อที่ว่าด้วย การสร้างความรู้สึกร่วมหลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแล้ว ทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเป้าหมาย และการพัฒนาระบบที่โปร่งใสดูตรวจสอบได้ ระบบการทำงานของเครือข่ายจะต้องสามารถและพัฒนาให้เกิดระบบบริหารจัดการที่โปร่งใส และตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อทุกฝ่ายและผู้ที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย โดยเฉพาะประการหลัง เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) ได้แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่โปร่งใสของเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) โดยการแจกแจงงบประมาณที่แท้จริงให้เกษตรกรได้เห็นจริงทำให้เกษตรกรเชื่อได้ว่าที่ผ่านมาเกษตรกรเข้าใจผิด คิดว่าเจ้าหน้าที่ชลประทานไม่มีความโปร่งใสในการบริหารเงินงบประมาณที่ได้มาในแต่ละปี ซึ่งเจ้าหน้าที่ชลประทานได้พยายามชี้แจงว่า สำหรับงานชลประทานแล้วมีงบประมาณในการสร้างมากแต่งบประมาณในการบำรุงรักษามีน้อยมาก พร้อมทั้งได้แจกแจงรายละเอียดของงบประมาณต่อปีให้เกษตรกรหายจากข้อข้องใจที่มีอยู่มายาวนาน เจ้าหน้าที่ชลประทานได้จัดแบ่งงบประมาณในส่วนที่จัดสรรไว้เพื่อการขุดลอก คู คลอง ให้กลุ่มบริหารการใช้น้ำไปจัดการเองทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่ชลประทานคิดเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่จะใช้ว่าจ้างค่าแรงตามค่าแรงขั้นต่ำ แต่กลุ่มบริหารการใช้น้ำจะสามารถจัดหาได้ถูกกว่าค่าแรงขั้นต่ำก็ไม่ใช่ไร ก็อนุญาตให้เกษตรกรนำเงินที่เหลือไปจัดสรรหรือว่าจ้างเพื่อขุดลอก คู คลองเพิ่มเติมจากจำนวนคูคลองที่ได้วางแผนไว้ และส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำก็ได้จัดดำเนินการในลักษณะนี้อยู่เรื่อยมา ทำให้การจัดการใน

ลักษณะแบบดังกล่าวเกิดความสมดุลทางด้านความคิด เป็นที่พอใจทั้งเจ้าหน้าที่ชลประทาน และกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ทั้งยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่ได้เข้ามา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดการงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน นี่จึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่เกษตรกรต้องการร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่ชลประทานในการจัดการน้ำอย่างเต็มความสามารถจนถึงทุกวันนี้

2) ปัญหาและอุปสรรคของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ปัญหาส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่ชลประทานที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่คือเรื่องงบประมาณสนับสนุนในการทำงาน ยังมีไม่เพียงพอต่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเท่าที่ควร ทำได้แต่เพียงขอร้องให้กลุ่มเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือ โดยเฉพาะการขุดลอก คู คลอง คลองส่งน้ำถูกสร้างมานาน บางคลองมีอายุการใช้งานยาวนานถึง 30 ปี (เขื่อนแก่งกระจานสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2509 แต่ระบบชลประทานเริ่มมีใช้อย่างเป็นทางการประมาณปี 2515) คลองส่วนใหญ่เป็นคลองดิน อุปสรรคของคลองดินวัชพืชเกิดได้ง่าย ทำให้น้ำไหลไม่สะดวกจึงมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการขุดลอกคูคลองบ่อย ๆ ซึ่งงบประมาณในแต่ละปีมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ก็เช่น ปัญหาเรื่องท่อผี ที่ทำให้การวางแผนการส่งน้ำของเจ้าหน้าที่ชลประทานผิดพลาดได้ ปัญหาท่อผีเกิดจากการที่เกษตรกรมีการลักลอบนำท่อที่ลักลอบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกรเรียกว่า “ท่อผี” นำมาใช้รับน้ำเข้าพื้นที่ของตัวเอง ซึ่งบางครั้งก็มีการรับน้ำเข้าไปใช้เกินปริมาณที่ต้องการทำให้น้ำถูกนำไปใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ทำให้กระทบกับการจัดสรรน้ำแก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้รับความไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะเกษตรกรพื้นที่ที่อยู่ปลายน้ำ

3) การจัดการน้ำของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

จากการศึกษา สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า โครงสร้างการบริหาร กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะคล้ายกัน ส่วนเรื่องขั้นตอน และวิธีการรับน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่ละกลุ่มก็จะใช้วิธีแบบเดียวกันคือ เจ้าหน้าที่ชลประทานจะจ่ายน้ำให้แต่ละกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแล้วแต่ละกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานก็ไปจัดการจัดสรรน้ำที่ได้รับมาให้กับสมาชิกภายในกลุ่มของตนเอง โดยก่อนฤดูกาลเพาะปลูกแต่ละกลุ่มก็จะให้สมาชิกแต่ละคนมาลงชื่อ แจ้งพื้นที่การเพาะปลูกกับกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ หลังจากนั้นคณะกรรมการภายในของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแต่นั้นแต่ละกลุ่มก็จะ

รวบรวมรายชื่อสมาชิก พร้อมทั้งจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกส่งให้กับเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เพื่อที่เจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) จะได้รวบรวมข้อมูลเพื่อส่งไปที่ฝ่ายจัดสรรน้ำของโครงการส่งน้ำเพชรบุรีต่อไป เพื่อดำเนินการวางแผน และจัดสรรน้ำมาให้เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก และหลังจากฤดูกาลเพาะปลูกเกษตรกรก็จะต้องแจ้งผลผลิตที่ได้จากการใช้น้ำชลประทานให้แก่เจ้าหน้าที่ชลประทานเพื่อเจ้าหน้าที่ชลประทานจะได้นำข้อมูลที่จัดเก็บได้จากเกษตรกรไปประเมินการใช้น้ำ วางแผนการใช้น้ำ และจัดสรรน้ำให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานในช่วงฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป

การแจ้งพื้นที่ที่ถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงของสมาชิกผู้ใช้น้ำชลประทานต่อกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทาน เพราะข้อมูลนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่คณะกรรมการกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทานและฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ต้องนำไปใช้ในการวางแผนการจัดสรรน้ำเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีในเขื่อนแก่งกระจาน ดังนั้นถ้ากลุ่มไหนแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกไปน้อยก็จะได้ปริมาณน้ำตามสัดส่วนที่แจ้งพื้นที่การเพาะปลูกไป ในกรณีที่ปริมาณน้ำในการเพาะปลูกไม่เพียงพอคณะกรรมการภายในกลุ่มก็จะมีการประชุมถ้าคณะกรรมการภายในกลุ่มเห็นพร้อมต้องกันว่าสมควรที่จะทำเรื่องขอเพิ่ม คณะกรรมการภายในกลุ่มก็จะจัดทำหนังสือขอเพิ่มไปที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ทั้งนี้จะต้องเป็นด้วยเหตุที่จำเป็นจริง ๆ เช่น แห้งแล้งผิดปกติ น้ำเต็มหนองเข้ามาในพื้นที่มาก (กรณีของกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา) จำเป็นที่ต้องนำน้ำจืดมาผลักดันน้ำเค็มออกไป อย่างนี้เป็นต้น แต่ถ้าเพราะกรณีแจ้งพื้นที่น้อยพอถึงเวลาเพาะปลูกจริงต้องการปริมาณน้ำมาก ส่วนใหญ่คณะกรรมการกลุ่มจะไม่เห็นด้วย หรือยินยอมให้ขอเพิ่ม เพราะประธานกลุ่ม โดยเฉพาะประธานกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาบอกว่า เป็นการใช้น้ำอย่างไม่รู้คุณค่าของการแจ้งพื้นที่เพาะปลูกน้อย แต่ต้องการปริมาณน้ำมากก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการขโมยน้ำขึ้นในแต่ละพื้นที่เพาะปลูก และก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่สมาชิกบางคนยังคงไม่ยกปิดท่อฝักของตนเอง จนกลายเป็นประเด็นถกเถียงการแย่งชิงน้ำในช่วงฤดูแล้ง หรือในช่วงที่ขาดแคลนน้ำ จากการสัมภาษณ์สมาชิกผู้ใช้น้ำ คณะกรรมการกลุ่ม รวมถึงประธานกลุ่มบริการการใช้น้ำได้บอกเล่าและย้อนไปถึงเมื่อครั้งอดีตที่ยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำว่าในสมัยก่อน น้ำจากแหล่งชลประทานจะถูกปล่อยมาตามคลองชลประทาน คนพื้นที่ต้นน้ำก็สามารถรับน้ำได้เต็มที่ คนที่อยู่กลางคลองสามารถรับน้ำได้เต็มที่แต่ส่วนใหญ่จะมีท่อฝักไว้คอยคักน้ำเข้าพื้นที่ของตนเองมากกว่าที่อื่น พอถึงปลายคลองน้ำก็ไหลไม่ถึงเพราะโดนกักเก็บ หรือปล่อยเข้าพื้นที่ของเกษตรกรที่อยู่ต้นคลองหมด ความเดือดร้อนจึงเกิดขึ้น ไม่มีการพูดคุยกันระหว่างเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำกลางน้ำ และปลายน้ำ มีการทะเลาะเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงขั้นทะเลาะกันรุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิตกลางคลอง

ส่งน้ำก็บ่อยครั้ง

ในระหว่างเหตุการณ์ที่เลวร้ายต่าง ๆ เนื่องจากการแย่งชิงน้ำเกิดขึ้นเกษตรกรก็ยังไม่มีความคิดในการเสริมสร้างกลุ่มขึ้นมาเพื่อหาทางออกของปัญหา การตระหนักรับรู้ปัญหายังไม่เกิด โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำเพราะไม่มีความเดือดร้อนเรื่องการขาดแคลนน้ำแต่เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มนิกถึงสิ่งที่จะตามมา นั่นก็คือการสูญเสียชีวิตของเพื่อน ๆ ที่เป็นเกษตรกรด้วยกันครั้งแล้วครั้งเล่า จนเมื่อหลังน้ำท่วมเพชรบุรีเมื่อปี 2546 เจ้าหน้าที่ชลประทานคือนายทองล้วน เผ่าวิจารณ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ในเวลานั้น เป็นคนปลูกจิตสำนึกและจุดประกายความคิดเพื่อหาทางออกและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หาทางให้เกษตรกรมีส่วนร่วม ในเรื่องการป้องกันน้ำท่วม ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอีก เหล่านี้ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นเขตรับผิดชอบของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โดยให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นแรก ๆ ก็มีแค่ กลุ่มพื้นฐานการใช้น้ำที่ดูแลรับผิดชอบคลอง (ปัจจุบันกลุ่มพื้นฐานในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีทั้งหมด 201 กลุ่ม) ต่อมาได้ยกระดับเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำ (ปัจจุบันกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีทั้งหมด 6 กลุ่ม) และยังมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) อีก 1 กลุ่ม เพื่อเป็นตัวแทนในการไปประชุมเกษตรกรผู้ใช้น้ำระดับ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรผู้ใช้น้ำที่ใหญ่ขึ้นได้เพื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ จากที่ประสบปัญหาคล้ายกันจะสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึ่งพาอาศัยกันและกันได้ การจัดการเครือข่ายดังกล่าวคือ การรวมพลังเพื่อเป็นพันธมิตรในการ ไปสู่เป้าหมาย และ การรวมพลังเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองของเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ส่วนหนึ่งที่นายทองล้วน เผ่าวิจารณ์ ต้องการให้เกิดกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นนั้นเป็นไปในเชิงนโยบายของการชลประทาน แต่ในความตั้งใจแล้วนายทองล้วน เผ่าวิจารณ์ ไม่ได้ต้องการให้เกิดการรวมกลุ่มแค่เพียงสนองนโยบายของชลประทานเท่านั้น สอดคล้องกับคำพูดของนายพลวงศ์พาณิชย์ ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาที่ไม่ต้องการให้กลุ่มที่เกิดขึ้นเป็นกลุ่มเฉพาะกิจ ในเวลาเพียงแค่ช่วงสั้น ๆ แต่ต้องการให้การรวมกลุ่มมีการรวมกลุ่มที่ยั่งยืนเพื่อการจัดการน้ำที่ยั่งยืนและเข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อการจัดการที่ดี เพื่อจัดการกับปัญหาและอุปสรรค เพื่อความสงบสุข ความสามัคคี ไม่ต้องมีความขัดแย้งแย่งชิงน้ำกันของคนในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) มีการจัดการความขัดแย้งโดยระงับความขัดแย้งด้วยความเห็นพ้องกัน (Consensus) และ ระงับการขัดแย้งด้วยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน (Exchange of interest) โดยหลีกเลี่ยงการระงับการขัดแย้งด้วยอำนาจ (Force) จะตั้งเหตุได้จาก

จัดการกับท่อที่มีอยู่มากมายในเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่กลางคลองส่งน้ำ คณะกรรมการแต่ละกลุ่มได้ใช้วิธี ประนีประนอม (Compromise) ทั้ง 2 ฝ่ายต้องยอมเสียอะไรบางอย่างเพื่อที่จะได้อะไรตอบแทน ให้ทุกคนในพื้นที่ได้รับน้ำด้วยความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน การจัดการกับท่อผิของคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำแต่ละกลุ่ม ให้มีการขึ้นทะเบียนท่อที่ทำข้อตกลงในการใช้ท่อผิ เช่นการเปลี่ยนขนาดท่อจากท่อใหญ่ให้เป็นท่อที่เล็กลงกว่าเดิม (ขนาดมาตรฐานของท่อที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ชลประทานอยู่ที่ประมาณเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร) หรือเปลี่ยนจากท่อที่ไม่มีบานประตูเปิดปิด ให้มีประตูเปิดปิด ในกรณีนี้เป็นการแก้ไขที่ได้ทั้งสองฝ่าย คือทางเกษตรกรที่ใช้ท่อผิก็ไม่ว่าตัวเองถูกฝืนใจ หรือบังคับจิตใจเท่ากับการถูกบังคับให้ปิดท่อผิไปเลย และคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำก็ได้รับผลการจัดการในทางบวกมากขึ้น คือสามารถรักษาปริมาณน้ำที่ต้องสูญเสียไปกับท่อผิซึ่งบางครั้งการใช้ท่อผิรับน้ำเข้าพื้นที่เกินความจำเป็น ก็ทำให้น้ำสูญเสียโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ใดเหมือนกัน วิธีการเจรจากับเกษตรกรที่ใช้ท่อผิ ทางกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนามีวิธีการแก้ปัญหาโดยส่งหนังสือไปถึงเจ้าของท่อผิ ขอเชิญเข้าประชุมด้วยข้อความที่ชัดเจนว่า “ขอเชิญคุณ ... ประชุม เนื่องจากเราทราบว่าท่านใช้ท่อผิตรงจุด...นี้ ถ้าท่านไม่ไปประชุมเราจะปิดท่อผิของท่าน” หลังจากนั้นคณะกรรมการจะดำเนินการตามที่แจ้ง ในกรณีที่ไม่ว่างประชุม แต่ถ้ามาประชุมกลุ่มก็จะหาทางออกโดยการจัดทำทะเบียนประวัติ จัดทำข้อตกลงในการใช้ ท่อผิที่มีอยู่ในกลุ่มบ้านแหลมพัฒนาที่อยู่ประมาณ กลุ่มเคยมีการทดลองปิดท่อผิทั้งหมด ทำให้เห็นประโยชน์ของการปิดท่อผิอย่างชัดเจนคือ น้ำสามารถคั่นมาอยู่ปลายคลองได้ทั้งหมด และสามารถควบคุมน้ำ นำน้ำเข้าสู่พื้นที่นาได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบน้ำเข้าช่วย สามารถลดรายจ่ายได้อีกทางหนึ่ง ทำให้สมาชิกเริ่มเห็นดีด้วยและอยากให้มีการปิดท่อผิอย่างจริงจัง นี่เป็นวิธีการทำงานที่โดดเด่นของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

รางวัลที่เกษตรกรผู้ใช้น้ำมีส่วนช่วยผลักดันให้ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ได้รับคือรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551 เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับเกษตรกรผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เท่านั้น แต่ความภูมิใจในส่วนลึกของทุกคนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรผู้ใช้น้ำและเจ้าหน้าที่ชลประทานเขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) คือความภูมิใจในความสามารถเอาชนะกับปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่ และการจัดการที่ดี จนนำความสงบสุขมาสู่ชุมชน จนกลายเป็นชุมชนเข้มแข็งได้จนถึงทุกวันนี้

การมีส่วนร่วม และการรวมกลุ่มของเกษตรกร เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2

(ตอนเปรียบ) ระดับความเข้มแข็งของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผลกระทบจากการขาดแคลนน้ำที่กลุ่มได้รับ เกษตรกรที่อยู่พื้นที่คันน้ำมีปัญหาและอุปสรรคน้อยกว่าเกษตรกรที่อยู่พื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำ การรวมตัวของเกษตรกรจึงมีความเข้มแข็งน้อยกว่ากลุ่มเกษตรกรที่อยู่พื้นที่ปลายน้ำ ดังนี้

1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา ถึงแม้จะเป็นกลุ่มที่อยู่พื้นที่คันน้ำ ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำก็จริงแต่ปลายคลองซอยของกลุ่มเป็นพื้นที่ดอน ยังต้องใช้การเร่งน้ำ/อัดน้ำเพื่อให้ถึงปลายคลองซอยของกลุ่มถึง 4 วัน เป็นพื้นที่ จึงทำให้กลุ่มมีการรวมตัวกันเหนียวแน่น และอยู่ในระดับที่เข้มแข็ง โดยรวมแล้วกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา จะไม่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำจะมีปัญหาที่ต่อเมื่อรับน้ำเข้าไปในพื้นที่เกิน

2. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญและกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา จะไม่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ

3. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ พื้นที่โซนที่ 27 พื้นที่กลางน้ำ ยังไม่มีการขาดแคลนน้ำมาก

4. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ โซนที่ 28 และกลุ่มเหมืองตาหลอ เป็นพื้นที่ปลายคลอง กลุ่มจึงมีความกระตือรือร้นในการจัดการมากและกลุ่มก็อยู่ในระดับที่เข้มแข็ง รองกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

5. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา มีความเข้มแข็งมากที่สุด เป็นพื้นที่ปลายคลองส่งน้ำที่ติดกับชายทะเล บางครั้งต้องใช้น้ำจืดในการไล่น้ำเค็มออกสู่ทะเล

4) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจานเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบ)

4.1 ด้านเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน เกษตรกรบางคนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมสังเกตได้จาก การใช้ท่อที่ลักลอบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกรเรียกว่าท่อผี เป็นท่อที่ยังเป็นปัญหาจนถึงปัจจุบัน แม้ประธานกลุ่มหลายกลุ่มรวมทั้งเจ้าหน้าที่ชลประทานจะพยายามบอกถึงผลกระทบต่อการใช้น้ำของเกษตรกรรายอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการรับน้ำเข้าพื้นที่เกินปริมาณที่จำเป็นทำให้สูญเสียน้ำ โดยใช้ประโยชน์กับน้ำไม่ได้เต็มที่ก็ตาม ปัญหาการขโมยน้ำก็ยังมีปัญหาต่อเนื่องเรื่อย ๆ ปัญหาการขโมยน้ำอาจเนื่องมาจากการแจ้งพื้นที่การเพาะปลูกไม่ตรงตามที่เพาะปลูกจริงเพื่อหลีกเลี่ยงการตอบปัญหาบางอย่างกับเจ้าหน้าที่ชลประทานของเขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบ) เช่น เรื่องรายได้จากการเพาะปลูก

4.2 ด้านงบประมาณ กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานยังคงงบประมาณในการสนับสนุนการทำงานที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเพียงงบประมาณที่ได้มาเป็นครั้งคราว เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เช่น งบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) เป็นงบที่จัดให้เพื่อพัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็งเดือนละ 1,000 บาท ที่นายอัมพร โขยา ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอเป็นคนจัดหามาให้ และนอกจากนั้นก็จะเป็นงบประมาณส่วนตัวของประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มออกค่าใช้จ่ายเอง เช่น ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำเกษตรรวมใจ ออกค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการดำเนินการประชุมในแต่ละเดือน ครั้งละ 3,000 บาทต่อเดือน ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น การใช้รถเพื่อออกตรวจพื้นที่ ตรวจสอบสภาพการไหลของน้ำในแต่ละจุดของพื้นที่ที่รับผิดชอบในแต่ละกลุ่ม เช่น นายนิล ป้อมปราณี รองประธานของกลุ่มบ้านแหลมพัฒนา บอกกับผู้วิจัยด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มดีใจปนเศร้าว่า “ผมยังต้องขับรถเพื่อไปตรวจพื้นที่ ดูการไหลของน้ำในคูคลอง ผมยังต้องใช้น้ำมันของตัวเองเลย ไม่มีหรืองบประมาณเหล่านี้ มาทำงานนี้มาด้วยใจจริง ๆ”

5) ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ในส่วนของกรมชลประทานควรมีการพิจารณางบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่แต่ให้เจ้าหน้าที่เป็นฝ่ายขอร้องให้กลุ่มเกษตรกรเข้ามาช่วยงานในด้านต่าง ๆ อย่างเดียว เพราะถ้าหากกลุ่มเกษตรกรทำบางอย่างที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ที่เป็นความเสียหายแก่พื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ) เช่น การบุกรุกพื้นที่ชลประทาน เจ้าหน้าที่ชลประทานก็จะเกิดความเกรงใจและไม่กล้าตัดสินใจที่จะตัดเตือนหรือลงโทษได้ กรมชลประทานควรมีหน่วยงานที่เข้าร่วมดูแลรักษาผลประโยชน์และแก้ไขปัญหาในด้านนี้เป็นกรณีพิเศษ

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

ในส่วนของกลุ่มเกษตรกรควรใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่ม การมีเครือข่ายในการใช้น้ำร่วมกันเพื่อหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ทั้งในเรื่องอาชีพเกษตรกรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมให้ปราศจากความขัดแย้งและความสงบสุขของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปเกี่ยวกับการจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี ได้แก่ เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงรูปแบบ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการน้ำทั้งระบบ

บรรณานุกรม

หนังสือ

คารอล เคนเนดี. รวมความคิด 45 กูรู. แปลโดยสมพงษ์ สุวรรณจิตตกุล. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2547.

เสรี พงศ์พิศ. เครือข่าย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2548.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สหทยา วิเศษ และ นิคม บุญเสริม. การจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547.

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุธรรม. หลักการอนุรักษ์และการจัดการชีวภาพ. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), 2550.

ทรงศักดิ์ จุณธิระพงศ์. อุดมนิยมวิทยาเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเดียนสโตร์, 2550.

ธีรพงษ์ มหาวิโร และฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ : เจริญรัฐการพิมพ์, 2550.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทยออฟเซต, 2548.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์. คณาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมชลประทาน.

การวางแผนและออกแบบระบบชลประทาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

อนูรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. เที่ยวทั่วไทยไปกับนายรอบรู้ เพชรบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี, 2549.

วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์

ชมวิว ยะสารวรรณ. “การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร : กรณีศึกษาตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง.” การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

บุญลือ คงชอบ. “การจัดการน้ำโครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมชลประทาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

เบญจภา ชูติมา. “การจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำและการกระจายประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรลุ่มน้ำแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

วีระยุทธ เขื่อนแก้ว. “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากโครงการชลประทานแม่วัง-กิวลม.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

อนันตชาติ เขียวช่อม. “การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

สัมภาษณ์

อัมพร ออบสีนาค. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2552.

ทองล้วน เฝ้าวิจารณ์. วิศวกรชลประทาน 7 อัดหัวหน้าฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ). สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2551.

ทรงสิทธิ์ สุขพาณิชย์. วิศวกรชลประทาน 6 หัวหน้าฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ญ). สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2552.

พล วงศ์พาณิชย์. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552.

พิเชษฐ์ จันทร์เต็มดวง. ปฎิคมกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552.

सनาน เอี่ยมสะอาด. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2552.

เสนาะ สีดี้. เลขานุการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552.

พัก สะอาดนัก. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552.

อร่าม ช่าง. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ. สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2552.

อัมพร โขยา. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ. สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์

2552.

เอกสารอื่น ๆ

“เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ประจำปี 2551.” กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551. (อัคราณา)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ภาคผนวก ก
ภาพเขียนแกะกระดาษ เขียนเพชร และฝ้ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเฟรียง)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ภาพที่ 6 เขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 7 เขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 8 เขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 9 เขื่อนเพชร

ภาพที่ 10 เขื่อนเพชร

ภาพที่ 11 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ภาพที่ 12 ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

บททั่วไป

สมาชิก หมายถึง เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งรับประโยชน์จากน้ำชลประทานในการประกอบอาชีพ จากโซน...เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) และมีชื่อเป็นสมาชิกในบัญชีรายชื่อ ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน

เจ้าของที่ดิน หมายถึง ผู้มีกรรมสิทธิในที่ดิน โดยโฉนด น.ส.3 ส.ค.1 หรืออื่น ๆ ที่ดีกว่าบุคคลอื่น ผู้ครอบครองที่ดิน หมายถึง ผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์โดยการเช่า หรืออื่น ๆ

หมวด 1. ชื่อและวัตถุประสงค์

ข้อ 1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานนี้มีชื่อกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 2. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกในการวางแผนใช้ที่ดินและน้ำชลประทาน ให้เหมาะสมกับสภาพดินและปริมาณน้ำต้นทุนในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก

2. เป็นตัวแทนของสมาชิก เพื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่ของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) ในการตัดสินใจและจัดการน้ำชลประทานในโซนตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงระบบส่งน้ำและระบายน้ำ

3. เผยแพร่ข่าวสารด้านต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์แก่สมาชิก ในการประกอบอาชีพ อาชีพ เกษตรกรรม เป็นต้น

4. เป็นผู้ประสานงานระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานทั้งภาครัฐราชการ ภาคเอกชน เพื่อเกิดประโยชน์ของสมาชิก

5. ควบคุมดูแลให้การใช้น้ำของสมาชิก เกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้

6. แก้ปัญหาขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างสมาชิก หรือสมาชิกกับบุคคลภายนอกที่อาจเกิดขึ้น

7. ดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกโดยไม่ขัดกฎหมาย ระเบียบของราชการ ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี รวมทั้งไม่เป็นไปเพื่อผลทางการเมือง

หมวด 2. สิทธิ และหน้าที่ของสมาชิก

ข้อ 1. เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งได้รับประโยชน์จากน้ำชลประทานจากโชน..... ในการประกอบอาชีพ จะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำนี้ โดยมีชื่อหมายเลขแปลงและจำนวนที่ดินเป็นเจ้าของ หรือผู้ครอบครองในบัญชีรายชื่อสมาชิกซึ่งได้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 2. สมาชิกมีสิทธิ

1. ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกซึ่งใช้น้ำจากคูน้ำหรือท่อส่งน้ำหรือท่อเดียวกันให้เป็นหัวหน้าคูน้ำ ผู้ช่วยหัวหน้าคูน้ำหรือหัวหน้าท่อ และผู้ช่วยหัวหน้าท่อทำหน้าที่เป็นผู้แทนสมาชิกในคูน้ำหรือท่อน้ำนั้นในการเข้าและลงมติในที่ประชุม ตลอดจนได้รับเลือกตั้งให้เป็นกรรมการในฝ่ายต่าง ๆ ของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

2. ออกเสียงลงมติในที่ประชุมในกรณีมีการประชุมสมาชิกทั้งหมด

3. ได้รับน้ำในการประกอบอาชีพอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมที่พึงจำเป็นต้องใช้และปริมาณน้ำที่มีอยู่

4. แสดงข้อคิดเห็นและความต้องการต่อคณะกรรมการของกลุ่ม หรือฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) โดยผ่านทางผู้แทนสมาชิกของกลุ่มตน ตลอดจนการขอทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 3. สมาชิกมีหน้าที่ดังนี้

1. เข้าร่วมการประชุมทุกครั้งเมื่อได้รับการบอกกล่าวเป็นหนังสือ หากมีกิจธุระจำเป็นไม่อาจเข้าร่วมประชุมได้ ต้องแจ้งเป็นหนังสือ (เอกสารรับรอง) ต่อคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานผ่านผู้แทนสมาชิกล่วงหน้า

2. ใช้น้ำตามแผนการใช้น้ำหรือรอบเวรการใช้น้ำที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานร่วมกับฝ่ายส่งน้ำส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) กำหนดโดยสมาชิกต้องแจ้งปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ ชนิดพืชและจำนวนพื้นที่ที่ปลูกแก่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานผ่านผู้แทนสมาชิกก่อนกำหนดส่งน้ำในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก

3. ไม่ทำให้คูส่งน้ำ อาคารชลประทานเกิดความเสียหาย และต้องร่วมบำรุงรักษาซ่อมแซม คูส่งน้ำ อาคารชลประทานตามกำหนดเวลาที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานได้แจ้งให้ทราบทุกครั้ง หากไม่สามารถเข้าร่วมได้ในครั้งใดต้องแจ้งล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้แทนสมาชิก

4. ชำระค่าบริหารน้ำตามที่คณะกรรมการกลุ่มกำหนดเพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นค่าบำรุงรักษาและค่าดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

4.1	พื้นที่ทำนา	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
4.2	พื้นที่พืชไร่	เก็บไร่ละ 10 บาท (สิบบาทถ้วน)	ต่อปี
4.3	พื้นที่บ่อปลา	เก็บไร่ละ 20 บาท (ยี่สิบบาทถ้วน)	ต่อปี

5. การพ้นจากสภาพสมาชิกอยู่ในกรณี ดังนี้ การตาย การลาออก แจ้งไม่ประสงค์จะใช้ น้ำอีกต่อไป และมีมติของที่ประชุมใหญ่สมาชิกให้ออก

การพ้นจากสมาชิกไม่ว่ากรณีใดผู้นั้นหรือทายาทไม่มีสิทธิใช้เป็นเหตุในการเรียกร้องค่าเสียหายจากกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจให้นายทะเบียนจำหน่ายชื่อผู้พ้นสภาพสมาชิกออกจากทะเบียนและปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่มชลประทานไม่น้อยกว่า 15 วัน

หมวด 3. การบริหารงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ข้อ 1. เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มชลประทานให้มีคณะกรรมการกลุ่มเป็นตัวแทนของสมาชิกในการทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก.1. ด้านการกำหนดกิจกรรมและตัดสินใจประกอบด้วยสมาชิกหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งที่ประชุมซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบจำนวน 2 คน

2. ด้านบริหารประกอบด้วยกรรมการที่ประชุมผู้แทนสมาชิกเลือกตั้งกันเองให้ดำรงตำแหน่ง ได้แก่

2.1	ประธานกลุ่ม	1 คน
2.2	รองประธานกลุ่ม	1 คน
2.3	หัวหน้าเขต	2 คน
2.4	ผู้ช่วยหัวหน้าเขต	4 คน
2.5	เลขานุการ	4 คน
2.6	นายทะเบียน	1 คน
2.7	เหรัญญิก	1 คน
2.8	ปฏิคม	1 คน
2.9	ที่ปรึกษาชุมชนตำบลละ	1 คน

การแต่งตั้งหรือเสนอชื่อคณะกรรมการด้านอื่น ๆ จะพิจารณาถึงความจำเป็นโดยมติ คณะกรรมการ คณะกรรมการด้านอื่น ๆ สามารถจัดให้มีเพิ่มเติมขึ้นได้โดยมติเสียงส่วนมากของ คณะกรรมการบริหาร

3. คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี ประกอบด้วย

3.1 ผู้ตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี 1 คน

3.2 ผู้ช่วยตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี 2 คน

ข้อ 2. การเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าคู หัวหน้าท่อ ผู้ช่วยหัวหน้าคู ผู้ช่วยหัวหน้าท่อ คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี และคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

1. สมาชิกผู้ใช้น้ำในคูน้ำสายเดียวกันหรือท่อรับน้ำจากคลองเดียวกัน เลือกผู้ใช้น้ำในคู/ท่อ เดียวกันเป็นหัวหน้าคูหรือหัวหน้าท่อ และผู้ช่วยหัวหน้าคูน้ำหรือผู้ช่วยหัวหน้าท่อ

2. หัวหน้าคูน้ำที่ใช้น้ำภายในเขตคลองเดียวกัน เลือกผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคูน้ำเป็นหัวหน้าเขตและผู้ช่วยหัวหน้าเขต ผู้แทนสมาชิกเสนอชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำในโซน... เป็นประธานและรองประธาน โดยมติเสียงส่วนมากจากผู้แทนสมาชิก

3. ประธานและรองประธานเสนอชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำหรือบุคคลภายนอกที่เห็นควรเป็นนายทะเบียนปฏิคม เลขานุการและเหรัญญิก โดยความเห็นชอบเสียงส่วนมาก ของหัวหน้าเขต ผู้ช่วยหัวหน้าเขต

4. ประธานองค์กรการบริหารส่วนตำบลและกำนันประจำตำบลเป็นที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง ที่ปรึกษานอกจากนี้โดยมติคณะกรรมการบริหารกลุ่มสามารถเชิญสมาชิก หรือบุคคลภายนอกเป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม แต่ที่ปรึกษาของกลุ่มไม่มีสิทธิในการออกเสียงลงมติ

5. ผู้แทนสมาชิก เสนอชื่อคณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี ในที่ประชุมใหญ่และแต่งตั้งโดยเสียงส่วนมากของมติที่ประชุมใหญ่

6. การดำรงตำแหน่งตามวาระคณะกรรมการการบริหารอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยนับวันรับมอบงานเป็นวันเริ่มต้นการดำรงตำแหน่งตามวาระ เมื่อครบกำหนดการดำรงตำแหน่งตามวาระแล้วยังคงให้มีอำนาจบริหารได้ต่อจนกว่าคณะกรรมการชุดใหม่จะรับมอบงานจากคณะกรรมการชุดเก่า การส่งมอบงานแก่คณะกรรมการชุดใหม่ต้องให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการชุดใหม่ได้รับเลือกตั้ง

ข้อ 3. คณะกรรมการบริหารย่อมขาดจากตำแหน่ง โดย การออกตามวาระ การตาย การลาออก และ คณะกรรมการบริหารลงมติโดยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ให้กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งพ้นจากหน้าที่

ข้อ 4. ถ้าตำแหน่งคณะกรรมการบริหารและคณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชีว่างลงก่อนถึงกำหนดการเลือกตั้งใหม่ให้คณะกรรมการบริหารดำเนินการเลือกกรรมการทดแทนเฉพาะตำแหน่งที่ว่างตามขั้นตอนที่กำหนดในหมวด 3 ข้อ 2 และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งซ่อมจะดำรงตำแหน่งตามวาระเพียงเท่าระยะเวลาที่เหลือของผู้ที่ตนเข้ามาแทนที่

ข้อ 5. คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทานวางแผนการส่งน้ำในคลอง
3. แนะนำและควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามแผนส่งน้ำและนำผู้ใช้น้ำมาดำเนินการดูแลรักษาระบบชลประทาน
4. รายงานปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งน้ำและดูแลบำรุงรักษาคุณภาพน้ำแก่เจ้าหน้าที่ชลประทาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
5. ประสานงานระหว่างสมาชิกรวมทั้งตัดสินปัญหาหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทต่าง ๆ
6. จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำเป็นประจำ เพื่อรวมพลังความคิดในการปรับปรุงการใช้น้ำและพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เช่น ให้มีกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เลือกตั้งคณะกรรมการหัวหน้าคู เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือเพื่อเลือกตั้งซ่อม จัดประชุมใหญ่ชี้แจงแผนการส่งน้ำและบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 6. บทบาทหน้าที่ของกรรมการ

1. ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน
 - 1.1 จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำ โดยทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุมเพื่อรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และปรับปรุงการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - 1.2 ประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อชี้แจงแผนการบริหารน้ำในระดับคลองซอย
 - 1.3 ดูแลให้มีการปฏิบัติตามแผนการส่งน้ำ แผนการบำรุงรักษาระบบชลประทาน และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การอนุญาตเปลี่ยนแปลงสิ่งก่อสร้าง
 - 1.4 เป็นผู้แทนขององค์กรผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับส่วนราชการและเอกชน
2. รองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทำงานตามที่ประธานมอบหมาย และทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่
3. หัวหน้าเขต
 - 3.1 รวบรวมบัญชีขอใช้น้ำของสมาชิกจากหัวหน้าคูน้ำในเขตของตนส่งให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อพิจารณาขออำนาจฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง)
 - 3.2 ร่วมวางแผนการใช้น้ำกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน
 - 3.3 ชี้แจงข่าวสารแก่หัวหน้าคูน้ำ/หัวหน้าท่อ ภายในเขตเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

3.4 ตรวจสอบความพร้อมของอาคารควบคุมน้ำและคูน้ำในเขตคลองที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ส่งน้ำเข้าคูน้ำ

3.5 ควบคุมดูแลการส่งน้ำ ระบายน้ำ ภายในเขตให้เป็นไปตามข้อตกลง

3.6 นำปัญหาข้อเดือดร้อนและความต้องการของสมาชิกในเขต เข้าหารือในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารเพื่อแก้ไขปรับปรุง

3.7 ระวังข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในเขต หากการตัดสินใจไม่เป็นที่ตกลงกัน ให้เสนอคณะกรรมการบริหารชี้ขาด

3.8 เลือกตั้งหัวหน้าคูน้ำ หัวหน้าท่อ หรือ ผู้ช่วยที่ว่างลงภายใน 15 วัน

4. ผู้ช่วยหัวหน้าเขต ทำหน้าที่ช่วยหัวหน้าเขต และทำหน้าที่แทนหัวหน้าเขตเมื่อหัวหน้าเขตไม่สามารถปฏิบัติงานได้

5. นายทะเบียน จัดทำและรักษาทะเบียนสมาชิก ทะเบียนรายชื่อคณะกรรมการ ทะเบียนผู้แทนสมาชิกรวมถึงเอกสารสำคัญของกลุ่มบริหารการใช้น้ำกลุ่มชลประทานที่ต้องใช้อ้างอิง

6. ปฏิคม จัดทำความพร้อมของสถานที่ประชุม และอำนวยความสะดวกต่อผู้เข้าประชุม และดูแลรักษาสถานที่ทำการตลอดจนทรัพย์สินและพัสดุ

7. เหนี่ยวนำ ใช้จ่ายและรักษาเงิน ตลอดจนทำบัญชีและรักษาเอกสารเกี่ยวกับการเงิน

8. เลขานุการ ประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารแก่คณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำกลุ่มชลประทาน จัดระเบียบวาระการประชุมและเชิญผู้เข้าร่วมการประชุมและบันทึกการประชุม บันทึกกิจกรรมของกลุ่ม

9. คณะทำงานด้านการตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี

9.1 คุณสมบัติ ต้องไม่ใช่คณะทำงานบริหาร ต้องเป็นคนที่เชื่อถือได้ และสมาชิกส่วนใหญ่ให้การไว้วางใจ และต้องเป็นคนที่รับน้ำจากโซน.... อย่างน้อย 2 คน

9.2 หน้าที่ ตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง มีสิทธิหักท้วงคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำได้แต่ไม่มีสิทธิปลดคณะทำงานด้านบริหารการใช้น้ำ และชี้แจงผลการตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีกลุ่มบริหารการใช้น้ำ สมาชิกทั้งหมดในที่ประชุมหรือที่ประชุมกลุ่มบริหารการใช้น้ำประจำเดือน

ข้อ 7. หัวหน้าคูหัวหน้าท่อมมีหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้แทนสมาชิกผู้ใช้น้ำในการออกเสียงลงมติในการดำเนินการภายในกลุ่ม

2. รวบรวมความต้องการใช้น้ำของสมาชิกผู้ใช้น้ำภายในคูน้ำให้หัวหน้าเขตหัวหน้า

คลอง

3. นำสมาชิกซ่อมแซมปรับปรุงบำรุงรักษาคูน้ำและอาคารชลประทาน

2. เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำชุดใหม่เมื่อครบกำหนดวาระ

3. ตรวจสอบการเงินประจำปี

ข้อ 3. ให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญได้ เมื่อคณะกรรมการบริหารเห็นสมควร หรือเมื่อผู้แทนสมาชิก ไม่น้อยกว่า 1 ใน 2 ร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อคณะกรรมการบริหาร พร้อมเหตุที่ขอให้มีการประชุมให้คณะกรรมการบริหารจัดให้มีการประชุมใหญ่ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ

ข้อ 4. การประชุมใหญ่และการประชุมผู้แทนสมาชิกทุกคราวที่ต้องมีการลงมติโดยผู้แทนสมาชิก ต้องมีผู้แทนสมาชิกไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของผู้แทนสมาชิกทั้งหมด จึงจะนับเป็นองค์ประชุม ถ้าไม่ครบองค์ประชุมก็ให้จัดประชุมใหม่อีกครั้งหนึ่งในระยะเวลาห่างจากครั้งแรกไม่เกิน 15 วัน ในการประชุมครั้งที่สองนี้ ผู้แทนสมาชิกที่มาประชุมมีจำนวนเท่าใดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุมได้

ข้อ 5. ให้ประธานมีหน้าที่จัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อปรึกษาหารือกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นประจำปีละ 1 ครั้ง การนัดประชุมใหญ่ทุกคราว ต้องประกาศกำหนดเวลาและสถานที่นัดประชุม พร้อมทั้งระเบียบวาระไว้ ณ ที่ทำงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และส่งคำบอกล่วงหน้าไปยังสมาชิก ผู้แทนสมาชิก ไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนการประชุม

ข้อ 6. ในการประชุมใหญ่ทุกคราว ผู้ตติซึ่งผู้แทนสมาชิกเสนอ ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน เว้นแต่เสนอโดยคณะกรรมการบริหาร

ข้อ 7. สมาชิกทุกคนเมื่อเข้าร่วมประชุมใหญ่มีสิทธิดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำแต่ละคนจะมีหนึ่งเสียงรวมทั้งคณะกรรมการ

2. สมาชิกสามารถใช้สิทธิในการออกเสียงด้วยตนเองหรือส่งเอกสารหรือให้ตัวแทนในการออกเสียง

3. ผู้ที่ออกเสียงในการเลือกตั้ง จะต้องเป็นสมาชิกที่มีสิทธิและมาเลือกตั้งด้วยตัวเอง (เฉพาะการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม)

4. ในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สมาชิกผู้มีสิทธิที่ไม่เข้าร่วมการประชุมถือว่าสละสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง แต่ในกรณีขอความเห็นที่ไม่สามารถให้สิทธิออกเสียงแทนได้โดยมอบสิทธิให้แก่ตัวแทน

5. ตัวแทนสามารถออกเสียงแทนได้ไม่เกิน 4 เสียงในแต่ละครั้ง

6. ตัวแทนจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิออกเสียง

7. การเลือกตั้งคณะกรรมการผู้ที่ได้รับเลือกจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มาออกเสียงในกรณีที่เสมอกัน ประธานจะเป็นผู้ตัดสิน

ข้อ 8. ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารละเลยไม่ปฏิบัติตามหมวด 4 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 หรือ ข้อ 4 ผู้แทนสมาชิกทั้งหลายมีสิทธิที่จะดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญแล้วแต่กรณีขึ้นเองเพื่อปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามหมวด 4 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 หรือ ข้อ 4

ข้อ 9. ถ้าประธานและรองประธาน ไม่สามารถเป็นประธานในที่ประชุมได้ ให้ที่ประชุมเลือกตั้งประธานชั่วคราวเฉพาะคราวประชุมนั้น ๆ

หมวด 5. การจัดสรรน้ำ และบำรุงรักษา

ข้อ 1. ผู้ใช้น้ำจะมีสิทธิได้ใช้น้ำอย่างถูกต้องต่อเมื่อปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้น้ำซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 2 ข้อ 3 และข้อ 4 และต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ของผู้มีสิทธิใช้น้ำประจำฤดูกาลใช้น้ำนั้น ๆ

ข้อ 2. หลักเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญเพื่อกำหนดสิทธิการใช้น้ำในกรณีที่ปริมาณน้ำมีจำกัด ให้แบ่งสรรน้ำเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อการอุปโภค บริโภค
2. เพื่อการดำรงชีพภายในครอบครัว โดยสมาชิกผู้ใช้น้ำทุกรายต้องสามารถได้รับผลผลิตจากการเกษตรอย่างน้อยหนึ่งฤดูกาลเพาะปลูกต่อปี
3. เพื่อการรักษาไว้ซึ่งไม้ผล และการเลี้ยงสัตว์น้ำ ไม่ให้เสียหายอันเนื่องจากการขาดน้ำ
4. เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อแหล่งน้ำ ความปลอดภัยของอาคารชลประทาน และความปลอดภัยของคน และสัตว์
5. เพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าหนึ่งครั้งต่อปี

ข้อ 3. หลักเกณฑ์การแบ่งน้ำและจำนวนวันในการให้น้ำ

1. ลำดับการได้น้ำภายในคลองของแต่ละพื้นที่ให้น้ำให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำ

2. การกำหนดความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ทำการเกษตรชนิดใด ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ จำนวนวันที่ได้ใช้น้ำและปริมาณน้ำที่ได้รับแบ่งสรร

ข้อ 4. ผู้ใช้น้ำต้องดูแลรักษา คูส่งน้ำ อาคารควบคุมถนนทางลำเลียงผลผลิตในไร่นาให้อยู่ในสภาพที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งาน

ข้อ 5. การเปลี่ยนแปลงสิ่งก่อสร้างไว้เดิม ซึ่งอาจมีผลต่อการใช้น้ำร่วมกันภายในคูน้ำเช่น การปิดท่อน้ำเข้าแปลงนา การขุดร่องน้ำมาเชื่อมกับคูน้ำ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าคูน้ำซึ่งจะเป็นผู้ให้

ความคิดเห็นสมควรเพียงใด แล้วเรื่องส่งผ่านหัวหน้าเขต ให้คณะกรรมการบริหารการใช้น้ำ
รับทราบและลงความเห็นเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ 6. กลุ่มบริหารการใช้น้ำมีสิทธิปรับสมาชิกผู้กระทำผิดระเบียบของกลุ่ม

หมวด 6. การเงิน

ข้อ 1. เงินของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ต้องฝากธนาคารออมสินหรือธนาคารอื่นใด ซึ่งที่
ประชุมใหญ่เห็นสมควรแล้วโดยให้ฝากในนามของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 2. การฝากเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร ต้องมีชื่อเหรียญ 1 คนกับประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
หรือรองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ อีก 1 คน รวมเป็น 2 คน

ข้อ 3. การเบิกเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารแต่ละครั้ง ต้องลงชื่อผู้เบิกทั้ง 2 คนข้างต้นการจ่ายเงินใน
กิจการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ให้ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำมีอำนาจจ่ายได้ครั้ง
ละไม่เกิน 2,000 บาท ในกรณี จ่ายเงินเกินกว่าจำนวนดังกล่าวข้างต้น ให้จ่ายโดยมติคณะ
กรรมการบริหารกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 4. ให้มีการทำบัญชีแจ้งรายละเอียดการใช้จ่ายเงินแก่คณะกรรมการทุก 1 เดือน

ข้อ 5. สมาชิกมีสิทธิในการขอตรวจบัญชีการเงินของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดย
คณะกรรมการของกลุ่มต้องชี้แจงบัญชีเงินภายใน 30 วัน

ข้อ 6. การจัดเก็บค่าบริหารของกลุ่ม มีดังนี้

1. ค่าบริหารการจัดการน้ำชลประทานและค่าบำรุงรักษาระบบน้ำ ระบบระบายน้ำ
รวมทั้งถนนในแปลงนาจะกำหนดโดยผู้แทนของสมาชิก

2. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานสามารถ
กำหนดให้สมาชิกจ่ายเป็นเงินหรือเป็นแรงงานหรือสิ่งของก็ได้

3. ในการเรียกเก็บค่าบริหาร กลุ่มจะต้องพัฒนาจากผลกำไรที่เพิ่มขึ้นจากการบริหาร
จัดการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเท่านั้น

ข้อ 7. การตรวจสอบยอดเงิน

1. เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำการ
ดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การตรวจสอบรายรับ รายจ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบ
ข้อบังคับและข้อกำหนด

2. คณะกรรมการด้านการบริหารการใช้น้ำ ต้องแสดงบัญชีและหลักฐานการเงินให้ฝ่าย
คณะทำงานด้านการตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ข้อ 8. ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นสมบัติของกลุ่ม ได้แก่ อุปกรณ์การเกษตร อุปกรณ์การช่าง และอุปกรณ์สำนักงาน

ข้อ 9. การได้มาซึ่งครุภัณฑ์ของกลุ่ม

1. ได้มาโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลมอบให้
2. ได้มาโดยหน่วยงานเอกชนหรือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้
3. กลุ่มบริหารการใช้น้ำ จัดซื้อและจัดหาเอง
4. อื่น ๆ

ข้อ 10. การเก็บรักษาและบำรุงรักษา อุปกรณ์ครุภัณฑ์

1. ให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษา มีการเบิกจ่ายและกำหนดวันขึ้น โดยประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นผู้อนุมัติ

2. ให้เก็บครุภัณฑ์ไว้ที่ทำการกลุ่ม หรือสถานที่กลุ่มจัดหา ถ้าไม่มีที่ทำการกลุ่ม ให้เก็บไว้ที่บ้านของคณะกรรมการผู้รับผิดชอบคนใดคนหนึ่ง

3. ผู้ใช้ครุภัณฑ์ ต้องนำส่งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบตามกำหนดและต้องอยู่ในสภาพเดิม

4. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบต้องทวงถามครุภัณฑ์ ที่ผู้นำไปใช้เมื่อครบกำหนด

5. ผู้ใช้ครุภัณฑ์ ต้องแจ้งรายละเอียดของการใช้ให้คณะกรรมการทราบทุกครั้ง

ข้อ 11. การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

1. ทำบัญชีแยกประเภท จำนวน 2 ชุด เก็บที่นายทะเบียน 1 ชุด และคณะกรรมการ 1 ชุด

2. บัญชีทั้ง 2 ชุด จะต้องมีความตรงกันเป็นปัจจุบันเสมอ

3. การจำหน่ายอุปกรณ์จากบัญชีให้นายทะเบียนและกรรมการรับผิดชอบเสนอความคิดเห็นขอต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มก่อนเสมอ

ผลงานวิจัยนักรักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

หมวด 7. บทลงโทษ

ผู้ใช้น้ำไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการจัดสรรน้ำ หมวด 5 ข้อ 1, 2, 3, 4 และหมวด 2 ข้อ 4 ต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือตามที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานกำหนดดังนี้

ข้อ 1. ผู้ใช้น้ำไม่ปฏิบัติตามหมวด 5 ข้อ 1, 2, 3 และ 4 โดยมติของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน อาจถูกตัดสิทธิไม่ให้ใช้น้ำชั่วคราว หรืออาจถูกลดเวลาการได้ใช้น้ำ ทั้งนี้หากเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกลงโทษ จะนำมาเป็นข้ออ้างหรือเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้

ข้อ 2. ถ้าผู้ใช้น้ำไม่ปฏิบัติตามหมวด 5 ข้อ 5 ให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำหนังสือตักเตือนให้ผู้ฝ่าฝืนทราบ

ข้อ 3. กรณีการฝ่าฝืนข้อบังคับไม่ร่วมประชุมโดยไม่แจ้งให้กลุ่มทราบล่วงหน้า

1. สมาชิกทั่วไป โทษปรับ 50 บาท

2. กรรมการ โทษปรับ 100 บาท (ถ้าขาดการประชุมติดต่อกันเกิน 3 ครั้ง จะถูก

ตัดสิทธิจากการเป็นประธานกลุ่มบริหาร)

3. ประธาน โทษปรับ 500 บาท

ข้อ 4. ผู้ใดฝ่าฝืนลักลอบตักน้ำก่อนกำหนดโดยมิได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำจะต้องถูกปรับเป็นเงินไม่เกิน 300 บาท ถ้ายังฝ่าฝืนคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำอาจขอมติที่ประชุมใหญ่งดจ่ายน้ำให้แก่สมาชิกหรือเกษตรกรผู้นั้นและพิจารณาให้ออกจากสมาชิกกลุ่ม

ข้อ 5. ผู้ใดปิดกั้นคลองน้ำเป็นเหตุให้น้ำไหลไม่สะดวก จะถูกปรับครั้งละ 300 บาท ถ้าตักเตือนแล้วไม่รื้อถอน คณะกรรมการการใช้น้ำ และหัวหน้าคู มีอำนาจในการดำเนินการรื้อถอน

ข้อ 6. ผู้ใดขุด หรือทำลายคันคลอง คุน้ำ อาคารแบ่งน้ำ อาคารบังคับน้ำ หรืออาคารใด ๆ ก็ตาม ในระบบส่งน้ำ จะถูกปรับครั้งละ 500 บาท และต้องซ่อมแซมคันคลอง คลอง คุน้ำ อาคารแบ่งน้ำ อาคารบังคับน้ำ หรืออาคารใด ๆ ก็ตาม ในระบบส่งน้ำให้คืนดังเดิม ถ้ายังฝ่าฝืนให้กลุ่มบริหารการใช้น้ำทำการซ่อมแซมโดยคิดค่าเสียหายทั้งหมดจากผู้ฝ่าฝืน

ข้อ 7. ผู้ใดจงใจปล่อยวัว ควาย รถไถ รถอีแต่น เขี้ยวบ้านคันอ่างเก็บน้ำ คันฝายทดน้ำ คลองส่งน้ำ หรือคันคุน้ำ จนเกิดความเสียหาย จะต้องถูกปรับตามจำนวน วัว ควาย ตัวละ 50 บาท รถไถ รถอีแต่น คันละ 200 บาท และจะต้องทำการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม

ข้อ 8. เมื่อคณะกรรมการการใช้น้ำ นัดหมายให้สมาชิก หรือเกษตรกรผู้รับน้ำมาช่วยกันพัฒนา ซ่อมแซม หรือปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ ฝายทดน้ำ ระบบส่งน้ำ และอาคารต่าง ๆ สมาชิกหรือเกษตรกรผู้รับน้ำจะต้องมาตามที่นัดหมาย ผู้ใดขาดมาไม่ทันเวลา หรือมีความจำเป็นแล้วแต่กรณี จะต้องถูกปรับจำนวน 150 บาท และการส่งผู้อื่นแทน จะต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นว่าทำงานแทนได้

ข้อ 9. ถ้าผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดข้อใดข้อหนึ่ง เป็นกรรมการบริหารการใช้น้ำ จะต้องถูกปรับเป็น 2 เท่า

ข้อ 10. ผู้ใดพบเห็นสมาชิกหรือเกษตรกรผู้รับน้ำ ฝ่าฝืนตามระเบียบข้อ 1 - 9 แล้ว นำความมาแจ้งต่อคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำสืบสวนแล้ว ปรากฏว่าเป็นจริงตามข้อกล่าวหา จะได้รับค่าปรับจำนวนครึ่งหนึ่งของค่าปรับทั้งหมด ส่วนที่เหลือนำเข้าเป็นรายได้ของกลุ่ม

ข้อ 11. จากข้อ 10 ถ้าผู้ใดผู้หนึ่งพบเห็นผู้กระทำความผิดแล้วไม่แจ้งให้คณะกรรมการบริหารการใช้น้ำทราบจะถูกปรับเป็น 2 เท่า เมื่อมีผู้เห็นแล้วนำมาแจ้งแก่คณะกรรมการ

หมวด 8. บทเฉพาะกาล

การเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จะกระทำได้ โดยมติของที่ประชุมใหญ่ ด้วยเสียงข้างมากของผู้แทนสมาชิก ญัตติที่ขอแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง ต้องเสนอโดยคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำชลประทาน หรือกรณีเสนอโดยผู้แทนสมาชิกต้องมี ผู้แทนสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน

ข้าพเจ้าผู้เป็นสมาชิกเกษตรกรผู้รับน้ำ คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำทุกคน ยินยอมปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำทุกประการและยินยอมให้ข้อบังคับนี้ เป็น หลักฐานในการดำเนินการทางกฎหมายอาจพึงมี จึงลงลายมือชื่อรับรองไว้ท้ายข้อบังคับนี้ เพื่อเป็น หลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ) ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
 (ลงชื่อ) รองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
 (ลงชื่อ) กรรมการ
 (ลงชื่อ) กรรมการ
 (ลงชื่อ) สมาชิก (หัวหน้ากลุ่ม)
 (ลงชื่อ) พยาน (เจ้าหน้าที่ชลประทาน)

ระเบียบฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

(ลงชื่อ)

(นาย/ นาง/นางสาว))

ประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน “”

กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ บททั่วไป

สมาชิก หมายถึง เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งรับประโยชน์จากน้ำชลประทานในการประกอบอาชีพ จากโซนที่ 29 และมีชื่อเป็นสมาชิกในบัญชีรายชื่อ ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ

เจ้าของที่ดิน หมายถึง ผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินโดย โฉนด น.ส.3 ส.ค.1 หรืออื่น ๆ ที่ดีกว่าบุคคลอื่น ผู้ครอบครองที่ดิน หมายถึง ผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งผู้อื่นมีกรรมสิทธิโดยการเช่าหรืออื่น ๆ

หมวด 1. ชื่อและวัตถุประสงค์

ข้อ 1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำนี้มีชื่อว่ากลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ

ข้อ 2. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำเหมืองตาหลอ เพื่อ

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกในการวางแผนใช้ที่ดินและน้ำชลประทาน ให้เหมาะสมกับสภาพดินและปริมาณน้ำต้นทุนในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก

2. เป็นตัวแทนของสมาชิก เพื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่ของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ดอนเพ็ญ) ในการตัดสินใจและจัดการน้ำชลประทานโซนที่ 29 ตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงระบบส่งน้ำและระบายน้ำ

3. เผยแพร่ข่าวสารด้านต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์แก่สมาชิก ในการประกอบอาชีพอาชีพ เกษตรกรรม เป็นต้น

4. เป็นผู้ประสานงานระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเกิดประโยชน์ของสมาชิก

5. ควบคุมดูแลให้การใช้น้ำของสมาชิก เกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้

6. แก้ปัญหาขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างสมาชิก หรือสมาชิกกับบุคคลภายนอกที่อาจเกิดขึ้น

7. เตรียมความพร้อมในการป้องกันการเกิดอุทกภัย และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. ดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของสมาชิกโดยไม่ขัดกฎหมาย ระเบียบของภาครัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี รวมทั้งไม่เป็นไปเพื่อผลทางการเมือง

หมวด 2. การเป็นสมาชิก

ข้อ 1. เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินซึ่งได้รับประโยชน์จากโซนที่ 29 ในการประกอบอาชีพจะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มบริการการใช้น้ำนี้ โดยมีชื่อหมายเลขแปลงและจำนวนที่ดินเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองในบัญชีรายชื่อสมาชิก ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาหลอ

ข้อ 2. สมาชิกมีสิทธิ

1. ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกซึ่งใช้น้ำจากคูน้ำหรือท่อน้ำซอย หรือท่อเดียวกันให้เป็นหัวหน้าคูน้ำ ผู้ช่วยหัวหน้าคูน้ำ หรือหัวหน้าท่อ และผู้ช่วยหัวหน้าท่อทำหน้าที่เป็นผู้แทนสมาชิกในคูน้ำหรือท่อน้ำนั้น ในการเข้าและลงมติในที่ประชุมตลอดจนได้รับเลือกตั้งให้เป็นกรรมการในฝ่ายต่าง ๆ ของคณะกรรมการกลุ่มเหมืองตาหลอ

2. ออกเสียง ลงมติในที่ประชุมในกรณีมีการประชุมสมาชิกทั้งหมด

3. ได้รับการประกอบอาชีพอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมตามที่พึงจำเป็นต้องใช้และปริมาณน้ำที่มีอยู่

4. แสดงความคิดเห็นและความต้องการต่อคณะกรรมการกลุ่มหรือโครงการ โดยผ่านทางผู้แทนสมาชิกของกลุ่มตนตลอดจนการขอทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำของคณะกรรมการกลุ่ม

ข้อ 3. สมาชิกมีหน้าที่ดังนี้

1. เข้าร่วมการประชุมทุกครั้งเมื่อได้รับการบอกกล่าวเป็นหนังสือ หากมีกิจธุระจำเป็นไม่อาจเข้าร่วมประชุมได้ต้องแจ้งเป็นหนังสือ (เอกสารรับรอง) ต่อคณะกรรมการกลุ่ม ผ่านผู้แทนสมาชิกล่วงหน้า

2. ใช้น้ำตามแผนการใช้น้ำ หรือรอบเวรการใช้น้ำที่คณะกรรมการกลุ่ม ร่วมฝ่ายส่งน้ำ และบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) กำหนดโดยสมาชิกต้องแจ้งปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ ชนิดพืชและจำนวนพื้นที่ที่ปลูกแก่คณะกรรมการกลุ่ม ผ่านผู้แทนสมาชิกก่อนกำหนดส่งน้ำในแต่ละฤดูการเพาะปลูก

3. ไม่ทำให้คูส่งน้ำ อาคารชลประทานเกิดความเสียหาย และต้องร่วมบำรุงรักษา ซ่อมแซมคูส่งน้ำ อาคารชลประทานตามกำหนดเวลาที่คณะกรรมการกลุ่ม ได้แจ้งให้ทราบทุกครั้ง หากไม่สามารถเข้าร่วมได้ในครั้งใด ต้องแจ้งล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อผู้แทนสมาชิก

4. ชำระค่าจัดการน้ำตามที่คณะกรรมการกลุ่มกำหนดเพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นค่าบำรุงรักษาคูน้ำและดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มตามความเหมาะสม

ข้อ 4. การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิกอยู่ในกรณีดังนี้ การตาย การลาออก แจ้งไม่ประสงค์จะใช้น้ำอีกต่อไป มีมติของที่ประชุมใหญ่สมาชิกให้ออก และการพ้นจากสมาชิกไม่ว่ากรณีใด ผู้นั้นหรือทายาทไม่มีสิทธิใช้เป็นเหตุในการเรียกต้องค่าเสียหายจากกลุ่ม ให้นายทะเบียนจำหน่ายชื่อผู้ฟื้นฟูสภาพสมาชิกออกจากทะเบียนและปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่มไม่น้อยกว่า 15 วัน

หมวด 3. การบริหารงานของกลุ่ม

ข้อ 1. เพื่อให้การบริหารจัดการงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีคณะกรรมการกลุ่มเป็นตัวแทนของสมาชิกในการทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการกำหนดกิจกรรมและการตัดสินใจ ประกอบด้วยสมาชิกหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบจำนวน 2 คน

2. ด้านการบริหาร กรรมการที่ประชุมผู้แทนสมาชิกเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้แก่

2.1 ประธานกลุ่ม	1 คน
2.2 รองประธานกลุ่ม	2 คน
2.3 หัวหน้าเขต	21 คน
2.4 ผู้ช่วยหัวหน้าเขต	21 คน
2.5 เลขานุการ	1 คน
2.6 นายทะเบียน	1 คน
2.7 เภรัญญิก	1 คน
2.8 ปฎิคม	1 คน
2.9 ที่ปรึกษาจากชุมชน ตำบลละ	1 คน

การแต่งตั้งหรือเสนอชื่อคณะกรรมการด้านอื่น ๆ จะพิจารณาถึงความจำเป็นโดยมติคณะกรรมการ คณะกรรมการอื่น ๆ สามารถจัดให้มีเพิ่มขึ้นได้โดยมติเสียงส่วนมากของคณะกรรมการบริหาร

3. คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมของกลุ่มและตรวจสอบบัญชีประกอบด้วย

3.1 ผู้ตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี 1 คน

3.2 ผู้ช่วยตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี 2 คน

ข้อ 2. การเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าคู หัวหน้าท่อ ผู้ช่วยหัวหน้าคู ผู้ช่วยหัวหน้าท่อ คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่ม และตรวจสอบบัญชี และคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

1. สมาชิกผู้ใช้น้ำในคูน้ำสายเดียวกันหรือท่อรับน้ำจากคลองเดียวกันเลือกผู้ใช้น้ำใน คู/ท่อ เดียวกันเป็นหัวหน้าคูน้ำหรือหัวหน้าท่อ และผู้ช่วยหัวหน้าคูน้ำ หรือผู้ช่วยหัวหน้าท่อ

2. หัวหน้าคูน้ำที่ใช้ในภายในเขตคลองเดียวกัน เลือกผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคูน้ำเป็นหัวหน้าเขตและผู้ช่วยหัวหน้าเขต ผู้แทนสมาชิกเสนอชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำจากโซน... ของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง) เป็นประธานและรองประธานโดยมติเสียงส่วนมากจากผู้แทนสมาชิก

3. ประธานและรองประธาน เสนอชื่อสมาชิกผู้ใช้น้ำหรือบุคคลภายนอกที่เห็นควรเป็นนายทะเบียน ปฏิคม เลขานุการและเหรียญก โดยความเห็นชอบเสียงส่วนมากของหัวหน้าเขตผู้ช่วยหัวหน้าเขต

4. ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนันประจำตำบลเป็นที่ปรึกษาโดยตำแหน่งที่ปรึกษา นอกจากนี้โดยมติของคณะกรรมการบริหารกลุ่มไม่มีสิทธิในการออกเสียงลงมติ

5. ผู้แทนสมาชิก เสนอชื่อคณะกรรมการด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชีในที่ประชุมใหญ่ และแต่งตั้งโดยเสียงส่วนมากของมติที่ประชุมใหญ่

ข้อ 3. การดำรงตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการบริหารอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยนับวันรับมอบงานเป็นวันเริ่มต้นการดำรงตำแหน่งตามวาระ เมื่อครบกำหนดการดำรงตำแหน่งตามวาระแล้วยังคงให้มีอำนาจบริหารได้ต่อจนกว่าคณะกรรมการบริหารชุดใหม่จะรับมอบงานจากคณะกรรมการชุดเก่า การส่งมอบงานแก่คณะกรรมการชุดใหม่ต้องให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการชุดใหม่ได้รับเลือกตั้ง

ข้อ 4. คณะกรรมการบริการย่อมขาดจากตำแหน่งโดย 1) ออกตามวาระ 2) ตาย 3) ลาออก และ 4) คณะกรรมการบริหารลงมติโดยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ให้กรรมการบริหารคนใดคนหนึ่งพ้นจากหน้าที่

ข้อ 5. ถ้าตำแหน่งกรรมการบริหารและคณะกรรมการด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชีว่างลง ก่อนถึงกำหนดการเลือกตั้งใหม่ให้คณะกรรมการบริหารดำเนินการเลือกกรรมการทดแทนเฉพาะตำแหน่งที่ว่างตามขั้นตอนที่กำหนด ในหมวด 3 ข้อ 2 และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งซ่อมจะดำรงตำแหน่งตามวาระเพียงเท่าระยะเวลาที่เหลือของผู้ที่ตนเข้ามาแทนที่เท่านั้น

ข้อ 6. คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ใช้น้ำ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทานวางแผนการส่งน้ำในคลอง
3. แนะนำและควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามแผนส่งน้ำและนำผู้ใช้น้ำมาดำเนินการดูแลรักษาระบบชลประทาน

4. รายงานปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งน้ำและดูแลบำรุงรักษาคูน้ำ แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

5. ประสานงานระหว่างสมาชิกรวมทั้งตัดสินปัญหาหรือไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทต่าง ๆ

6. จัดการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำเป็นประจำ เพื่อรวมพลังความคิดในการปรับปรุงกสนใช้น้ำและพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เช่น ให้มีกฎระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เลือกตั้งคณะกรรมการ หัวหน้าคู เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือเพื่อเลือกตั้งซ่อม จัดประชุมใหญ่ชี้แจงแผนการส่งน้ำและบริหารองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 7. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

7.1 ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

7.1.1 จัดประชุมคณะกรรมการและสมาชิกผู้ใช้น้ำโดยทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม เพื่อรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และปรับปรุงการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7.1.2 ประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อชี้แจงแผนการบริหารน้ำในระดับคลองซอย

7.1.3 การปฏิบัติตามแผนการส่งน้ำ แผนการบำรุงรักษาระบบชลประทาน และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขออนุญาตเปลี่ยนแปลงสิ่งก่อสร้าง

7.1.4 เป็นผู้แทนขององค์กรผู้ใช้น้ำในการประสานงานกับส่วนราชการและเอกชน

7.2 รองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ทำงานตามที่ประธานมอบหมาย และทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่

7.3 หัวหน้าเขต

7.3.1 รวบรวมบัญชีขอใช้น้ำของสมาชิกจากหัวหน้าคูน้ำในเขตของตนส่งให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อพิจารณาขออนุญาตจากโครงการชลประทาน

7.3.2 ร่วมวางแผนการใช้น้ำกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน

7.3.3 แจ้งข่าวสารแก่หัวหน้าคูน้ำ หัวหน้าท่อ ภายในเขต เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

7.3.4 ตรวจสอบความพร้อมของอาคารควบคุมน้ำและคูน้ำในเขตคลองที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อพิจารณาอนุญาตให้ส่งน้ำเข้าคูน้ำ

7.3.5 ควบคุมดูแลการส่งน้ำ ระบายน้ำ ภายในเขตให้เป็นไปตามข้อตกลง

7.3.6 นำปัญหาข้อเดือดร้อนและความต้องการของสมาชิกในเขตเข้าหาหรือในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารเพื่อแก้ไขปรับปรุง

7.3.7 ระวังข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในเขต หากการตัดสินไม่เป็นที่ตกลงกัน ให้เสนอคณะกรรมการบริหารชี้ขาด

7.3.8 เลือกตั้งหัวหน้าคูน้ำ หัวหน้าท่อ หรือผู้ช่วยที่ว่างลงภายใน 15 วัน

7.4 ผู้ช่วยหัวหน้าเขต ทำหน้าที่ช่วยหัวหน้าเขต และทำหน้าที่แทนหัวหน้าเขตเมื่อหัวหน้าเขตไม่สามารถปฏิบัติงานได้

7.5 นายทะเบียน จัดทำและรักษาทะเบียนสมาชิก ทะเบียนรายชื่อคณะกรรมการ ทะเบียนผู้แทนสมาชิกรวมถึงเอกสารสำคัญของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ที่ต้องใช้อ้างอิง

7.6 ปฏิคม จัดทำความพร้อมของสถานที่ประชุม และอำนวยความสะดวกต่อผู้เข้าประชุม และ ดูแลรักษาสถานที่ทำการตลอดจนทรัพย์สินและพัสดุ

7.7 เற்றுณิก ใช้จ่ายและรักษาเงินตลอดจนทำบัญชีและรักษาเอกสารเกี่ยวกับการเงิน

7.8 เลขานุการ ประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสาร แก่คณะกรรมการและสมาชิกขององค์กร ใช้น้ำชลประทาน จัดระเบียบวาระการประชุมและเชิญผู้เข้าร่วมประชุม และบันทึกการประชุม บันทึกกิจกรรมของกลุ่ม

7.9 คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชี

7.9.1 คุณสมบัติ ต้องไม่ใช่คณะทำงานด้านบริหาร ต้องเป็นคนที่เชื่อถือได้ และสมาชิกส่วนใหญ่ให้การไว้วางใจ และต้องเป็นคนที่รับน้ำจากโซนที่ 29 อย่างน้อย 2 คน

7.9.2 หน้าที่ ตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง มีสิทธิทักท้วงคณะทำงานด้านบริหารจัดการ ได้ แต่ไม่มีสิทธิปลดคณะทำงานด้านบริหาร และชี้แจงผลการตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีกลุ่มบริหาร สมาชิกทั้งหมดในที่ประชุมหรือที่ประชุมกลุ่มบริหารการใช้น้ำประจำเดือน

ข้อ 8. หัวหน้าคู หัวหน้าท่อ มีหน้าที่ดังนี้

1. เป็นผู้แทนสมาชิกผู้ใช้น้ำในการออกเสียงลงมติในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม
2. รวบรวมความต้องการใช้น้ำของสมาชิกผู้ใช้น้ำภายในคูน้ำ ให้หัวหน้าเขต/หัวหน้าคลอง
3. นำสมาชิกซ่อมแซม ปรับปรุง บำรุงรักษาคูน้ำและอาคารชลประทาน
4. จัดรอบเวรการใช้น้ำภายในคูน้ำ
5. ควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกติกาการใช้น้ำ
6. ระวังข้อพิพาทข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในคู

ข้อ 9. ผู้ช่วยหัวหน้าคู หรือผู้ช่วยหัวหน้าท่อ มีหน้าที่ดังนี้ เป็นผู้แทนสมาชิกผู้ใช้น้ำในการออกเสียงลงมติในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม และทำหน้าที่ผู้ช่วยหัวหน้าคู หรือหัวหน้าท่อ

ข้อ 10. หัวหน้าคูส่งน้ำ หรือผู้ช่วยหัวหน้าคูส่งน้ำ หรือหัวหน้าท่อ ผู้ช่วยหัวหน้าท่อ อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และพ้นตำแหน่งโดย 1) การออกตามวาระ 2) การตาย 3) การลาออก 4) โดยมติเสียงส่วนมากของผู้ใช้น้ำในคูสายเดียวกันมากกว่า 1 ใน 2 ให้ออกจากตำแหน่ง

ข้อ 11. ถ้าตำแหน่งหัวหน้าคู ผู้ช่วยหัวหน้าคูหรือหัวหน้าท่อ ผู้ช่วยหัวหน้าท่อ วางลงก่อนถึงกำหนดตามวาระการดำรงตำแหน่ง ให้หัวหน้าเขตดำเนินการจัดประชุมสมาชิกของคูน้ำสายนั้น ๆ เลือกตั้งผู้มาดำรงตำแหน่งทดแทนตำแหน่งที่ว่างลง และผู้ได้รับการเลือกตั้งซ่อมให้ดำรงตำแหน่งเพียงเท่าระยะที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนเข้ามาแทนเท่านั้น

ข้อ 12. การดำรงตำแหน่งตามวาระ คณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มและตรวจสอบบัญชีอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปี โดยนับวันรับมอบงานเป็นวันเริ่มต้นการดำรงตำแหน่งตามวาระเมื่อครบกำหนดการดำรงตำแหน่งตามวาระแล้ว ยังคงให้มีอำนาจบริหารได้ต่อจนกว่าคณะทำงานด้านตรวจสอบกิจกรรมกลุ่ม และตรวจสอบบัญชีชุดใหม่ที่จะมารับมอบงานจากคณะกรรมการชุดเก่า การส่งมอบงานแก่คณะกรรมการชุดใหม่ ต้องให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วันนับแต่วันที่คณะกรรมการชุดใหม่ได้รับการแต่งตั้ง

ข้อ 13. คณะทำงานด้านการตรวจสอบกิจกรรมกรรมและตรวจสอบบัญชีพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีการดังนี้ 1) การออกตามวาระ 2) การตาย 3) การลาออก

หมวด 4. การประชุม

ข้อ 1. การประชุมคณะกรรมการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ให้ประธานมีหน้าที่จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหาร เพื่อปรึกษาหารือกิจการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเป็นประจำเดือนละ 1 ครั้ง ในกรณีพิเศษ ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานสามารถเรียกประชุมคณะกรรมการบริหารได้ตามความจำเป็น

ข้อ 2. ให้คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญ ฤดูกาลส่งน้ำละ 2 ครั้ง คือ ก่อนฤดูกาลและก่อนหยุดส่งน้ำประจำฤดูกาล โดยมีเรื่องหลัก ๆ ต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ เพื่อ

1. แลกงกิจการที่ได้ดำเนินการมาในรอบปี
2. เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำชุดใหม่เมื่อครบกำหนดวาระ
3. ตรวจสอบการเงินประจำปี

ข้อ 3. ให้มีการประชุมใหญ่สามัญได้ เมื่อคณะกรรมการบริหารเห็นสมควร หรือเมื่อผู้แทนสมาชิกไม่ต่ำกว่า 1 ใน 2 ร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อคณะกรรมการบริหาร พร้อมเหตุที่ขอให้มีการประชุมให้คณะกรรมการบริหารจัดให้มีการประชุมใหญ่ ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ

ข้อ 4. การประชุมใหญ่และการประชุมผู้แทนสมาชิกทุกราวที่ต้องมีการลงมติโดยผู้แทนสมาชิก ต้องมีผู้แทนสมาชิกไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของผู้แทนสมาชิกทั้งหมด จึงจะนับเป็นองค์ประชุม ถ้าไม่ครบองค์ประชุมก็ให้จัดประชุมใหม่อีกครั้งหนึ่งในระยะเวลาห่างจากครั้งแรกไม่เกิน 15 วัน ในการประชุมครั้งที่สองนี้ ผู้แทนสมาชิกที่มาประชุมมีจำนวนเท่าใดก็ได้ให้ถือเป็นองค์ประชุมได้

ข้อ 5. ให้ประธานมีหน้าที่จัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อปรึกษาหารือกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ เป็นประจำปีละ 1 ครั้ง การนัดประชุมใหญ่ทุกราว ต้องประกาศกำหนดเวลาและสถานที่นัดประชุม พร้อมทั้งระเบียบวาระไว้ ณ ที่ทำงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และส่งคำบอกล่วงหน้าไปยังสมาชิก ผู้แทนสมาชิก ไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนการประชุม

ข้อ 6. ในการประชุมใหญ่ทุกราว ญัตติซึ่งผู้แทนสมาชิกเสนอ ต้องมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า 5 คน เว้นแต่เสนอโดยคณะกรรมการบริหาร

ข้อ 7. สมาชิกทุกคนเมื่อเข้าร่วมประชุมใหญ่มีสิทธิดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำแต่ละคนจะมีหนึ่งเสียงรวมทั้งคณะกรรมการ
2. สมาชิกสามารถใช้สิทธิในการออกเสียงด้วยตนเอง หรือส่งเอกสาร หรือให้ตัวแทนในการออกเสียง
3. ผู้ที่ออกเสียงในการเลือกตั้ง จะต้องเป็นสมาชิกที่มีสิทธิและมาเลือกตั้งด้วยตัวเอง (เฉพาะการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม)
4. ในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สมาชิกผู้มีสิทธิที่ไม่เข้าร่วมการประชุมถือว่าสละสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง แต่ในกรณีขอความเห็นที่ไม่สามารถให้สิทธิออกเสียงแทนได้โดยมอบสิทธิให้แก่ตัวแทน
5. ตัวแทนสามารถออกเสียงแทนได้ไม่เกิน 4 เสียงในแต่ละครั้ง
6. ตัวแทนจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิออกเสียง
7. การเลือกตั้งคณะกรรมการผู้ที่ได้รับเลือกจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มาออกเสียงในกรณีที่เสมอกัน ประธานจะเป็นผู้ตัดสิน

ข้อ 8. ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารละเลยไม่ปฏิบัติตามหมวด 4 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 หรือ ข้อ 4 ผู้แทนสมาชิกทั้งหลายมีสิทธิที่จะดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญแล้วแต่กรณีขึ้นเอง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหมวด 4 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 หรือ ข้อ 4

ข้อ 9. ถ้าประธานและรองประธาน ไม่สามารถเป็นประธานในที่ประชุมได้ ให้ที่ประชุมเลือกตั้งประธานชั่วคราวเฉพาะคราวประชุมนั้น ๆ

หมวด 5. การจัดสรรน้ำ และบำรุงรักษา

ข้อ 1. ผู้ใช้น้ำจะมีสิทธิได้ใช้น้ำอย่างถูกต้องต่อเมื่อปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้น้ำซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 2 ข้อ 3 และข้อ 4 และต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ของผู้มีสิทธิใช้น้ำประจำฤดูกาลใช้น้ำนั้น ๆ

ข้อ 2. หลักเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญเพื่อกำหนดสิทธิการใช้น้ำในกรณีที่ปริมาณน้ำมีจำกัด ให้แบ่งสรรน้ำเรียงลำดับความสำคัญดังนี้

1. เพื่อการอุปโภค บริโภค
2. เพื่อการดำรงชีพภายในครอบครัว โดยสมาชิกผู้ใช้น้ำทุกคนต้องสามารถได้รับผลผลิตจากการเกษตรอย่างน้อยหนึ่งฤดูกาลเพาะปลูกต่อปี
3. เพื่อการรักษาไว้ซึ่งไม้ผล และการเลี้ยงสัตว์น้ำไม่ให้เสียหายอันเนื่องจากการขาดน้ำ
4. เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อแหล่งน้ำ ความปลอดภัยของอาคารชลประทาน และความปลอดภัยของคนและสัตว์
5. เพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าหนึ่งครั้งต่อปี

ข้อ 3. หลักเกณฑ์การแบ่งน้ำ และจำนวนวันในการให้น้ำ

1. ลำดับการได้น้ำภายในคลองของแต่ละพื้นที่ใช้น้ำให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำ
2. การกำหนดความเหมาะสมของการใช้พื้นที่ทำการเกษตรชนิดใด ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ จำนวนวันที่ได้ใช้น้ำและปริมาณน้ำที่ได้รับแบ่งสรร

ข้อ 4. ผู้ใช้น้ำต้องดูแลรักษา คูส่งน้ำ อาคารควบคุมถนนทางลำเลียงผลผลิตในไร่นาให้อยู่ในสภาพที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งาน

ข้อ 5. การเปลี่ยนแปลงสิ่งก่อสร้างไว้เดิม ซึ่งอาจมีผลต่อการใช้น้ำร่วมกันภายในคูน้ำเช่น การปิดท่อน้ำเข้าแปลงนา การขุดร่องน้ำมาเชื่อมกับคูน้ำ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าคูน้ำซึ่งจะเป็นผู้ให้ความคิดเห็นสมควรเพียงใด แล้วเรื่องส่งผ่านหัวหน้าเขต ให้คณะกรรมการบริหารการใช้น้ำรับทราบและลงความเห็นเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ 6. กลุ่มบริหารการใช้น้ำมีสิทธิปรับสมาชิกผู้กระทำความผิดระเบียบของกลุ่ม

หมวด 6. การเงิน

ข้อ 1. เงินของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ต้องฝากธนาคารออมสินหรือธนาคารอื่นใด ซึ่งที่ประชุมใหญ่เห็นสมควรแล้วโดยให้ฝากในนามของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 2. การฝากเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร ต้องมีชื่อற்றுฉุึก 1 คนกับประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ หรือรองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ อีก 1 คน รวมเป็น 2 คน

ข้อ 3. การเบิกเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารแต่ละครั้ง ต้องลงชื่อผู้เบิกทั้ง 2 คนข้างต้นการจ่ายเงินในกิจการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ให้ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำมีอำนาจจ่ายได้ครั้ง

ละไม่เกิน 2,000 บาท ในกรณี จ่ายเงินเกินกว่าจำนวนดังกล่าวข้างต้น ให้จ่ายโดยมติคณะกรรมการบริหารกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 4. ให้มีการทำบัญชีแจงรายละเอียดการใช้จ่ายเงินแก่คณะกรรมการทุก 1 เดือน

ข้อ 5. สมาชิกมีสิทธิในการขอตรวจบัญชีการเงินของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยคณะกรรมการของกลุ่มต้องชี้แจงบัญชีเงินภายใน 30 วัน

ข้อ 6. การจัดเก็บค่าบริหารของกลุ่ม มีดังนี้

1. ค่าบริหารการจัดการน้ำชลประทาน และค่าบำรุงรักษาระบบน้ำ ระบบระบายน้ำ รวมทั้งถนนในแปลงนาจะกำหนดโดยผู้แทนของสมาชิก

2. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานสามารถกำหนดให้สมาชิกจ่ายเป็นเงินหรือเป็นแรงงานหรือสิ่งของก็ได้

3. ในการเรียกเก็บค่าบริหาร กลุ่มจะต้องพัฒนาจากผลกำไรที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารจัดการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเท่านั้น

ข้อ 7. การตรวจสอบยอดเงิน

1. เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การตรวจสอบรายรับ รายจ่ายให้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนด

2. คณะกรรมการด้านการบริหารการใช้น้ำ ต้องแสดงบัญชีและหลักฐานการเงินให้ฝ่ายคณะทำงานด้านการตรวจสอบกิจกรรมและบัญชีของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

ข้อ 8. ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นสมบัติของกลุ่ม ได้แก่ อุปกรณ์การเกษตร อุปกรณ์การช่าง และอุปกรณ์สำนักงาน

ข้อ 9. การได้มาซึ่งครุภัณฑ์ของกลุ่ม ได้มาโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลมอบให้ โดยหน่วยงานเอกชนหรือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ โดยกลุ่มบริหารการใช้น้ำ จัดซื้อและจัดหาเอง และอื่น ๆ

ข้อ 10. การเก็บรักษาและบำรุงรักษา อุปกรณ์ครุภัณฑ์

1. ให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นผู้รับผิดชอบเก็บรักษา มีการเบิกจ่ายและกำหนดวันยืม โดยประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นผู้อนุมัติ

2. ให้เก็บครุภัณฑ์ไว้ที่ทำการกลุ่ม หรือสถานที่กลุ่มจัดหา ถ้าไม่มีที่ทำการกลุ่ม ให้เก็บไว้ที่บ้านของคณะกรรมการผู้รับผิดชอบคนใดคนหนึ่ง

3. ผู้ใช้ครุภัณฑ์ ต้องนำส่งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบตามกำหนดและต้องอยู่ในสภาพเดิม

4. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบต้องทวงถามครุภัณฑ์ ที่ผู้นำไปใช้เมื่อครบกำหนด
5. ผู้ใช้ครุภัณฑ์ ต้องแจ้งรายละเอียดของการใช้ให้คณะกรรมการทราบทุกครั้ง

ข้อ 11. การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

1. ทำบัญชีแยกประเภท จำนวน 2 ชุด เก็บที่นายทะเบียน 1 ชุด และคณะกรรมการ 1 ชุด
2. บัญชีทั้ง 2 ชุด จะต้องมีข้อความตรงกันเป็นปัจจุบันเสมอ
3. การจำหน่ายอุปกรณ์จากบัญชีให้นายทะเบียนและกรรมการรับผิดชอบเสนอความคิดเห็นขอต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มก่อนเสมอ

เห็นชอบต่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มก่อนเสมอ

หมวด 7. บทลงโทษ

ผู้ใช้น้ำไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการจัดสรรน้ำ ต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือตามที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานกำหนดดังนี้

- ข้อ 1. ให้หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ควบคุมจัดสรรแบ่งปันแก่สมาชิก สมาชิกผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับครั้งละ 100 บาท
- ข้อ 2. ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดหรือปิดอาคารบังค้ำนํ้านอกจากหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ หากฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับครั้งละ 100 บาท เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน
- ข้อ 3. ห้ามมิให้ผู้ใดปิดกั้นคู้น้ำ ทำให้ผู้อื่นที่อยู่ถัดไปได้รับน้ำไม่สะดวกตามปกติ ในเมื่อไม่ถึงกำหนดรับน้ำหรือพ้นกำหนดรับน้ำไปแล้ว ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับครั้งละ 100 บาท
- ข้อ 4. ในกรณีกำหนดน้ำรอบเวร ผู้ใดลักเปิดน้ำเมื่อยังไม่ถึงกำหนดรอบเวร หรือพ้นกำหนดรอบเวรแล้ว ถ้าฝ่าฝืนต้องถูกปรับครั้งละ 100 บาท
- ข้อ 5. ผู้ใดทำลายหรือทำให้อาคารบังทางน้ำใด ๆ เสียหายจะต้องถูกปรับครั้งละ 1,000 - 10,000 บาท และต้องซ่อมแซมให้ดีดังเดิม ถ้าฝ่าฝืนให้หัวหน้ากลุ่มดำเนินการซ่อมแซมโดยเรียกเก็บค่าเสียหายจากผู้ฝ่าฝืนนั้นและเรียกปรับจากผู้ฝ่าฝืน วันละ 200 บาท จนกว่าจะแล้วเสร็จ
- ข้อ 6. ผู้ใดตัดฟันคู้น้ำ หรือทำให้คู้น้ำเสียหายต้องถูกปรับครั้งละ 300 บาท ถ้าสมาชิกผู้ใดจงใจปล่อยให้สัตว์เลี้ยง วัว ควาย เขี่ยบย่ำคั้นคู้น้ำให้เสียหาย ถูกปรับครั้งละ 100 บาท
- ข้อ 7. ห้ามมิให้สมาชิกผู้ใดทิ้งกิ่งไม้ต้นไม้อื่น ๆ ลงในคู้น้ำอันจะทำให้คู้น้ำตื้นเขิน ผู้ฝ่าฝืนต้องถูกปรับครั้งละ 300 บาท
- ข้อ 8. สมาชิกต้องร่วมกันขุดคลอง ซ่อมแซม คู้น้ำ คั้นคู้น้ำ ตามกำหนดเวลาที่หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานกำหนด ผู้ฝ่าฝืนต้องถูกปรับวันละ 100 บาท เว้นแต่ส่งคนมาทำงานแทน

ข้อ 9. กรณีผู้ฝ่าฝืนข้อตกลงนี้ข้อใดข้อหนึ่ง เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน หรือผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจะต้องถูกปรับครั้งละ 2 เท่า รองสมาชิก และบทลงโทษนี้ให้รวมถึงการกระทำของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบด้วย

หมวด 8. บทเฉพาะกาล

การเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จะกระทำได้โดยมติของที่ประชุมใหญ่ ด้วยเสียงข้างมากของผู้แทนสมาชิก ญัตติที่ขอแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงต้องเสนอโดยคณะกรรมการบริหารการใช้น้ำชลประทาน หรือกรณีเสนอโดยผู้แทนสมาชิกต้องมีผู้แทนสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน

ข้าพเจ้าผู้เป็นสมาชิกเกษตรกรผู้รับน้ำ คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำทุกคนยินยอมปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำทุกประการและยินยอมให้ข้อบังคับนี้เป็นหลักฐานในการดำเนินการทางกฎหมายอาจพึงมี จึงลงลายมือชื่อรับรองไว้ท้ายข้อบังคับนี้ เพื่อเป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน

(ลงชื่อ) ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

(ลงชื่อ) รองประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

(ลงชื่อ) กรรมการ

(ลงชื่อ) กรรมการ

(ลงชื่อ) สมาชิก (หัวหน้ากลุ่ม)

(ลงชื่อ) พยาน (เจ้าหน้าที่ชลประทาน)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ระเบียบฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

(ลงชื่อ)

(นาย/ นาง/นางสาว)

ประธานคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน “.....”

กฎระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา
บททั่วไป

- ข้อ 1. กลุ่มบริหารการใช้น้ำหมายถึงกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา
- ข้อ 2. พื้นที่ดำเนินการหมายถึง พื้นที่ส่งน้ำโซนที่ 30 - 31
- ข้อ 3. คณะกรรมการหมายถึง สมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมาชิกด้วยกันให้ดำรงตำแหน่งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งตามที่กำหนดในระเบียบนี้
- ข้อ 4. สมาชิกหมายถึง เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งรับประโยชน์จากน้ำชลประทานในการประกอบอาชีพจากคลอง ตามข้อ 2 และ มีชื่อเป็นสมาชิกในบัญชีรายชื่อ ซึ่งได้ประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา
- ข้อ 5. เจ้าของที่ดินหมายถึง ผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งผู้อื่นมีกรรมสิทธิ์โดยการเช่า หรืออื่น ๆ

วัตถุประสงค์

- ข้อ 6. บริหารการส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการชลประทานในเขตพื้นที่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา
- ข้อ 7. ควบคุมดูแลการส่งน้ำ ระบายน้ำในระดับคลอง คูน้ำ
- ข้อ 8. กำหนดหลักเกณฑ์ใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและการใช้น้ำประจำฤดูกาลให้มีความสอดคล้องกัน
- ข้อ 9. ควบคุมดูแลให้การใช้น้ำของสมาชิกเกิดมลพิษแก่สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
- ข้อ 10. เผยแพร่ข่าวสารด้านต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ
- ข้อ 11. เป็นศูนย์รวมของสมาชิกผู้ใช้น้ำ ในการประสานงานระหว่างผู้ใช้น้ำกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- ข้อ 12. สร้างอุดมการณ์และความสามัคคีแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างสมาชิกหรือกับบุคคลภายนอก
- ข้อ 13. ดำเนินงานอื่นๆเพื่อประโยชน์ของสมาชิก โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบของภาครัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี รวมทั้งไม่เป็นไปเพื่อผลทางการเมือง

ข้อตกลงการใช้น้ำชลประทานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา

ตามระเบียบข้อบังคับกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา จึงประกาศข้อตกลงยินยอมการใช้น้ำชลประทานของสมาชิก ดังนี้

1. ให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำเป็นผู้ควบคุมการจัดสรรแบ่งปันน้ำแก่สมาชิก
2. ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดหรือปิดอาคารบังคับน้ำ นอกจากบุคคลหรือกรรมการที่คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำมอบหมาย หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเงินครั้งละ 100 บาท

3. ห้ามมิให้ผู้ใดปิดกั้นคลอง คูน้ำ ทำให้ผู้อื่นที่อยู่ถัดไปได้รับน้ำไม่สะดวก ในกรณียังไม่ถึงกำหนดรอบเวรรับน้ำ หรือพ้นรอบเวรรับน้ำไปแล้ว เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเงินครั้งละ 500 บาท

4. ในกรณีกำหนดรอบเวรรับน้ำ ผู้ใดลักน้ำเมื่อยังไม่ถึงรอบเวรรับน้ำหรือพ้นรอบเวรรับน้ำไปแล้ว หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเงินครั้งละ 200 บาท

5. ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างอุปกรณ์พ่นยาเคมี หรือปล่อยทิ้งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือวัชพืชลงสู่คลองชลประทานหรือบ่อที่ขุดเพื่อนำน้ำเข้ามาพักเพื่อใช้ในยามขาดแคลนหรือที่ชาวบ้านเรียกว่าบ่อยืม อย่างเด็ดขาด หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเงินครั้งละ 500 บาท

6. สมาชิกใช้น้ำจากท่อที่ลักลอบต่อโดยไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเกษตรกรเรียกว่าท่อผี จะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำจากคณะกรรมการ หัวหน้าเขต หัวหน้าคู หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับเงินครั้งละ 200 บาท หรือปิดท่อผี

7. สมาชิกต้องร่วมกันดูแลรักษาคลองคูน้ำ ให้อยู่ในสภาพดี หากมีการชำรุดให้หัวหน้าเขต หัวหน้าคู แจ้งให้คณะกรรมการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

8. ก่อนเปิดน้ำในฤดูแล้งและก่อนฤดูฝน สมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันพัฒนาคลอง คูน้ำให้สะอาด หากผู้ใดไม่สามารถมาร่วมพัฒนาได้จะต้องส่งตัวแทน หรือจ่ายเงินวันละ 150 บาท

9. กรณีผู้ฝ่าฝืนข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่ง และจะไม่ยอมเสียค่าปรับจะต้องถูกลงโทษให้ออกจากการเป็นสมาชิก และงดการส่งน้ำเข้าพื้นที่ของผู้ฝ่าฝืน

10. กรณีผู้ฝ่าฝืนข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่ง โดยผู้ฝ่าฝืนเป็นคณะกรรมการ หัวหน้าเขต หัวหน้าคู จะต้องถูกปรับเงิน 5 เท่า ของค่าปรับสมาชิก บทลงโทษนี้ให้รวมถึงการกระทำของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบด้วย

11. เงินค่าปรับให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ออกใบเสร็จรับเงินมอบให้ผู้ฝ่าฝืนและนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร เพื่อใช้จ่ายตามมติที่ประชุม

12. ข้อตกลงยินยอมนี้ กรณีเงินค่าปรับอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพความเป็นจริงได้ แต่ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

สมาชิก

ข้อ 14. คุณสมบัติของสมาชิก

1. ต้องเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งได้รับประโยชน์จากน้ำชลประทานคลอง 1 ซ้าย สายใหญ่ 3 โชนที่ 30 - 31

2. ต้องมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป

3. หนึ่งครอบครัวเป็นสมาชิกได้ 1 คน

4. ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา เขต และคู

ข้อ 15. การออกจากสมาชิก ดังนี้ การตาย การลาออก ขอยกเลิกการใช้น้ำ และมติที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการคู ให้ออกโดยเสียงข้างมาก

หัวหน้า คูและผู้ช่วยหัวหน้าคู

ข้อ 16. ให้สมาชิกแต่ละคูน้ำเลือกสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่ จำนวน 2 คน เป็นหัวหน้าคู 1 คน และผู้ช่วยหัวหน้าคู 1 คน

ข้อ 17. หัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคู อยู่ในตำแหน่งไม่มีกำหนดหรือวาระ

ข้อ 18. การออกจากตำแหน่งของหัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคู ดังนี้ การตาย การลาออก ขอยกเลิกการใช้น้ำ และมติที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการคู ให้ออกโดยเสียงข้างมาก

ข้อ 19. กรณีที่หัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคูว่างลง ให้คณะกรรมการหรือหัวหน้าเขตประชุมสมาชิก คู เลือกตั้งแทนในตำแหน่งที่ว่างภายใน 15 วัน

ข้อ 20. บทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคู

1. รวบรวมข้อมูลการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง และความต้องการใช้น้ำภายในกลุ่มคูน้ำให้หัวหน้าเขต

2. ควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกติกา

3. นำสมาชิกซ่อมแซมบำรุงรักษาคูน้ำและอาคารชลประทาน

4. ระวังข้อพิพาท ข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในคูน้ำ

5. เป็นตัวแทนสมาชิกในการออกเสียงลงมติในการดำเนินงานหรือออกระเบียบข้อบังคับ

ผลงานวิจัยนวัตกรรมการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

หัวหน้าเขต

ข้อ 21. ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขต จะต้องดำรงตำแหน่งหัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคูมาก่อน

ข้อ 22. ให้หัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคูในแต่ละเขตตามประกาศการแบ่งเขตของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา เลือกหัวหน้าคูหรือผู้ช่วยหัวหน้าคูดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขต 1 คน

ข้อ 23. หัวหน้าเขตมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

ข้อ 24. ในกรณีหัวหน้าเขตมีเหตุจำเป็นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในบางกรณีหรือบางครั้ง ให้หัวหน้าเขตแต่งตั้งหัวหน้าคูคนหนึ่งแทนทำหน้าที่แทนได้

ข้อ 25. กรณีตำแหน่งหัวหน้าเขตว่างลงก่อนครบวาระให้คณะกรรมการประชุมหัวหน้าคูและผู้ช่วยหัวหน้าคูในเขตนั้นเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทนภายใน 30 วัน และให้อยู่ในตำแหน่งตามวาระที่เหลือ

ข้อ 26. การพ้นตำแหน่งหัวหน้าเขต ดังนี้ ครบวาระ การตาย การลาออก การพ้นสภาพจากสมาชิก และมติที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการคู ให้ออกโดยเสียงข้างมาก

ข้อ 27. บทบาทของหัวหน้าเขต

1. เป็นกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โดยตำแหน่ง
2. รวบรวมข้อมูลการเกษตรและบัญชีขอใช้น้ำของสมาชิกจากหัวหน้าคูน้ำ
3. การควบคุมการส่งน้ำระบายน้ำให้เป็นไปตามข้อตกลง
4. ตรวจสอบความพร้อมของอาคารควบคุมน้ำและคูน้ำ
5. แจ้งข่าวสารแก่หัวหน้าคูน้ำเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
6. นำปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของสมาชิกเข้าหารือในที่ประชุม
7. ระวังข้อพิพาทระหว่างสมาชิก
8. จัดให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าคูน้ำที่ว่างลง

คณะกรรมการบริหารกลุ่มบริการการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ข้อ 28. คณะกรรมการ 19 คน ประกอบด้วย

1. ประธาน 1 คน
2. รองประธาน 3 คน ประกอบด้วย รองประธานด้านจัดสรรน้ำและบำรุงรักษา
รองประธานด้านธุรการ และรองประธานด้านอื่น ๆ

3. เลขานุการ 1 คน

4. เภรัญญิก 1 คน

5. ปฏิคม 1 คน

6. นายทะเบียน 1 คน

7. กรรมการ 11 คน

ข้อ 29. การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการอยู่ในวาระ 4 ปี

ข้อ 30. ตำแหน่งประธาน รองประธานและเลขานุการจะต้องเป็นสมาชิกกลุ่มและไม่เป็นหัวหน้าเขต

ข้อ 31. ให้หัวหน้าเขต หัวหน้าคู และผู้ช่วยหัวหน้าคู เลือกสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถเป็นกรรมการตามข้อ 28 (1) (2) (3) และข้อ 30 จำนวน 4 คน

ข้อ 32. กรณีกรรมการของ ข้อ 28 (1) (2) (3) วางลง ให้คณะกรรมการที่เหลือจากสมาชิกตามหลักเกณฑ์ของข้อ 30 แทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 30 วัน และให้อยู่ในตำแหน่งตามวาระที่เหลือ

ข้อ 33. การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ ดังนี้ ครบวาระ การตาย การลาออก การพ้นสภาพจากสมาชิก และมติที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการฯ ให้ออกโดยเสียงข้างมาก

ข้อ 34. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

1. ดูแลให้มีการปฏิบัติตามแผนการส่งน้ำ และแผนการบำรุงรักษา
2. ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ชลประทานวางแผนการส่งน้ำในคลอง 1 ซ้าย สายใหญ่ 3 โชน

ที่ 30 - 31

3. จัดทำทะเบียนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ
4. ควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามแผนและหลักเกณฑ์การส่งน้ำ
5. ออกกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานมีประสิทธิภาพ โดยไม่ขัดกับระเบียบของทางราชการ
6. ดำเนินการจัดประชุมหัวหน้าผู้ช่วยหัวหน้าผู้ และสมาชิกในการประชุมใหญ่หรือประชุมเขต เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือตำแหน่งว่างลง
8. ประชาสัมพันธ์ อบรม และถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ แก่สมาชิก
9. พิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปรับปรุงระบบการใช้น้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
10. ปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจาก โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน

ข้อ 35. การประชุม

1. จัดให้มีการประชุมใหญ่อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
2. ให้คณะกรรมการบริหารประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
3. องค์ประชุมใหญ่ ต้องมีสมาชิกเข้าประชุม 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดจึงถือว่าครบองค์ประชุม หากผู้เข้าประชุมครั้งแรกไม่ครบองค์ประชุม ให้ประธานนัดประชุมใหม่ภายใน 15 วัน มีสมาชิกเข้าประชุมจำนวนเท่าไร ถือว่าครบองค์ประชุม
4. องค์ประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนาจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมเกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด จึงถือว่าครบองค์ประชุม
5. การลงมติเรื่องใด จะต้องมียกเว้นเสียงเกินกึ่งหนึ่งของผู้เข้าประชุมจึงถือว่าเป็นมติที่ประชุม
6. ผู้เข้าประชุมมีสิทธิออกเสียงได้ 1 เสียง

การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ข้อ 36. การออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้คณะกรรมการดำเนินการ

1. ต้องไม่ขัดกับระเบียบของทางราชการ
2. ต้องผ่านมติที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มบริหาร มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 10 เสียง
3. ต้องผ่านความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา

เพชรบุรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ต้องทำการประชาคมตามเขตต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ใช้น้ำก่อน

5. ส่งสำเนา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้หัวหน้าเขต หัวหน้าคู ผู้ช่วยหัวหน้าคู แจ้งสมาชิก ทราบและถือปฏิบัติ

การเงิน

ข้อ 37. เงินของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนาต้องฝากธนาคารของรัฐ

ข้อ 38. การถอนเงิน ต้องมีลายมือชื่อผู้เบิก 2 ใน 3 ต้องมีรายชื่อเหรียญกษาปณ์เป็นผู้เบิกหลัก 1 คนทุกครั้ง

ข้อ 39. การจ่ายเงิน ในกิจการของกลุ่มให้คณะกรรมการออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงิน และวิธีการจ่ายเงิน

ข้อ 40. อำนาจในการอนุมัติการให้เบิกจ่ายเงิน

1. ประธานมีอำนาจให้เบิกจ่ายเงินได้ในวงเงินไม่เกิน 3,000 บาท และรายงานให้ คณะกรรมการบริหารกลุ่มทราบ

2. คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา อนุมัติให้เบิกจ่ายเงินได้ใน วงเงินเกิน 3,000 บาทขึ้นไป

ข้อ 41. ให้เหรียญกษาปณ์จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย รายงานให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้าน แหลมพัฒนาทราบในวันประชุมทุกเดือน และสมาชิกทราบภายในวันประชุมใหญ่

การตรวจสอบ

ข้อ 42. ให้หัวหน้าเขต หัวหน้าคู ผู้ช่วยหัวหน้าคู แต่งตั้งบุคคลเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการ บริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา จำนวน 3 คนประกอบด้วย หัวหน้าเขต 1 คน หัวหน้าคูหรือผู้ช่วยหัวหน้าคู 1 คน และสมาชิก 1 คน

ข้อ 43. ให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนาอำนวยความสะดวกแก่ คณะกรรมการตรวจสอบกิจการทุกกรณี

ข้อ 44. คณะกรรมการตรวจสอบอยู่ในตำแหน่งวาระ 4 ปี

ข้อ 45. ภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบกิจการในการบริหารงานของคณะกรรมการ
กลุ่มบริหารการใช้น้ำบ้านแหลมพัฒนา วางลงให้ประธานจัดประชุมบุคคลในข้อ 42 ดำเนินการ
แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างลง

ข้อ 46. ให้คณะกรรมการตรวจสอบกิจการในการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
บ้านแหลมพัฒนา จัดทำรายงานผลการตรวจสอบ แจ้งให้คณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
บ้านแหลมพัฒนา และสมาชิกทราบในวันประชุมใหญ่

การแต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษา

ข้อ 47. คณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วย

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าแร่ เป็นประธาน
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่โซนที่ 30 - 31 เป็นกรรมการ
3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่โซนที่ 30 - 31 เป็นกรรมการ
4. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านแหลม
5. เจ้าหน้าที่ชลประทานโซนที่ 30 - 31 เป็นกรรมการและเลขานุการ

ระเบียบฉบับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2549

(นายพล วงศ์พานิช)

ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ภาคผนวก ค
การประชุมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ภาพที่ 13 การประชุมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 14 การประชุมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 15 การประชุมของเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน

ภาพที่ 16 การประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา

ภาพที่ 17 การประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา

ภาพที่ 18 การประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา

ภาพที่ 19 การประชุมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานท่ายางบ้านลาดพัฒนา

ภาคผนวก ง
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และภาพรางวัด

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

ภาพที่ 20 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานทำางบ้านลาดพัฒนา

ภาพที่ 21 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานทำางบ้านลาดพัฒนา

ภาพที่ 22 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

ภาพที่ 23 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

ภาพที่ 24 ที่ตั้งของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานคลองสี่ขวาพัฒนา

ภาพที่ 25 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานคลองสี่ขวาพัฒนา

ภาพที่ 26 ภาพประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเกษตรร่วมใจ

ภาพที่ 27 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเกษตรร่วมใจ

ภาพที่ 28 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเกษตรร่วมใจ

ภาพที่ 29 ภาพที่ตั้งของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเกษตรร่วมใจ

ภาพที่ 30 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเมืองตาหลอ

ภาพที่ 31 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานเมืองตาหลอ

ภาพที่ 32 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ภาพที่ 33 สัมภาษณ์กลุ่มบริหารการใช้น้ำ
ชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ภาพที่ 34 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ชลประทาน

ภาพที่ 35 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ชลประทาน

ภาพที่ 36 ภาพของวัลรางวัลชนะเลิศการพัฒนาคุณภาพการจัดการฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาระดับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ประจำปี 2551

ภาคผนวก จ
โครงสร้างของเจ้าหน้าที่ชลประทาน และโครงสร้างองค์กรของเกษตรกรผู้นำจากเขื่อนแก่ง
กระจาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

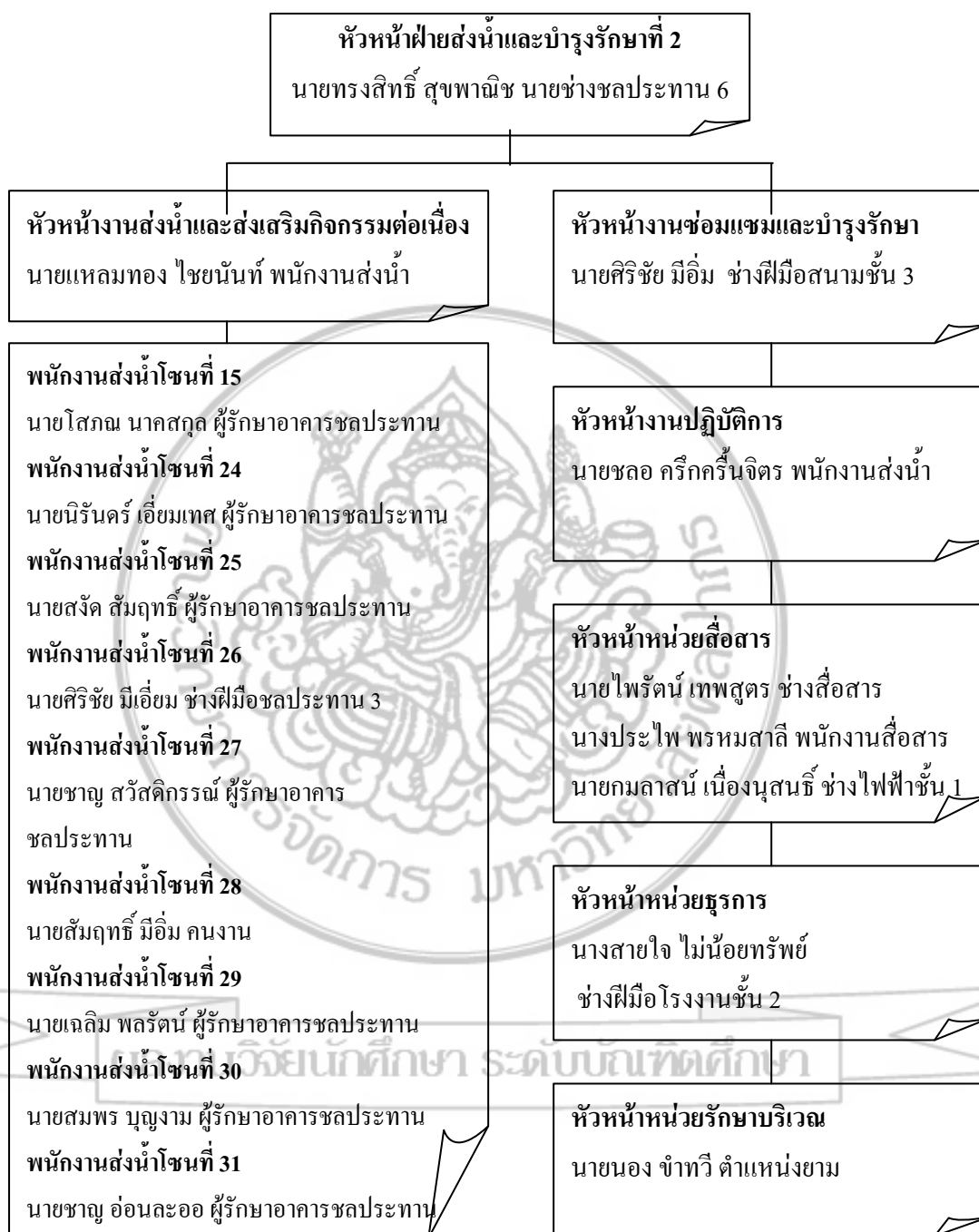
โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเพชรบุรี

ภาพที่ 37 โครงสร้างองค์กรของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี

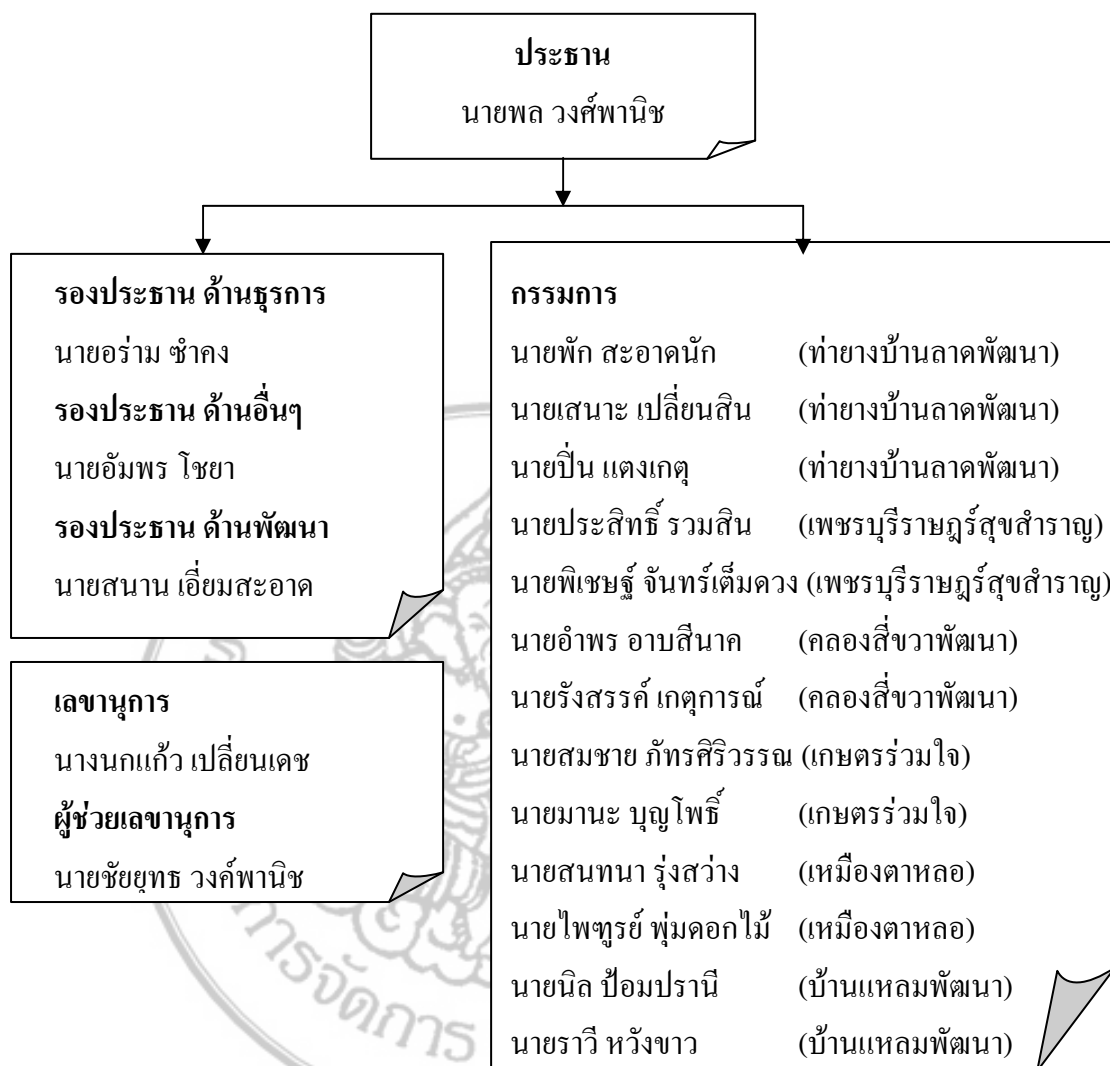
ที่มา : จากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเปรียบ) นายทรงสิทธิ์ สุขพานิช นายช่างชลประทาน 6

ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ภาพที่ 38 โครงสร้างองค์กรของฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

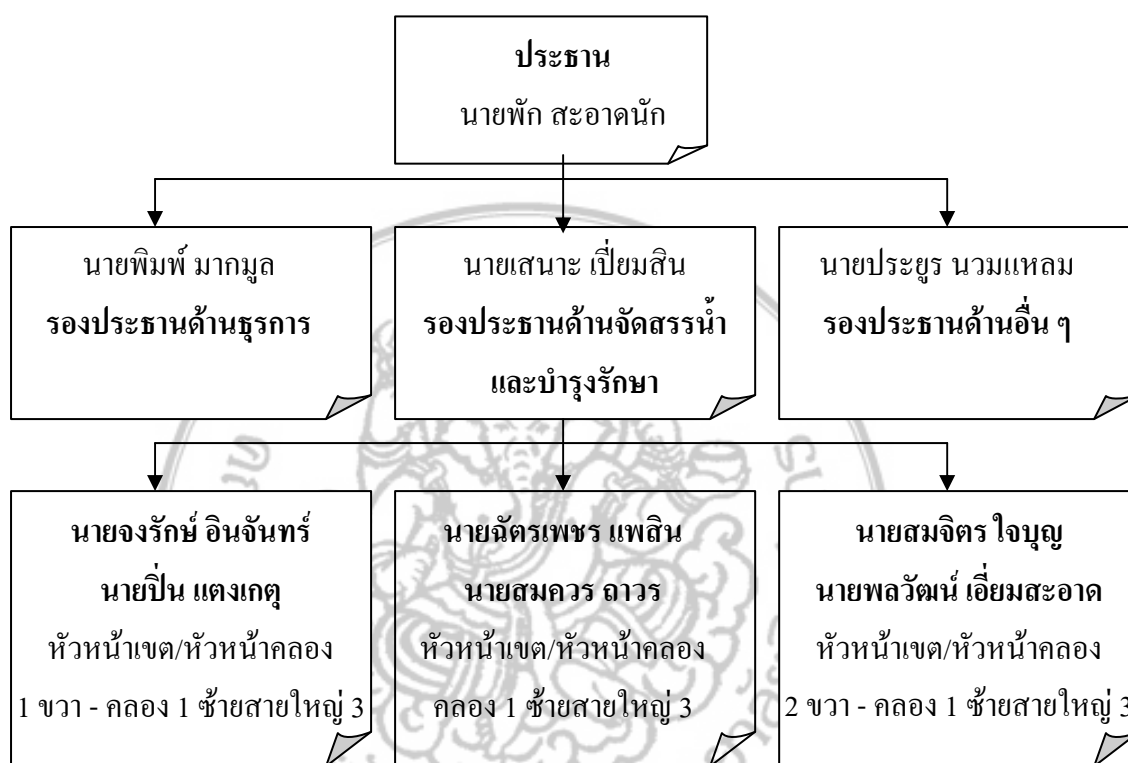
ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)
เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคณาภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี
2551 (เพชรบุรี: ม.ป.ท., 2551), 17.

ภาพที่ 39 โครงสร้างองค์กรกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมชลประทาน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)
เอกสารประกอบการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาประจำปี 2551 (เพชรบุรี : ม.ป.ท., 2551), 155.

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา (โซน 15)

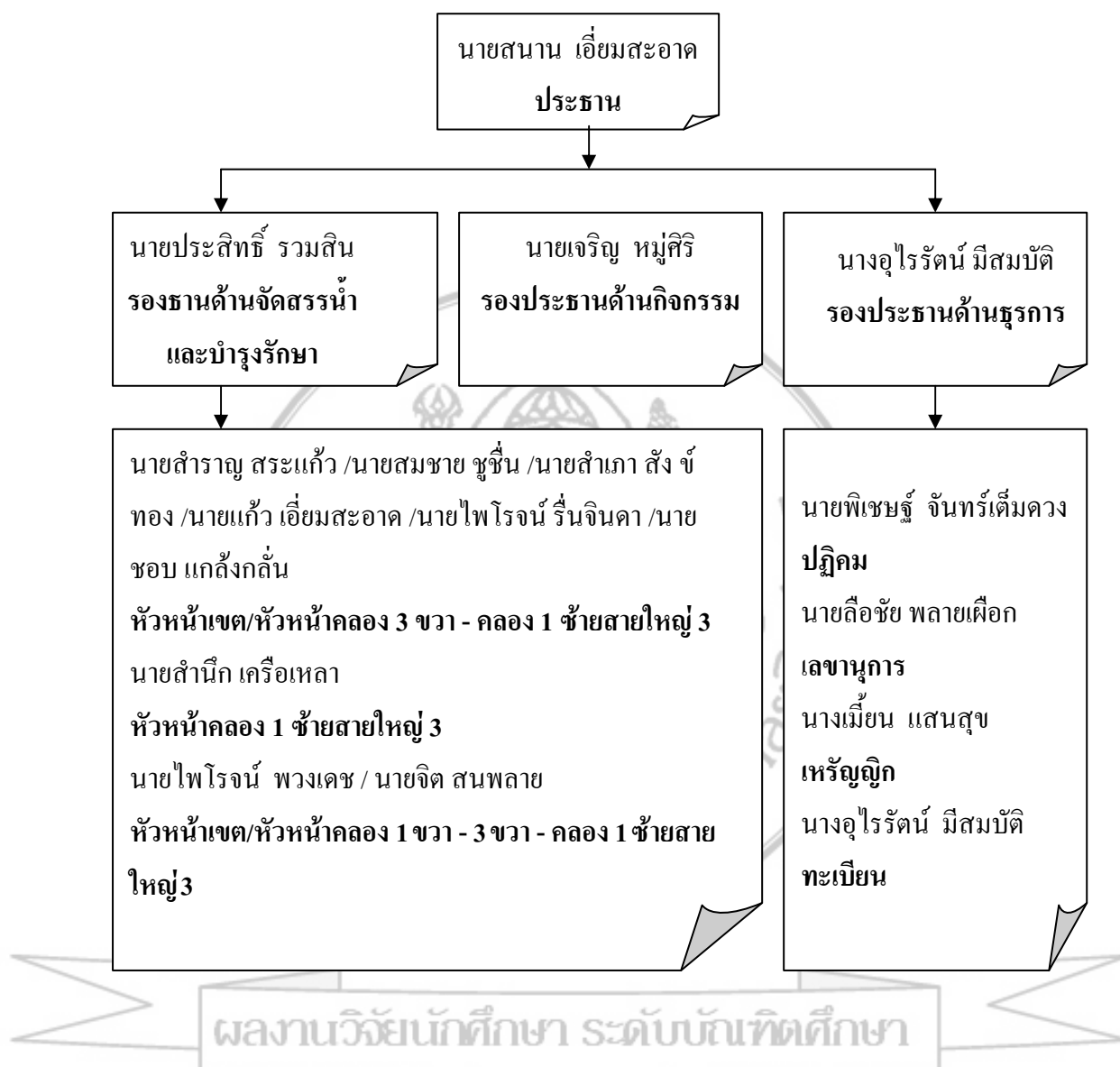

ภาพที่ 40 โครงสร้างองค์กร กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทำยางบ้านลาดพัฒนา

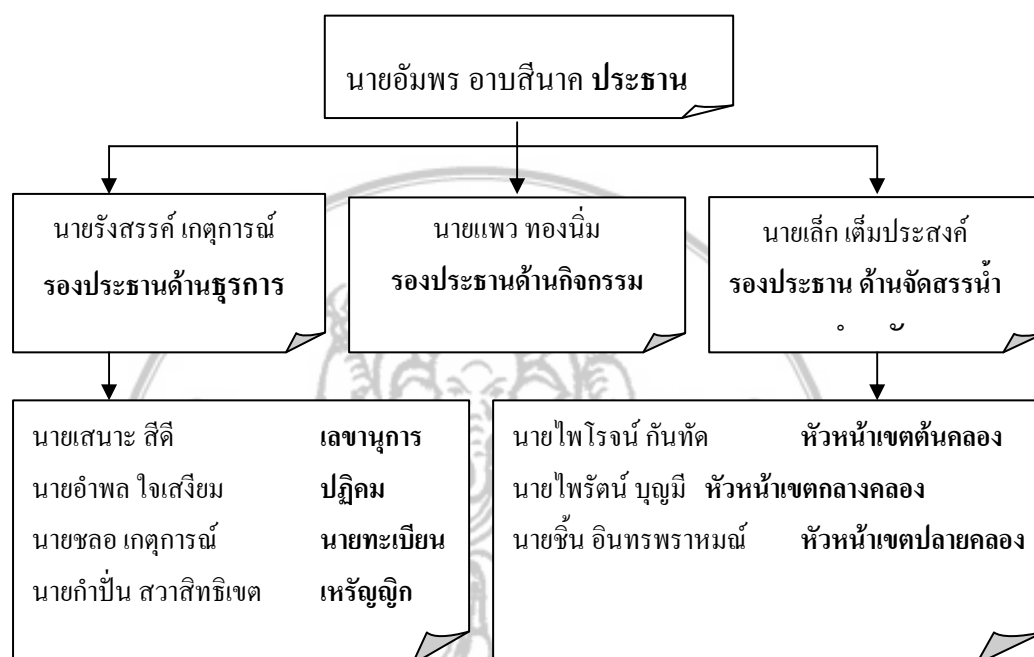
ผลงานวิจัยนิตศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ (โซน 24 - 25)

ภาพที่ 41 โครงสร้างองค์กร กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ
ที่มา : จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเพชรบุรีราษฎร์สุขสำราญ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา (โซน 26)

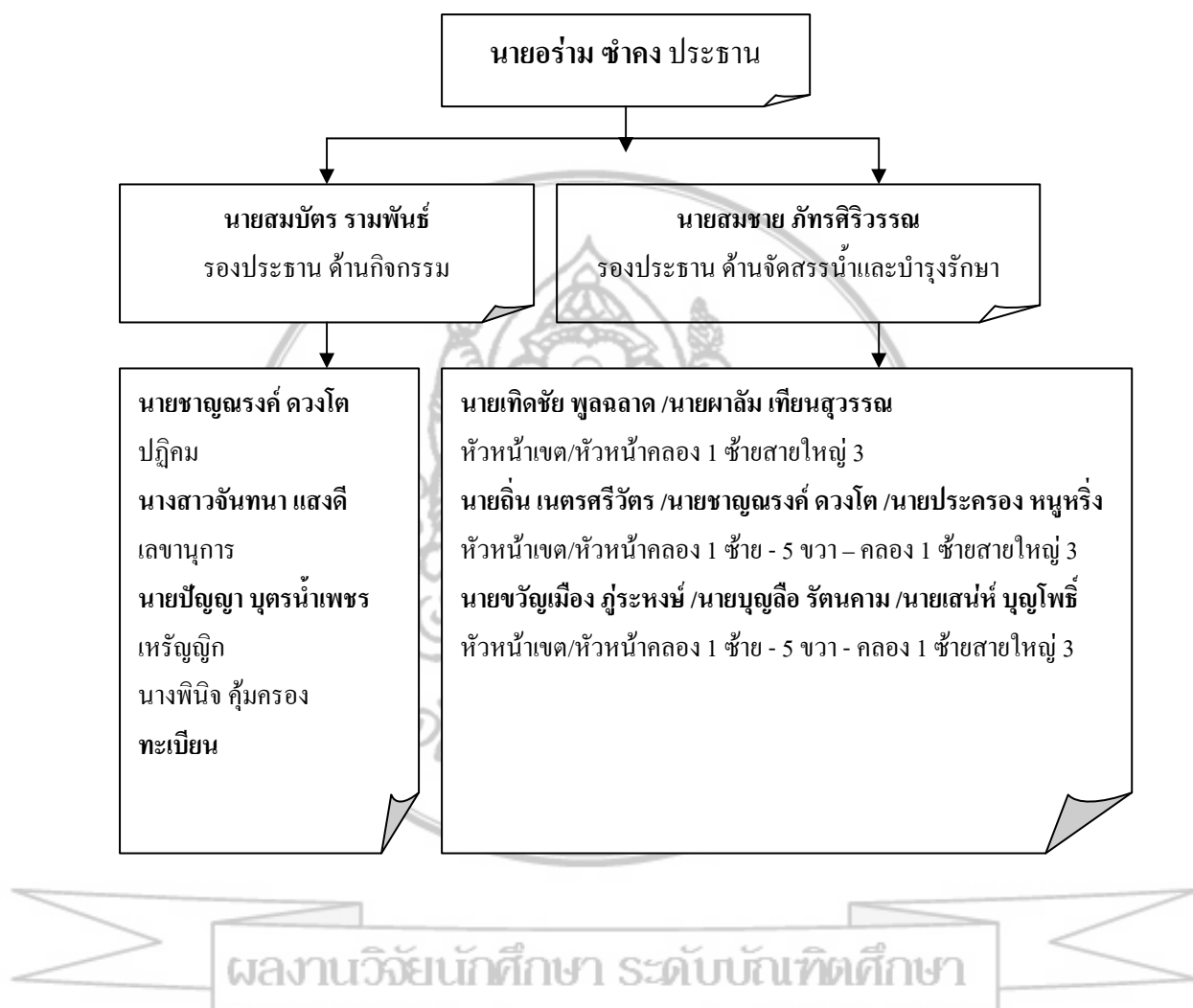

ภาพที่ 42 โครงสร้างองค์กร กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคลองสี่ขาพัฒนา

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

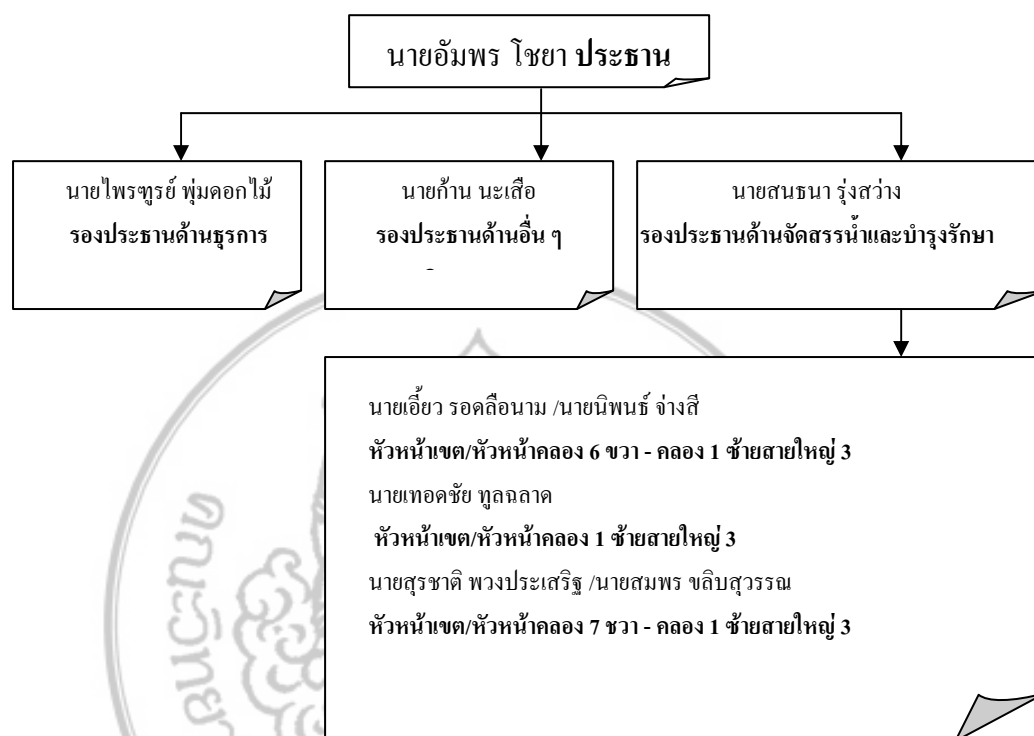
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ (โซน 27-28)

ภาพที่ 43 โครงสร้างองค์กรกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเกษตรร่วมใจ

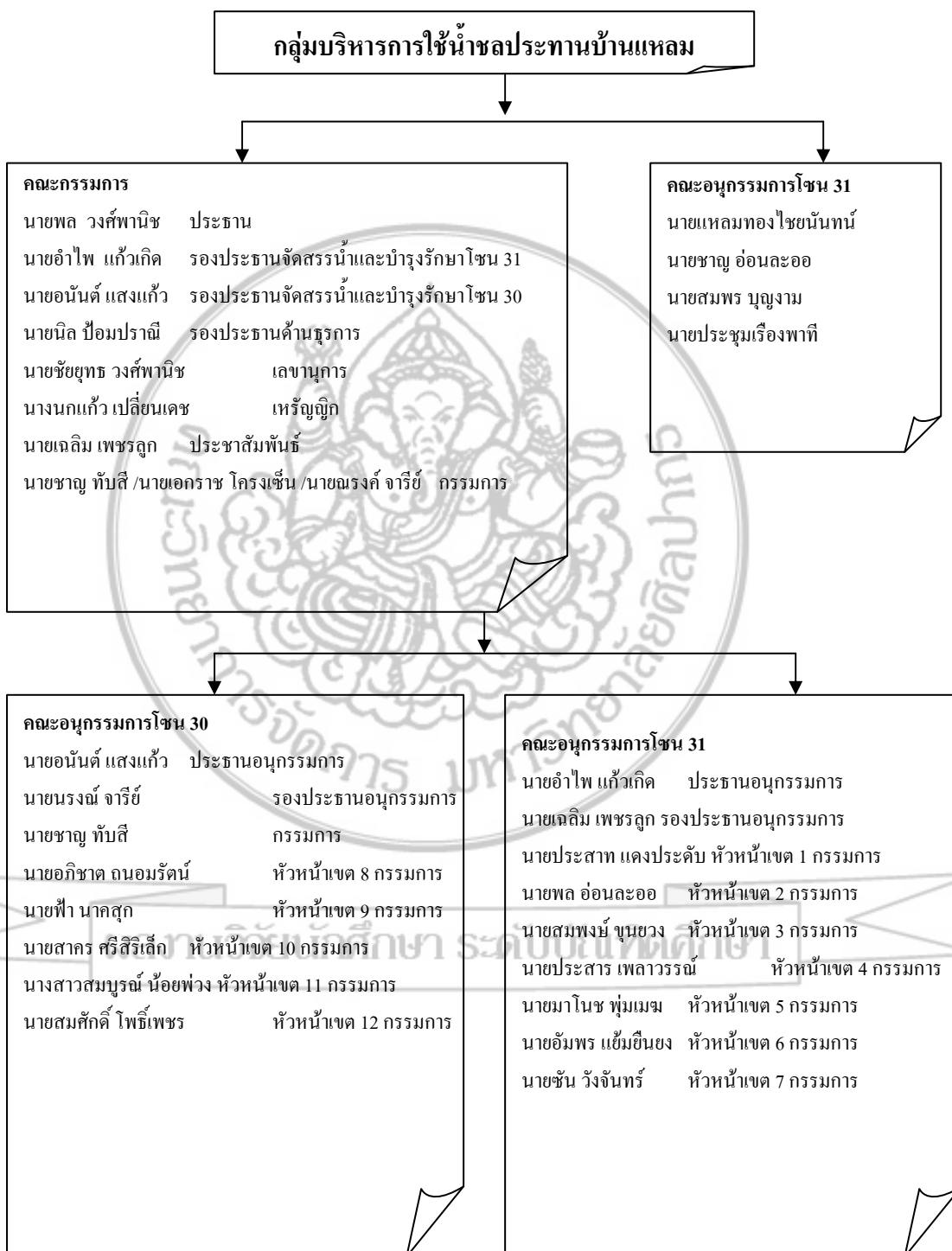
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาลอ (โซน 29)

ภาพที่ 44 โครงสร้างองค์กรกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาลอ
ที่มา : จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานเหมืองตาลอ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา (โซน 30 - 31)

ภาพที่ 45 โครงสร้างองค์กรกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบ้านแหลมพัฒนา

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

แนวทางการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเกษตรกรผู้ใช้น้ำ/ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

1. ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม ใครเป็นผู้นำหลักในการจัดตั้งกลุ่ม

.....

.....

2. การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำส่งผลในด้านดีหรือไม่ ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดตั้งหรือไม่

.....

.....

3. กลุ่มของท่านมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. ใครเป็นคนออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ

.....

.....

ผลงานวิจัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. การมีกฎระเบียบ ข้อบังคับมีผลได้อย่างไรต่อกลุ่มผู้ใช้น้ำ

.....

.....

6. เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มไม่ทำตาม หรือมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบ คณะกรรมการภายในกลุ่มจะมีวิธีการจัดการอย่างไร

.....

.....

7. กลุ่มของท่านมีขั้นตอน หรือวิธีการบริหารจัดการน้ำที่ได้รับจากฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) อย่างไร

.....

8. ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านได้นำน้ำจากฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพียง) เต็มที่หรือไม่

.....

9. กลุ่มของท่านเป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ ต้นคลองส่งน้ำ / กลางคลองส่งน้ำ / ปลายคลองส่งน้ำ ท่านคิดว่าท่านรับน้ำอย่างยุติธรรมหรือไม่

.....

10. ท่านมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการบริหารจัดการหรือไม่ เช่นปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาที่เกิดจากกลุ่มอื่น ๆ ปัญหาภายในกลุ่ม ท่านได้จัดการปัญหาต่าง ๆ นั้นอย่างไร

.....

11. ท่านรู้สึกรูปแบบใดกับการที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นการทำงานที่เสี่ยงพอสมควร และเป็นงานที่ไม่มีค่าตอบแทนหรือเงินเดือน

.....

12. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานภายในกลุ่มเป็นอย่างไร ได้รับการสนับสนุนจากที่ไหนบ้าง

.....

13. กิจกรรมที่ร่วมกันทำภายในกลุ่มของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

14. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเจ้าหน้าที่ชลประทาน เขตพื้นที่ฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

1. ประวัติความเป็นมาของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

.....

.....

2. จัดการน้ำของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคของฝายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพรียง)

ผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

.....

.....

4. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาว ณัฐมน จันทร์ทวาลย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	วรเพชรแมนชั่น 1854 หมู่ที่ 7 ซอยศรีมิตร ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
ที่อยู่	25 หมู่ 7 บ้านนากลาง ตำบลนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัด หนองบัวลำภู 39170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2550	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐ และ ภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2534 – 2550	บริษัท ทีซีแอล ทอมสัน อิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทย จำกัด
พ.ศ. 2550 – ถึงปัจจุบัน	บริษัท จีพีวี เอเชีย ประเทศไทย จำกัด

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา